

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดอนไก่อ่เตี้ย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแยกตามหัวข้อได้ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระภาษาไทย
 - 1.4 การวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระภาษาไทย
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 2.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 2.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.4 ประเภทของการอ่าน
 - 2.5 องค์ประกอบของการอ่าน
 - 2.6 รูปแบบและกระบวนการของการอ่าน
 - 2.7 เนื้อหาที่นำมาใช้ในการอ่านจับใจความ
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความและทักษะการอ่านจับใจความ
 - 3.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ
 - 3.2 ความสำคัญของการอ่านจับใจความ
 - 3.3 ประเภทการอ่านจับใจความ
 - 3.4 ทักษะการอ่านจับใจความ
 - 3.5 ขั้นตอนการอ่านจับใจความ
 - 3.6 กลวิธีการอ่านจับใจความ
 - 3.7 ทฤษฎีและรูปแบบการอ่านจับใจความ
 - 3.8 การวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความสำคัญ

4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.1 หลักการ แนวคิด และความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.2 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.3 ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.4 องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.5 วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.6 รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.7 เทคนิควิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 4.8 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.9 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.10 ทฤษฎีการเรียนแบบร่วมมือ
5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC
 - 5.1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC
 - 5.2 องค์ประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC
 - 5.3 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC
6. การสอนแบบปกติ
7. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์
 - 7.1 ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์
 - 7.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
 - 7.3 ขั้นตอนการสร้างของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์
 - 7.4 ลักษณะของแบบทดสอบแบบเลือกตอบ
 - 7.5 หลักการสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบ
 - 7.6 ข้อดีและข้อจำกัดของแบบทดสอบแบบเลือกตอบ
8. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
 - 8.1 ความหมายของการทำงานกลุ่ม
 - 8.2 หลักการและแนวคิดในการทำงานกลุ่ม
 - 8.3 องค์ประกอบของการทำงานกลุ่ม
 - 8.4 กระบวนการของการทำงานกลุ่ม
 - 8.5 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่ จำเป็นสำหรับพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตาม ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สำหรับ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กรมวิชาการ, 2546 ข : 21-22)

สาระมาตรฐานของกลุ่มสาระภาษาไทย ประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การการดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งในแต่ละสาระจะมี รายละเอียดที่เป็นมาตรฐานของแต่ละสาระ

การอ่าน เป็นสาระหนึ่งใน 5 สาระของมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย สำหรับ มาตรฐานช่วงชั้นที่ 1 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ภาษาไทยช่วงชั้นที่ 1 ในส่วนของการอ่าน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

1. อ่านคำพื้นฐานซึ่งเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มอีกประมาณ 1,200 คำ รวมทั้งคำที่ ใช้เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
2. การอ่านแจกลูกและสะกดคำในมาตราแม่ ก กา กง กน กม เกย เกอว กก กค และแม่ กบ ทั้งคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกด และคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด การอ่านคำที่มี พยัญชนะที่มีสระกำกับเป็นตัวสะกด คำที่มีตัวการ์นต์ อักษรควบ อักษรนำ
3. การผันวรรณยุกต์คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง อักษรต่ำ อักษรสูง คำเป็น คำตาย
4. การอ่านและเข้าใจความหมายของคำในประโยคและข้อความ
5. การอ่านในใจ การจับใจความของเรื่องที่อ่าน โดยหาคำสำคัญ ตั้งคำถาม คาดคะเน เหตุการณ์โดยใช้แผนภาพ โครงเรื่องหรือแผนภาพความคิด
6. การแสดงความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
7. การนำความรู้และข้อคิดที่ได้จากการอ่าน ไปใช้และกำหนดแนวทางปฏิบัติ
8. การใช้พจนานุกรม
9. การอ่านออกเสียงร้อยแก้วและร้อยกรองถูกต้องตามอักขระวิธีและลักษณะคำ ประพันธ์และการอ่านทำนองเสนาะ
10. การท่องจำบทอาขยานและบทประพันธ์ที่ประทับใจ
11. การเลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งประเภทความรู้และความบันเทิง
12. มารยาทการอ่านหนังสือ การถนอมรักษาหนังสือทั้งส่วนตนและส่วนรวม
13. การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและมีสุขลักษณะในการอ่านหนังสือ

จะเห็นได้ว่าสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยรายปีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กำหนดให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และข้อความ อ่านในใจและอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน โดยหาความสำคัญ คาคณะเนเหตุการณ์สำคัญ แสดงความรู้และข้อคิดที่ได้จากการอ่าน

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สถานศึกษาต้องมุ่งดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เลือกใช้รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม มีความหมาย พัฒนาความคิด ทักษะ ความสามารถ ความถนัดของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกระบวนการอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านภาษาไทยของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร

1.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยมีความสำคัญและจำเป็นในชีวิตประจำวันและใช้เป็นภาษาราชการได้มี นักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 17-21) ; ทศนีย์ สุขเมธิ (2542 : 2) ; บังอร ทองพูนศักดิ์ (2542 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนทั้งชาติ เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย โดยพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่ง ทรงประดิษฐ์ขึ้นมา คนไทยทุกคนควรจะภูมิใจและพยายามเรียนรู้ฝึกฝนการใช้ภาษาให้ถูกต้อง คล่องแคล่วสมกับเป็นคนไทย

2. ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ระหว่างคนไทยด้วยกันทั้งทางราชการ และบุคคลทั่วไปทำให้คนในชาติเกิดความสำนึกว่าตนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติ รวมทั้งเป็น เครื่องมือในการสื่อสารของชาวต่างประเทศบางกลุ่มที่อยู่ในประเทศไทยใกล้เคียง ดังนั้น นักเรียนควร เรียนรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาไทยให้ใช้ได้เป็นอย่างดี เพื่อจะ ได้สามารถติดต่อกับผู้อื่นเป็นที่เข้าใจ กันและประสบความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน

3. ภาษาไทยเกิดจากการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ในการศึกษาเล่าเรียน และใช้แสวงหาความรู้ในสาขาต่าง ๆ ผู้ที่มีทักษะทางภาษาไทยดีทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จะเป็นพื้นฐานช่วยเสริมความคิด วิचारณญาณ อีกทั้งเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้สามารถ ศึกษาเล่าเรียนวิชาการต่างๆให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย

4. ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมและศิลปะในการเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม ความเจริญต่าง ๆ ของคนไทยรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งสืบเนื่องกันไปอย่างไม่ขาดสาย เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็กเล่น สิ่งเหล่านี้คนไทยทุกคนควรรักษาไว้และพยายามสืบทอดต่อ ๆ ไปยังอนุชนรุ่น หลัง

5. ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพทุกอาชีพในเมืองไทยต้องอาศัยภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการและการติดต่อประสานงานและบางอาชีพต้องใช้ผู้มีความสามารถพิเศษทางภาษา โดยเฉพาะ เช่น นักเขียน ผู้ประกาศทางวิทยุ นักร้อง ครู

6. ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการปกครองเพราะประเทศไทยเราปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การปกครองระบอบนี้จะต้องดำเนินไปได้ ต้องอาศัยประชาชนที่ได้รับการศึกษาคดี มีความรู้ทางภาษาไทยดี เพื่อภาครัฐบาลจะสื่อความเข้าใจต่อประชาชนให้ทราบนโยบายต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจตรงกันและประชาชนเองก็จำเป็นต้องใช้ทักษะทางภาษารับทราบนโยบายต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และประชาชนเองก็จำเป็นต้องใช้ทักษะทางภาษารับทราบนโยบายและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ

กรมวิชาการ (2545 ก : 3) กล่าวถึงความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่าภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

กรมวิชาการ (2544 ข : 4-6) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร
2. เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
3. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน
4. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างเอกภาพของชาติ
5. เป็นเครื่องมือช่วยขรรโลงใจ

ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย คนไทยต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษา และฝึกฝนให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียนไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การ

เรียนรู้การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้างความเป็นเอกภาพของชาติและความจงรักภักดี เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในด้านความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติในการถ่ายทอดศิลปะจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันและเป็นภาษาราชการ ตลอดจนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนทัศนคติของบุคคลต่างๆ ดังนั้นคนไทยจึงควรอนุรักษ์ภาษาไทยให้คงอยู่ตลอดไป

1.2 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2545 ข : 7) สารที่เป็นองค์ความรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาในสาระที่ 1 การอ่าน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี โดยศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น ดังแสดงในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี สาระที่ 1 การอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐานที่ ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
1. สามารถอ่านได้ ถูกต้องตามหลักการ อ่านอ่านได้คล่องและ เร็วเข้าใจความหมาย ของคำและข้อความที่ อ่าน	1.1. หลักการอ่าน และการสะกดคำ 1.2. ความหมายของ คำและข้อความที่ อ่าน	1. อ่านสะกดคำที่ยากยิ่งขึ้น ถูกต้องตามหลักการการสะกด คำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ตัวที่ใช้การันต์ อักษรควบ อักษรนำและการผันวรรณยุกต์ อักษรควบและอักษรนำอ่านจำ คำได้แม่นยำอ่านได้คล่องและ เร็วตามหลักการอ่าน 2. อ่านเข้าใจความหมายของคำ อ่านที่ยากยิ่งขึ้นและเข้าใจ ข้อความที่อ่านที่ยาวและมีความ ซับซ้อนด้วยการหาความหมาย จากพจนานุกรมเขียนอธิบาย ความหมายการนำคำแต่ง ประโยคหรือข้อความที่ยาวขึ้น	หลักการอ่านและ การสะกดคำ 1.1. การสะกดคำ ตาม หลักการ สะกดคำที่ไม่ตรง ตาม มา ต ร า ตัว สะ ก ด ที่ มี พยัญชนะและสระ เป็น มา ต ร า ตัว สะ ก ด (ติ ตุ เป็นตัวสะกด) คำ ที่ใช้การันต์ทั้งการ อ่านและการเขียน 1.2. อักษรควบ และอักษรนำ 1.3. การ ผั น วรรณยุกต์อักษร ควบและอักษรนำ

มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
2. สามารถเข้าใจ ใจความสำคัญและ รายละเอียดของเรื่อง หาคำสำคัญหรือใช้ แผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภาพความคิด เป็นเครื่องมือการ พัฒนาความเข้าใจการ อ่าน รู้จักใช้คำ เกี่ยวกับเนื้อหาและ แสดงความรู้ ความคิด คาดคะเนเหตุการณ์ เรื่องราวจากเรื่องที่ อ่าน และกำหนด แนวทางปฏิบัติ	2.1. การหาใจความ สำคัญและ รายละเอียดของเรื่อง ที่อ่าน 2.2. การหาคำสำคัญ หรือการใช้แผนภาพ โครงเรื่อง หรือ แผนภาพความคิด พัฒนาความเข้าใจ การอ่าน 2.3. การใช้คำถาม เกี่ยวกับเนื้อหาแสดง ความรู้ ความคิด คาดคะเนเหตุการณ์ เรื่องราว 2.4. แนวทางการ ปฏิบัติจากการอ่าน	2.1. แสดงความเข้าใจใจความ สำคัญและรายละเอียดของเรื่อง ที่อ่านด้วยการพูดหรือเขียน 2.2. อ่านข้อความที่ยาวและยาก ขึ้นและบอกหรือเขียนคำสำคัญ ของข้อความที่อ่านแสดงความ เข้าใจการอ่าน 2.3. อ่านเรื่องแล้วแสดงเรื่องที่ อ่านด้วยแผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภาพความคิดและนำ แผนภาพมาเขียนเล่าเรื่องหรือ ย่อเรื่องหรือสรุปเรื่องเป็นคำพูด ของตนเอง 2.4. อ่านแล้วแสดงความรู้หรือ ความคิดคาดคะเนเหตุการณ์ และเรื่องราวที่อ่านที่มีความยาว และยากขึ้นตามวัยของผู้เรียน ด้วยการพูดหรือเขียน 2.5. ใช้กระบวนการอ่าน พัฒนาการอ่าน อ่านเรื่องที่มี ความยาวและยากขึ้นตามวัย ของผู้เรียนที่เกี่ยวกับแนวทาง ปฏิบัติ นำความรู้มาใช้ในการ ตัดสินใจหรือแก้ปัญหาหรือ การปฏิบัติงานแล้วเขียนแสดง แนวทางปฏิบัติหรือวิธีการ ทำงานจากเรื่องที่อ่าน	2.1. ความหมาย ของคำและ ข้อความที่อ่าน 2.2. การหา ใจความ สำคัญของเรื่องที่ อ่านและ รายละเอียดของ เรื่องที่ยาวขึ้นและ เรื่องที่มีหลาย เหตุการณ์ 2.3. การหาคำ สำคัญ ของ ประโยคและ ข้อความ 2.4. การใช้ แผนภาพโครง เรื่องหรือแผนภาพ โครงเรื่องหรือ แผนภาพความคิด พัฒนาความเข้าใจ การอ่านและ สรุปใจความ สำคัญ

มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
3. สามารถอ่านในใจ และอ่านออกเสียงบท ร้อยแก้วและบทร้อย กรองได้รวดเร็ว ถูกต้องตามลักษณะคำ ประพันธ์และอักขรวิธี และจำบทร้อยกรองที่ ไพเราะเลือกอ่าน หนังสือที่เป็น ประโยชน์ทั้งความรู้ และความบันเทิงมี มารยาทการอ่านและ นิสัยรักการอ่าน	3.1. การอ่านในใจ บทร้อยแก้วและบท ร้อยกรอง 3.2. การอ่านออก เสียงบทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองถูกต้อง ตามลักษณะคำ ประพันธ์ 3.3. การท่องจำบท ร้อยกรองที่ไพเราะ 3.4. การเลือกอ่าน หนังสือที่เป็น ประโยชน์ทั้ง ประเภทความรู้และ ความบันเทิง 3.5. มารยาทการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน	3.1. อ่านในใจบทร้อยแก้วหรือ บทร้อยกรองได้เร็วและเขียน ใจความสำคัญของเรื่องหรือ ตอบคำถามหรือวาดภาพและ เขียนบรรยายภาพแสดงความ เข้าใจ 3.2. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว หรือบทร้อยกรองได้เร็วและ คล่องอ่านถูกต้องตามหลัก อักขรวิธีและลักษณะคำ ประพันธ์ด้วยเสียงดังฟังชัดเจน และมีบุคลิกการอ่านที่ดีทั้งอ่าน ออกเสียงธรรมดาและทำนอง เสนาะ 3.3. ท่องจำบทร้อยกรองที่มี ความไพเราะและมีข้อคิดที่ดีทั้ง บทอาขยานและไม่ใช่บท อาขยาน 3.4. เลือกอ่านหนังสือที่เป็น ประโยชน์ทั้งความรู้และความ บันเทิงจากห้องสมุดหรือมุม หนังสือหรือแหล่งความรู้อื่นๆ	3.1. การใช้คำถาม ถามเนื้อหาที่อ่าน หรือตอบคำถาม แสดงความรู้ความ เข้าใจการอ่านหรือ ก า ค ะ เ น เหตุการณ์หรือ เรื่องราวที่อ่าน 3.2. การใช้ กระบวนการอ่าน พัฒนาการอ่าน การกวาดสายตา การอ่านที่ถูกต้อง การเลือกอ่าน ข้อความที่ต้องการ อ่านเพื่อหาความรู้ และแนวปฏิบัติ 3.3. การอ่านในใจ บทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองที่มี ความยาวมากขึ้น 3.4. การอ่านออก เสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง ถูกต้องตาม อักขรวิธีและการ

มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
		3.5. แสดงมารยาทการอ่านในห้องสมุดหรือการอ่านในห้องเรียนอ่านอย่างสงบมีสมาธิ การอ่านไม่รบกวนผู้อื่นไม่ขีดเขียนหรือไม่ทำให้ฉีกขาด ส่องหนังสือตรงตามกำหนดและจดบันทึกข้อมูลที่สำคัญจากการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านโดยใช้เวลาว่างในการอ่าน ทั้งหนังสือที่เป็นความรู้และความบันเทิง และจดบันทึกสิ่งที่อ่าน	ตามลักษณะคำประพันธ์ทั้งการอ่านออกเสียง ธรรมชาติ และทำนองเสนาะ 3.5. การท่องจำบทหรือย่อกรองที่ไพเราะทั้งที่เป็นบทอาขยานและไม่ใช่บทอาขยาน 3.6. การเลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งประเภทความรู้และความบันเทิงจากแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด 3.7. มารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองตามมาตรฐาน ท 1.1

การจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สาระที่ 1 การอ่าน

หน่วย การอ่านจับใจความ
จำนวน 15 ชั่วโมง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ข้อ 2 สามารถเข้าใจใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องหาคำสำคัญหรือใช้แผนภาพโครงเรื่องหรือแผนภาพความคิดเป็นเครื่องมือการพัฒนาความเข้าใจการอ่าน รู้จักใช้คำเกี่ยวกับเนื้อหาและแสวงหาความรู้ ความคิด คาดคะเนเหตุการณ์เรื่องราวจากเรื่องที่อ่านและกำหนดแนวปฏิบัติ

สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3

1. การหาใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน
2. การหาคำสำคัญหรือการใช้แผนภาพ โครงเรื่องหรือแผนภาพความคิดพัฒนาความเข้าใจการอ่าน
3. การใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาแสดงความรู้ ความคิดคาดคะเนเหตุการณ์เรื่องราว

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. แสดงความเข้าใจใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องที่อ่านด้วยการพูดหรือการเขียน
2. อ่านข้อความที่ยาวและยากขึ้นและบอกหรือเขียนคำสำคัญของข้อความที่อ่านแสดงความเข้าใจการอ่าน
3. อ่านเรื่องแล้วแสดงเรื่องที่อ่านด้วยแผนภาพโครงเรื่องหรือแผนภาพความคิด และนำแผนภาพมาเขียนเล่าเรื่องหรือย่อเรื่องหรือสรุปเรื่องเป็นคำพูดของตนเอง
4. อ่านแล้วแสดงความรู้สึกหรือความคิดคาดคะเนเหตุการณ์และเรื่องราวที่อ่านจากเรื่องที่อ่านมีความยาวและยากขึ้นตามวัยของผู้เรียนด้วยการพูดหรือเขียน

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระภาษาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531 : 21-23) กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรหรือบทเรียนนั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านเจตคติ และด้านทักษะทางภาษา

2. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญสามารถใช้ได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกทักษะทางภาษาไทย จึงควรจัดให้นักเรียนเรียนจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้น จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว และจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม

3. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยควรจะให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความต้องการของนักเรียน

4. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องใช้เวลาไม่นานเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนจะมีช่วงความสนใจค่อนข้างสั้น ดังนั้นถ้ากิจกรรมใดใช้เวลามากเกินไปนักเรียนอาจเบื่อหน่ายทำให้การเรียนรู้ไม่ดีเท่าที่ควร

5. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดในรูปของทักษะสัมพันธ์เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาไทยในด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนได้อย่าง สอดคล้องกัน

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยควรคำนึงเสมอว่า สื่อการเรียนการสอนควรเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่หาง่ายในท้องถิ่นและราคาไม่แพง

7. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดในรูปกิจกรรมต่าง ๆ โดยพยายาม ดัดแปลงให้น่าสนใจ ไม่ควรใช้กิจกรรมแบบเดียวที่ซ้ำซากจะทำให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่ สนใจบทเรียนเท่าที่ควร

8. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการ แสดงออกอย่างทั่วถึง

กรมวิชาการ (2545 ก : 101) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ดังนี้ การ จัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ มุ่งสร้างสติปัญญาและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมี วิจารณญาณมีความสามารถในการคิดระดับสูงและคิดแบบองค์รวมสามารถคิดสร้างสรรค์ตนเอง

สังคมประเทศชาติและโลก นอกจากนั้นยังมุ่งพัฒนาการทางอารมณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอก เห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในอารมณ์อย่างถูกต้อง เหมาะสม และการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ใช้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 27) กล่าวถึงแนวการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยว่า

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้อง ศึกษาวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จัดทำ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจัดทำ คำอธิบายรายวิชาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนจัดทำแผนการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับ ผู้เรียน เช่น การสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การปฏิบัติกิจกรรมตามความ สนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนทำโครงการ

2. คิดค้นเทคนิควิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่นๆและนำมาใช้ให้ เหมาะกับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของ โรงเรียนและชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ด้วยความ สุข ในที่นี้จะยกตัวอย่างบางแบบซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยควรจัดให้ครบทั้ง 4 ด้านคือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ควรคำนึงถึงการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก การ จัดควรมีรูปแบบการจัดการกิจกรรมที่หลากหลาย และควรส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม

1.4 การวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระภาษาไทย

การจัดกระบวนการเรียนการสอนต้องมีการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ซึ่งการวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระภาษาไทยต้องวัดทักษะครบทุกด้าน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวทางการวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระภาษาไทยไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 ข : 88-89) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยไว้ว่า การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยากซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษาจำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทักษะทางภาษาการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียนมีความสำคัญเท่า ๆ กันและทักษะเหล่านี้จะบูรณาการกันในการเรียนการสอนจะไม่แยกฝึกทักษะทีละอย่างจะต้องฝึกทักษะไปพร้อม ๆ กันและทักษะทางภาษา ทักษะหนึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาอื่น ๆ ด้วย

2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาพร้อมกับการพัฒนาความคิด เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด ผู้ที่มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา มีประมวลคำมากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดด้วย ขณะเดียวกันการเรียนภาษาจะเรียนร่วมกันกับผู้อื่นที่มีการติดต่อสื่อสาร ใช้ภาษาในการติดต่อกับเพื่อนกับครู จึงเป็นการฝึกทักษะทางสังคมด้วยเมื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียนและชุมชน จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาและได้ฝึกทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริง

3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างถูกต้องด้วยการฝึกการใช้ภาษามีใช้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่เพียงอย่างเดียว การเรียนภาษาจะต้องเรียนรู้ไวยากรณ์หรือหลักภาษา การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการฝึกฝนการเขียนและพัฒนาทักษะทางภาษาของตน

4. ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาเท่ากัน แต่การพัฒนาทางภาษาจะไม่เท่ากันและวิธีการเรียนรู้จะต่างกัน

5. ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและใช้ความเคารพและเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ จัดกิจกรรมภูมิหลังของภาษาและการใช้ภาษาถิ่นของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาไทยของตน และพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับภาษาไทยและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาไทยด้วยความสุข

6. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ การเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะใช้ภาษาในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย การเขียนรายงาน การเขียนโครงการ การ

ตอบคำถาม การตอบข้อทดสอบ ดังนั้นครูทุกคนไม่ว่าจะสอนวิชาใดก็ตามจะต้องใช้ภาษาที่เป็นแบบแผนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและต้องสอนการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนด้วยเสมอ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544 : 17-18) กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนภาษาไทย แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. ประเมินพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อผู้สอนจะได้จัดเตรียมแผนการสอน วิชาภาษาไทยให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนต่อไป เครื่องมือที่ใช้วัดได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ผู้สอนจะใช้ทั้งหมดให้เหมาะสม การประเมินในลักษณะนี้จะใช้ก่อนที่ผู้สอนจะเริ่มสอน ผลที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้ในการเตรียมวัสดุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และวิธีการประเมินโดยเลือกวิธีวัดผลเพื่อความเหมาะสมของแต่ละบทเรียน

2. ประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้วัดมี แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบวัดเจตคติ ผู้สอนอาจใช้ทั้งหมดหรือเลือกใช้เป็นบางชนิดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. ประเมินผลเพื่อวิเคราะห์จุดบกพร่องในการเรียนซึ่งเป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านความรู้และด้านจิตพิสัย ผู้สอนจะเลือกใช้เครื่องมือวัดเฉพาะวัตถุประสงค์บางข้อเพื่อค้นหาจุดบกพร่องในการเรียน แล้วนำผลมาใช้จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมต่อไป

4. ประเมินผลปลายภาคเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากผ่านกระบวนการของการฝึกฝนมาครบระยะตามที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้วัด ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบประเมินค่า ผลที่ได้จะนำมาประเมินการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนมาตลอดภาคหรือตลอดปีการศึกษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งรูปแบบการสังเกตและการใช้เครื่องมือวัดจุดประสงค์โดยการประเมินมีหลายด้านประเมินเพื่อปรับปรุงตัวผู้เรียน ประเมินเพื่อปรับปรุงการสอน ประเมินเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ครูควรประเมินให้ครบทุกทักษะ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

2.1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นการใช้กระบวนการคิด การตัดสินใจ การใช้เหตุผล การแสวงหาความรู้ ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 122) กล่าวถึงการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือ

สัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้อื่นให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 80) กล่าวถึงความหมายการอ่านว่า การอ่านหมายถึงส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร เป็นขั้นตอนของการรับสารโดยผู้อ่านใช้ประสาทสัมผัสทางตา รับภาพ คือตัวอักษรหรือสัญลักษณ์อื่นใดผ่านกระบวนการทางความคิด เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องรานั้น แล้วตีความหมายออกมา ทั้งความหมายตรงและความหมายแฝงอย่างถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน และยังสามารถสรุปความหมาย แนวความคิดตามขั้นตอน โดยใช้สมรรถภาพของการอ่านตามลำดับ จนสามารถนำความหมายมาประยุกต์ใช้วิจารณ์หรือประเมินคุณค่างานเขียนได้ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน

เปลื้อง ณ นคร (2545 : 14) กล่าวถึงความหมายการอ่านว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการที่จะเข้าใจความหมายที่ติดอยู่กับตัวอักษรหรือตัวหนังสือ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 2) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่าเป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสารซึ่งผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

สนิท สัตโยภาส (2545 : 92) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่านหมายถึงการมองดูตัวอักษรแล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดจากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆเมื่อถึงเวลาอันสมควร

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริและบาหยัน อิมสำราญ (2548 : 91) กล่าวถึงความหมายการอ่านว่า การอ่านหมายถึง การรับสารในรูปของตัวอักษรมาแปลเป็นความรู้ ความเข้าใจของผู้อ่าน โดยผ่านการคิด ประสบการณ์และความเชื่อของตน

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าการอ่านหมายถึงการใช้ทักษะทางสมองเพื่อแปลความหมายของคำ สัญลักษณ์ ข้อความ เรื่องราวรวมทั้งความคิดของผู้เขียนเพื่อให้ผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องและตีความหมาย สรุปความหมายของเรื่องที่อ่านโดยมีประสบการณ์เดิมเข้ามาเกี่ยวข้องก่อนที่จะประมวลเป็นความรู้ใหม่และนำความรู้ ความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์ได้

2.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านนอกจากเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ แล้ว การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทำให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2538 : 10-11) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากอ่านไม่ได้การเรียนการสอนย่อมพบอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง พฤติกรรมในการเรียนของเด็กจะเปลี่ยนไป หงอยเหงา เก็บกดหรือ

มีฉะนั้นจะแสดงออกต่าง ๆ ในลักษณะทดแทนปมด้อยเหล่านั้นก็มี ครูจำเป็นต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือ
แก้ไข (ซ่อมเสริม) ตั้งแต่เริ่มอ่านบทเรียนแรกทันที

2. เด็กที่อ่านได้ย่อมได้รับการยอมรับ สามารถร่วมเรียนร่วมเล่นกับเพื่อน ๆ ได้ดี
ตรงกันข้ามการที่เด็กมีอุปสรรคในการอ่านย่อมขาดความอบอุ่นขาดความมั่นใจในตนเอง

3. การอ่านได้ อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
ทั้งนี้เพราะไม่ว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาใดในโลกก็ไม่อาจจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้อย่าง
สมบูรณ์ที่สุด การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่เด็กควรจะค้นคว้าเพิ่มเติมได้อย่างใจหรือตามความ
จำเป็นของเด็กเหล่านั้นได้ดี

4. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบธุรกิจ การปรับปรุงอาชีพเมื่อพ้นวัย
ประถมศึกษา อาจเรียนรู้จากกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง

5. การอ่านมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีที่จะรู้ข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมือง การ
ปกครองที่พลเมืองจะต้องให้ความร่วมมือแก่ทางราชการได้

6. การอ่านเป็นจะเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญในการพินิจ เลือกตัดสินใจที่จะเลือก
ตัวแทนในด้านการเมือง การปกครอง อันเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

7. การอ่านย่อมเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะช่วยให้เด็กวัยประถมศึกษาหรือพ้นวัย
ประถมศึกษาก็ตามสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยใช้การอ่าน ทั้งยังจะได้รับความ
เพลิดเพลินช่วยพัฒนาจิตใจและอื่นๆ ได้ดีอีกด้วย

8. การอ่านจะทวีความสำคัญมากขึ้นโดยลำดับที่ช่วยให้รอบรู้ถึงความเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม การสื่อสาร การพยากรณ์อากาศ เพื่อการปรับตัว ปรับปรุงอาชีพ ยิ่งสังคมเจริญขึ้นมาก
เพียงใด อ่านก็จะทวีความสำคัญมากขึ้นเพียงนั้น

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 121-122) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้อง
อาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่างๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และ
ประสบการณ์ตามที่ต้องการ

2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียน ทั้งในด้านการกิจส่วนตัวและการ
ประกอบอาชีพการทำงานต่าง ๆ ในสังคม

3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไป
ปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการทำงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบ
ความสำเร็จได้ในที่สุด

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ

5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดจาปราศรัย การบรรยายหรือการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

7. การอ่านเรื่องราวต่างๆในอดีต เช่น ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 7) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านโดยสรุปว่าการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิต เราทุกคนต้องติดตามอ่านข่าวสารและความเคลื่อนไหวของโลก โดยสามารถอ่านและหาความรู้ต่าง ๆ จาก หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือทางวิชาการ วิทยุและวิทยุโทรทัศน์ตลอดเวลา แต่การอ่านของแต่ละบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไป นักเรียน นักศึกษาอ่านหนังสือเพื่อความรู้ บุคคลทั่วไปอ่านเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรืออ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ดังนั้นการอ่านเพื่อจุดประสงค์ใดก็ตามจะเกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้อ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ และการใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดีซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย ดังนั้นการที่นักเรียนจะเป็นผู้อ่านที่ดีจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมให้ อีกทั้งยังต้องผสมผสานกับความสนใจของผู้อ่านเพื่อเป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้นักเรียนได้อ่านอย่างสม่ำเสมอ

สนธิ สัตโยภาส (2545 : 93-94) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ มีความรอบรู้ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่องยิ่งถ้าได้อ่านหนังสือพิมพ์ วารสารหรือนิตยสารอยู่เป็นประจำแล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เมื่อเข้าวงสนทนากับใครก็จะร่วมวงสนทนาได้เข้าใจและเข้าสังคมได้โดยไม่ขัดเงิน

2. การอ่านจะช่วยพัฒนาความคิดและยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้นเพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มากเมื่อมีความรู้มากย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่แหลมคม ฉลาดปราดเปรื่องและอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามอ่านก็ได้

3. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษา เพราะไม่ว่านักเรียน นักศึกษาจะเรียนวิชาใดล้วนต้องอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียนทั้งสิ้น

4. การอ่านช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพทุกอาชีพย่อมอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน ถ้าบุคคลใดพยายามแสวงหาความรู้ความสามารถใส่ตนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่พัฒนาตนเองและวิธีการสำคัญประการหนึ่งที่จะได้ความรู้ ประสบการณ์และความสามารถในวิทยาการใหม่ ๆ ก็คือ “การอ่าน”

5. การอ่านช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น ด้วยเหตุที่มีหนังสือในกลุ่มที่มีเนื้อหาซึ่งเกี่ยวกับการวางตน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนการแนะนำการปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสมและทันสมัยมีอยู่มากมาย ถ้าผู้อ่านได้นำข้อแนะนำเหล่านั้นมาทดลองปฏิบัติตาม ก็จะทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

6. การอ่านช่วยแก้ปัญหาในใจได้ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวันอาจมีวิธีแก้ไขในหนังสือที่อ่านก็จะสามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหาของเราได้ เช่น ปัญหาชีวิต ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการประกอบอาชีพ

7. การอ่านทำให้เกิดความจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานช่วยให้จิตใจได้พักผ่อนหลังจากที่ได้เคร่งเครียดกับงานมา ถ้าได้อ่านเรื่องเบาสมอง เรื่องชวนหัวหรืองานเขียนประเภทบันเทิงคดีก็จะคลายลงได้

8. การอ่านช่วยให้เราใช้เวลาอย่างมีคุณค่าหรือเรียกว่า “การอ่านช่วยฆ่าเวลาให้มีค่า” แทนที่จะใช้เวลาไปในทางไร้ค่า ไม่ถูกไม่ควร

ด้วยความสำคัญและประโยชน์การอ่านดังที่กล่าวมานี้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่เราจะได้ฝึกตนให้มีทักษะและมีนิสัยรักการอ่านชอบการใฝ่หาความรู้และหมั่นติดตามความเคลื่อนไหว ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ด้วยการอ่านอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านมาช่วยพัฒนาชีวิตแห่งตนและสังคมส่วนรวมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ (2548 : 91) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านดังต่อไปนี้

1. การอ่านทำให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ต่างๆซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเป็นผู้ที่ทันต่อทันความคิด ความก้าวหน้าของโลกได้เช่นเดียวกับการรับสารจากสื่อชนิดต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

2. หนังสือเป็นสื่อที่ดีที่สุด ใช้ง่ายที่สุดและมีราคาถูกที่สุดที่บุคคลทั่วไปใช้เพื่อศึกษาหาความรู้และความเพลิดเพลิน

3. การอ่านหนังสือเป็นการฝึกให้สมองได้คิดและเกิดสมาธิด้วย ฉะนั้นหากมีการฝึกอย่างต่อเนื่องจะทำให้ทักษะด้านนี้พัฒนาและเกิดผลสัมฤทธิ์สูง

4. ผู้อ่านหนังสือสามารถสร้างความคิดและจินตนาการได้เอง ในขณะที่สื่ออย่างอื่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ จะจำกัดความคิดของผู้อ่านมากกว่า ฉะนั้นการอ่านหนังสือจึงทำให้ผู้อ่านมีอิสระทางความคิดได้ดีกว่าการใช้สื่อชนิดอื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการอ่านเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปเพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่าง ๆ และการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพและการสร้างความเพลิดเพลินในการอ่าน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

2.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายในการอ่านว่ามีความต้องการรู้อะไรจากที่อ่าน หากมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะทำให้การอ่านเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงจุดมุ่งหมายการอ่านไว้ ดังนี้

ศิริพร ลิ้มตระกูล (2537 : 7-8 อ้างถึงใน จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ, 2548 : 93-94) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการอ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านเพื่อรู้ข่าวสาร เป็นการอ่านเพื่อศึกษาความเป็นไปของโลก และพัฒนาความรู้ของตนเอง การอ่านเพื่อจุดประสงค์ข้อนี้ต้องอ่านทุกวัน เพื่อจะได้สะสมข้อมูลไว้ใช้ โดยจะใช้วิธีการอ่านแบบกวาดสายตาและการอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น หากมีข้อมูลใดที่น่าสนใจจึงค่อยปรับเปลี่ยนวิธีการอ่านเป็นการอ่านอย่างละเอียดแทน ได้แก่ การอ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร สารสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิวต่าง ๆ

2. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป การอ่านชนิดนี้เป็นการอ่านอย่างต่อเนื่อง จึงต้องใช้วิธีการอ่านทั้ง 3 วิธี ประกอบกันผู้อ่านจะต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม ตามความมุ่งหมายแต่ละตอน

3. อ่านเพื่อใช้ในวิชาชีพ เป็นการอ่านเพื่อพัฒนาการทำงานตามอาชีพของแต่ละคน รวมทั้งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ผู้อ่านจะต้องศึกษาความก้าวหน้าของศาสตร์ในอาชีพของตน ซึ่งปัจจุบันพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมากในรูปของบทความหรือบทวิเคราะห์ตามนิตยสารและวารสารต่าง ๆ การอ่านตามจุดประสงค์นี้จะใช้วิธีการอ่านทั้ง 3 วิธี ประกอบกัน

4. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านตามความพอใจของตนเอง เพราะการอ่านหนังสือจัดเป็นงานอดิเรก ซึ่งเป็นที่นิยมมากชนิดหนึ่ง ผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านสิ่งที่คุณชอบและสนใจ เช่น การอ่านสารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทร้อยกรอง และการ์ตูน

5. อ่านเพื่อผ่อนคลายความทุกข์ใจ เป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดีขึ้น เพราะบางช่วงชีวิตของคนอาจจะพบปัญหาและอุปสรรค

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 127) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านไว้ ดังนี้

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การอ่านแต่ละครั้งจะมีความมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป ถ้าผู้อ่านตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพสูง จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้ทดลองปฏิบัติและทดลองสอนมาแล้ว จุดมุ่งหมายที่เคยตั้งไว้มี ดังนี้

1. การอ่านเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น อ่านตำรา อ่านบทความ อ่านสารคดี
2. การอ่านเพื่อความบันเทิง เช่น อ่านนวนิยาย อ่านการ์ตูน อ่านวรรณคดี
3. การอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือประเภทชวนหัวต่าง ๆ
4. การอ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง เช่น อ่านสารคดี อ่านประวัติศาสตร์
5. การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์จากข้อมูลที่ได้ เช่น การอ่านข่าว
6. การอ่านเพื่อหาประเด็นว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริงส่วนใดเป็นของจริง เช่น การอ่านคำ

โฆษณาต่าง ๆ

7. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น อ่านบทความในวารสาร

8. การอ่านเพื่อปฏิบัติตาม เช่น อ่านคำสั่ง อ่านคำแนะนำ อ่านคู่มือการใช้เครื่องไฟฟ้า

9. การอ่านเพื่อออกเสียงให้ถูกต้อง ชัดเจน มีน้ำเสียงเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและ

เหมือนกับพูด เช่น อ่านบทละครต่าง ๆ

การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 27-28) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการอ่านว่าแต่ละคนย่อมมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันหลายประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในอันที่จะช่วยให้มนุษย์มีความรู้ในเรื่องที่ตนไม่เคยรู้มาก่อน การได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ รอบตัว ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นของตน ความรู้ที่ได้จากการอ่านอาจเป็นความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะด้าน ข้อมูลทางวิชาการ เป็นต้น

2. อ่านเพื่อรับข่าวสารข้อเท็จจริง มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องการรับรู้ความเป็นไปต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อจะได้ปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การอ่านที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายนี้ เช่น การอ่านประกาศ การอ่านหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

3. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาและความรอบรู้ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น การอ่านตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

4. อ่านเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ มนุษย์ต้องการความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มนุษย์จึงพยายามขวนขวายหาความรู้ที่จำเป็นเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานหรือเพื่อวางแผนการทำงานในอนาคตก็ตาม

5. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านที่ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปดูหรือไป ฟัง ให้เสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเจริญใจ เป็นการอ่าน เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับความรู้ไปด้วย การอ่านชนิดนี้ได้แก่หนังสือ ประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น การ์ตูน หนังสือตลก

กล่าวโดยสรุปว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ ของผู้อ่านตลอดจนส่งเสริมสมรรถภาพในการอ่านของผู้อ่านและยังก่อให้เกิดความเพลิดเพลินอีกด้วย การอ่านจะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น ผู้อ่านควรตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านว่าอ่านเพื่ออะไร จะทำให้ ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องที่ตนอ่านได้ถูกต้องและรวดเร็วเกิดประโยชน์เต็มที่

2.4 ประเภทของการอ่าน

ประเภทการอ่านได้มี นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงประเภทการอ่านไว้ ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 127) กล่าวถึงประเภทการอ่านไว้ว่าการแบ่งประเภทการ อ่านโดยคำนึงถึงเสียงเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจดังกล่าว นอกจากเป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนและการดำรงชีวิตแล้ว ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนการสอน ทักษะทางภาษา ผู้เขียนใคร่ขออธิบายสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ เพื่อให้ ครูผู้สอนภาษาไทยระดับประถมศึกษามองเห็นขอบข่ายของการสอนและวิธีการสอนได้ชัดเจน พร้อมทั้งสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะทางภาษาได้สะดวกและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. การอ่านออกเสียง แบ่งได้ 3 แบบ ได้แก่

- 1.1 การอ่านร้อยแก้ว
- 1.2 การอ่านร้อยกรอง
- 1.3 การอ่านทำนองเสนาะ

2. การอ่านในใจ แบ่งได้ 7 แบบ ได้แก่

- 2.1 การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้ เช่น อ่านตำรา
- 2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญ หรือหาสาระสำคัญของเรื่อง เช่น อ่านบทความ

2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน เช่น อ่านประวัติศาสตร์ อ่านลำดับเหตุการณ์

2.4 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ เช่น อ่านคู่มือการใช้เครื่องไฟฟ้า อ่านวิธีประกอบอาหาร

2.5 อ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล เช่น อ่านข่าวเหตุการณ์สำคัญ

2.6 การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดีข้อเสีย สำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ เช่น อ่านโฆษณา

2.7 การอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสังเกตและจดจำ เช่น อ่านชื่อสถานที่ต่างๆเมื่อเวลานั่งรถผ่านไป

กองทัพ เคลือบพานิชกุล (2542 : 93) และ การุณนันท์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 29) กล่าวถึงประเภทการอ่านไว้สอดคล้องกันว่า การอ่านแบ่งตามวิธีอ่านได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การอ่านในใจคือการอ่านไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่านจะไม่ใช้อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร นัยน์ตารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำและตีความต่างๆออกมา เป็นการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งเก็บใจความสำคัญให้ถูกต้องและรวดเร็วกว่าการอ่านออกเสียง

2. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือการเปล่งเสียงตามตัวอักษรถ้อยคำ และเครื่องหมายต่าง ๆ ออกมาให้ถูกต้องชัดถ้อยชัดคำ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง และสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง การอ่านออกเสียงนี้ผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสมอง สายตา และอวัยวะในการออกเสียงไปพร้อม ๆ กันด้วย กล่าวคือผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรคและต้องแบ่งใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียง แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำ

กล่าวโดยสรุปว่าการอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจมีความสำคัญต่อการอ่านอย่างมาก การเลือกประเภทการอ่านในใจหรือการอ่านออกเสียงว่าเมื่อใดมีความเหมาะสมและได้ประโยชน์ควรพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการอ่านเป็นจุดสำคัญ

2.5 องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านเป็นลักษณะนิสัยที่สามารถปลูกฝังให้เพิ่มพูนได้ โดยมีองค์ประกอบหลายด้านที่จะช่วยพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงไว้ ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2538 : 27) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังนี้

1. ความพร้อมทางด้านร่างกาย ได้แก่ รูปร่าง ขนาด ส่วนสูง น้ำหนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของร่างกาย โดยที่กรมอนามัยโรงเรียน กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเกณฑ์

เฉลี่ยไว้ นอกจากนี้ยังเน้นถึงการใส่สายตา หู ความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อมือ มีการทรงตัว มีความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ที่จะจับประคองใช้มือลากเส้น เขียนตัวอักษรและอื่น ๆ

2. ความพร้อมทางสมองได้แก่ความสามารถในการจำ การตีความ การแปลความ การอธิบายงานที่ตนทำ งานที่เพื่อนทำ เล่าเรื่องราวของตนและผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

3. ความพร้อมทางอารมณ์และสังคมได้แก่การมีอารมณ์ร่วมสนุกสนาน การรู้จักระงับอารมณ์เล่นร่วมกับเพื่อน ไม่แย่งของเพื่อนรู้จักให้หยิบยืมหรือแบ่งปันของใช้ช่วยเหลือเพื่อนและอื่น ๆ

4. ความพร้อมทางจิตวิทยาได้แก่การมีสมาธิในการฟังนิทานหรือเรื่องราว มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก นำกลุ่ม รู้จักลำดับเหตุการณ์ในนิทานและอื่น ๆ

5. ความพร้อมทางพื้นฐานประสบการณ์ได้แก่การใช้ภาษาพูด การตอบคำถาม การมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 122-123) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ประกอบกันไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านร่างกาย ได้แก่ สายตา ปาก หู
2. องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ ความศรัทธา
3. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการนำประสบการณ์เดิมไปใช้ ความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้อง ความสามารถในการเรียน องค์ประกอบทางประสบการณ์พื้นฐาน องค์ประกอบทางวุฒิภาวะอารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบทางประสบการณ์พื้นฐาน

5. องค์ประกอบทางวุฒิภาวะ อารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ

6. องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์ (2539 : 12) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังนี้

การอ่านเป็นกระบวนการต่อเนื่องดูถูกโซ่เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ

1. ผู้อ่าน กล่าวโดยย่อว่าถ้าไม่มีผู้อ่าน การอ่านจะเกิดขึ้นไม่ได้ ผู้อ่านจึงเป็นจุดแรกของกระบวนการนี้

2. หนังสือหรือตัวอักษร ผู้อ่านต้องสามารถอ่านหนังสือหรืออักษรได้ออกเข้าใจ ความคิดจากหนังสือนั้น ถ้าอ่านไม่ออกไม่เข้าใจก็เป็นอันยุติ

3. ความหมาย ผู้อ่านอ่านออกหรืออ่านอักษรได้เข้าใจความหมายกระบวนการจึงดำเนินต่อไป

4. การเลือกความหมาย ความหมายที่ปรากฏในหนังสือที่เรากำลังอ่านอาจมีหลายนัย ผู้อ่านจะต้องพิจารณาให้ถูกต้องว่าผู้แต่งมีความประสงค์ให้เข้าใจในแง่ใด เลือกใช้ความหมายตามนัยใด ถ้าผู้แต่งหนังสือมีความชำนาญและผู้อ่านมีพื้นความรู้พอรับได้ก็จะเข้าใจตรงกัน แต่ถ้าฝ่ายใดย่อหย่อนก็ยากที่จะเข้าใจได้ตรงกันหรืออาจผิดพลาดไปเลย

5. การนำไปใช้ เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายที่จะทำให้การอ่านได้ผลสมบูรณ์ กล่าวคือผู้อ่านได้อ่านหนังสือ (เห็นตัวอักษร) เข้าใจความหมายได้ถูกต้องตามความประสงค์ของผู้แต่ง รู้จักเลือกความหมายที่ดี ที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อมีโอกาสก็นำออกใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการแต่งหนังสือให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

บัญชา อึ้งสกุล (2545 : 67) กล่าวถึงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของการอ่านไว้ 4 ระดับ คือ

1. การออกเสียง (Decoding Printed Word)
2. การเข้าใจความหมาย (Comprehending Meaning) ผู้อ่านมีความเข้าใจข้อความทั้งระดับตัวอักษร ระดับตีความหรือแปลความ
3. การมีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน (Reacting to Meaning) ผู้อ่านใช้วิจารณญาณตัดสินใจเรื่องที่อ่านเชื่อได้เพียงใด ซึ่งเป็นการอ่านระดับวิจารณ์
4. การนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ (Applying Meaning) ผู้อ่านนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาผสมผสานกับความรู้ที่อ่านมาได้ใหม่

ศรีวิไล พลมณี (2545 : 140-141) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังนี้คือ

1. ผู้อ่านต้องเป็นผู้รู้ภาษานั้น ๆ ดีแล้วก่อนที่จะมีการอ่าน คือมีความเข้าใจและพูดภาษานั้นได้ในระดับหนึ่งทีพอเพียงก่อนที่จะมีการฝึกอ่าน เพราะจุดประสงค์ของการอ่านคือการช่วยให้ผู้อ่านรับสารจากตัวหนังสือที่คล้ายกับสารซึ่งเขาจะเข้าใจได้ถ้าส่งด้วยเสียงพูด
2. ผู้อ่านจะต้องรู้จักวิเคราะห์หรือแยกแยะคำ (Dissect) โดยดูว่าประกอบขึ้นด้วยเสียงอะไรบ้าง ไม่ถึงกับจะต้องเรียนรู้เรื่องของระบบเสียง (Phonetics) แต่ควรรู้ว่าเสียงนั้น ๆ แทนด้วยตัวหนังสืออย่างไรในการสะกดคำและเราจะประกอบคำได้อย่างไร
3. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้ถึงลักษณะคำ แยกแยะตัวอักษรได้แม้จะเขียนแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวพิมพ์ ตัวเขียนหวัดหรือบรรจง และแม้จะอยู่ในรูปของคำประสมหรือคำสมาส
4. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้ลักษณะการอ่านที่มีหลักอยู่ว่าอ่านจากซ้ายไปขวา หรืออย่างอื่น ๆ ตามลักษณะของภาษานั้น ๆ
5. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้ว่ามีระบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับเสียงซึ่งจะช่วยให้สามารถอ่านคำหรือออกเสียงคำอื่น ๆ แม้คำที่ไม่รู้จักมาก่อนได้

6. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้วิธีเข้าใจและระลึก สัญญาณ หรือแนะแนว (Cues) ในอันที่จะอ่านออกเสียง หรือในอันที่จะรู้ความหมายของคำ การเข้าใจและระลึกได้นี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะเพียงแค่ว่า คำนี้เคยพบเห็นมาก่อนหรือไม่เท่านั้น แต่หมายถึงการสามารถอ่านคำนั้นออกและเข้าใจความหมาย ซึ่งแสดงว่าผู้อ่านสามารถเทียบคำเขียนกับเสียงพูดได้

7. ผู้อ่านต้องรู้ว่า ตัวอักษร เป็นสิ่งแทนคำพูดและมีความหมายเปรียบเทียบกันได้ ขณะที่อ่านนั้นเท่ากับการถอดสัญลักษณ์ตัวอักษรให้เป็นคำพูดที่ที่เสมอกัน ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านเท่า ๆ กับการได้ฟัง อาจจะเป็นการเข้าใจภายใน เช่น การอ่านในใจหรือบางทีจะต้องอ่านออกเสียงก่อน แล้วจึงค่อยฝึกรับอ่านในใจก็ได้

8. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้การใช้เหตุผลและความนึกคิดต่อสิ่งที่อ่านภายในขอบเขตความรู้สติปัญญาและประสบการณ์ของเขา

การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 28-29) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังนี้

1. ผู้อ่าน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ส่วนแรกที่ทำให้เกิดการอ่าน เพราะถ้าไม่มีผู้อ่าน การอ่านก็ไม่เกิดขึ้น

2. สาร หรือหนังสือ หรือตัวอักษร เนื้อหาเรื่องราว และสารจากหนังสือเหล่านั้นจะให้ความคิดแก่ผู้อื่น ถ้าอ่านไม่ออกหรืออ่านไม่เข้าใจ การอ่านก็ไม่สัมฤทธิ์ผล

3. ความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของคำ การอ่านจึงจะเกิดขึ้นต่อไปได้

4. การเลือกความหมาย ความหมายของคำในภาษาไทยนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่มีหลายความหมาย ผู้อ่านจะต้องสามารถพิจารณาเลือกให้ถูกต้องว่าผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายให้คำนั้นหมายความว่าอย่างไร ถ้าผู้แต่งและผู้อ่านมีความเข้าใจตรงกันก็สามารถอ่านได้ความที่ถูกต้อง หากเข้าใจไม่ตรงกันก็ทำให้เข้าใจผิดได้เช่นกัน

5. การนำไปใช้ การอ่านจะได้รับผลสำเร็จมากน้อยหรือไม่เพียงใดนั้น อยู่ที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายเรื่องราวถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้แต่งสามารถเลือกสิ่งที่ดี ถูกต้อง เหมาะสมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตามโอกาสต่าง ๆ ได้ หรือทำประโยชน์ให้ตนเองและสังคมได้ต่อไปด้วย

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าองค์ประกอบของการอ่านประกอบด้วยผู้อ่านซึ่งมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา โดยผู้อ่านต้องเป็นผู้ที่รู้ภาษาที่อ่านเป็นอย่างดีจึงสามารถแปลความหมายของเนื้อหาได้ตรงกับผู้แต่งและเมื่ออ่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ได้

2.6 รูปแบบและกระบวนการของการอ่าน

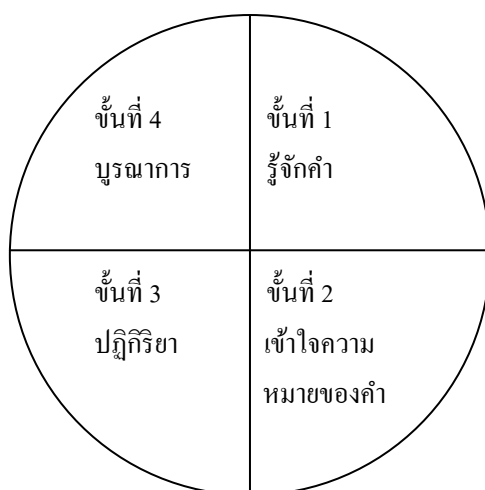
การอ่านเป็นกระบวนการรับสาร ตั้งแต่รับรู้ข้อความที่อ่าน แล้วแปลข้อความเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษร ซึ่งกระบวนการอ่านมีหลายขั้นตอน ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 82) กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่าประกอบด้วย

1. การมองเห็นคำและตัวอักษรอย่างชัดเจน
2. การแปลความหมายและเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ
3. การรู้จักเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องตรงกับผู้แต่งตั้งใจไว้
4. การนำความหมายนั้นไปใช้

วิลเลียม เอส. เกรย์ (William S. Gray, 1948 : 5 อ้างถึงใน กองเทพ เคลือบพณิชกุล, 2542 : 83) กล่าวถึงกระบวนการอ่าน ดังแผนภูมิ ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงแผนภูมิกระบวนการอ่านของวิลเลียม เอส. เกรย์ (William S. Gray)



การอ่านเป็นกระบวนการทางด้านการคิด การประเมินค่า การตัดสินใจ การจินตนาการ การใช้เหตุผลและแก้ปัญหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. รู้จักคำ การรู้จักคำและการสะกดคำได้ไม่เหมือนกันบางคนสะกดคำได้โดยไม่รู้ความหมายก็มีเพราะจำเอา (ส่วนมากถูกบังคับ) การรู้จักคำนี้หมายถึงการตระหนักหรือระลึกถึงประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์ นั่นก็คือผู้อ่านต้องรู้สีกและรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน นั่นคือ การรู้จักคำนั้น หมายถึง การถอดความได้มีลำดับดังนี้

- 1.1 จำคำศัพท์ได้โดยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่
- 1.2 ถ่ายทอดเสียงได้โดยโยงหน่วยเสียง (Phoneme) กับหน่วยคำ (Morpheme)
- 1.3 ถ่ายทอดความหมายของคำต่าง ๆ ในบริบทนี้ได้
2. เข้าใจความหมายของคำ ได้แก่ วลี ประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็น

ข้อความแล้วเข้าใจความหมายไปตามลำดับ โดยเน้นว่าผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยตีความหมายของคำในบริบทนั้น นอกจากนี้ผู้อ่านต้องพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียนอคติหรือความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เข้าใจด้วย

3. ปฏิบัติการคืออ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรแน่ ในกรณีที่ข้อเขียนหนึ่งอาจมีนัยได้มากกว่าหนึ่งนัย ต้องอ่านโดยมีทั้งสติปัญญาและความรู้สึก ประเมินได้ว่าข้อความนั้นผู้อ่านจะยอมรับหรือปฏิเสธด้วยเหตุผลใด ข้อนี้ต้องอาศัยดึงประสบการณ์เดิมมาช่วยประกอบการพิจารณาดังนั้น ผู้อ่านที่มีความรอบรู้อาจจะเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่า อาจจะลำดับเรื่องราวใหม่ให้ตนเองเข้าใจดียิ่งขึ้นได้ อาจจะเปรียบเทียบความคิดหรือเรื่องราวต่าง ๆ แยกแยะได้ว่า เรื่องนี้สำคัญกว่าเรื่องนั้น เรื่องใดเป็นความจริง หรือเป็นความคิดเห็น ตลอดจนจนถึงหาข้อสรุปเป็นแนวความคิดกว้าง ๆ ได้ และสรุปเนื้อหาทั้งหมดได้

4. บุรณาการขั้นนี้ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจจากข้อความที่อ่านไป สร้างความคิดใหม่ขึ้นได้อย่างที่เรียกเกิด “ประจักษ์” ขึ้น อาจทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ไปเลย หรือเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้นมา แล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไป

สมุทร เช่นชาวนิช (2545 : 87-88) กล่าวถึง รูปแบบการอ่านไว้ ดังนี้ คือ

1. สกิมมิง (Skimming) เป็นการอ่านแบบข้ามคำ เป็นวิธีการอ่านอย่างรวดเร็วและข้ามเป็นตอน ๆ กล่าวคืออาจจะอ่านตอนนี้ก่อน แล้วข้ามไปประมาณสี่หรือห้าประโยคจึงจะอ่านข้อความตอนใหม่ต่อไปถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นและสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านบางท่านเรียกอ่านแบบนี้ว่า “อ่านด้วยนิ้ว” (Reading with Fingers) การอ่านแบบนี้มีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ 2 ประการ

1.1 อ่านเพื่อเก็บประเด็นหรือใจความสำคัญโดยทั่ว ๆ ไป

1.2 อ่านเก็บรายละเอียดที่สำคัญบางอย่างเท่านั้น

2. สแกนนิ่ง (Scanning) การอ่านแบบนี้เป็นการอ่านแบบกวาดสายตา เป็นวิธีหรือเทคนิคการอ่านข้อความแบบเร็ว ๆ และคร่าว ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายแต่เพียงเพื่อที่ค้นหาข้อมูลหรือคำตอบเฉพาะสำหรับคำถามบางข้อที่ต้องการเท่านั้น อย่างเช่น ตอนที่เราค้นหารายชื่อในสมุดโทรศัพท์ เป็นต้น ดังนั้นเวลาสแกนนิ่งจึงมุ่งแต่เพียงหารายชื่อ วัน เดือน ปี ตัวเลขหรือข้อมูลที่ต้องการบางอย่างเพื่อเอามาใช้อ้างอิงหรือสนับสนุนทฤษฎี หรือแนวคิดที่ต้องการบางอย่างให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้นเป็นการอ่านที่ตั้งใจสูงมาก จะต้องจับประเด็นที่ต้องการให้ได้ ดังนั้นขณะที่กำลังสแกนนิ่งอยู่จึงต้องคำนึงอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังค้นหาคำตอบหรือข้อมูลอะไร ในการอ่านแบบนี้สิ่งที่ควรรำลึกไว้เสมอคือไม่จำเป็นจะต้องเข้าใจหรือรู้คำศัพท์ในข้อความนั้น ๆ หมดทุกคำทั้งนี้เพราะว่าจุดมุ่งหมายของเราเพียงแต่ต้องการที่จะหาคำบางคำ ตัวเลขบางตัวเลข หรือความคิดบางอย่างเท่านั้น ถ้าได้สิ่งที่ต้องการแล้วก็ถือว่าได้ใช้เทคนิคอันนี้จนได้ผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

กล่าวโดยสรุป ได้ว่ากระบวนการอ่านมีหลายรูปแบบทั้งอ่านแบบกวาดสายตาเพื่อจับประเด็นสำคัญและอ่านแบบเก็บรายละเอียดบางอย่าง หรือกระบวนการอ่านเริ่มตั้งแต่การเข้าใจคำ ประโยค ความหมายเนื้อหา โดยแปลความหมายให้ตรงกับผู้เขียน รวมทั้งกระบวนการอ่านเป็นกระบวนการคิดประเมินค่าตัดสินใจ โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นหลักหรือการสร้างความคิดใหม่จากการอ่านที่เรียกว่าเกิดประจักษ์ทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดจากเรื่องเดิมไปเรื่องใหม่

2.7 เนื้อหาที่นำมาใช้ในการอ่านจับใจความ

2.7.1 นิทาน

2.7.1.1 ความหมายของนิทาน

นิทานเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ข้อคิด ซึ่งนิทานได้มีมีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 157) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทานคือเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานด้วย “มุขปาฐะ” คือการเล่าปากต่อปากเรื่อยมา ตั้งแต่ยังไม่มีการพิมพ์เกิดขึ้น จึงถือได้ว่าเป็นวรรณกรรมปากเปล่า (Oral literature) จนกระทั่งมีการพิมพ์เกิดขึ้น จึงได้ขึ้นมา มีการบันทึกเรื่องราว นิทานมักขึ้นต้นด้วยคำว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว หรือ ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว (Once upon a time) เนื้อเรื่องของนิทานมักจะมีอิทธิพลต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจ เนื่องจากเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา เนื้อเรื่องเดียวกันจึงมีหลายสำนวนและผิดเพี้ยนกันไป นิทานมีทั้งนิทานสมัยเก่าและนิทานสมัยใหม่ คือ นิทานที่แต่งขึ้นมาใหม่

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542 : 26) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า นิทานคือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยอาจเป็นสื่อการถ่ายทอดไม่ปรากฏผู้แต่งเรื่องว่าเป็นของใคร

สันหพัฒน์ อรุณธารี (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า นิทานคือเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นมาใหม่หรือเป็นการเล่าสืบต่อกันมา เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟัง เป็นสำคัญ และสอดแทรกความรู้ หรือคุณธรรมเป็นส่วนประกอบ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเรื่องเก่าหรือเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาใหม่โดยเล่าเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้คติสอนใจ มีแง่คิดในการดำเนินชีวิต

2.7.1.2 ประเภทของนิทาน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทของนิทานไว้ ดังนี้

เกริก ชู้นพันธ์ (อ้างถึงใน สันหพัฒน์ อรุณธารี, 2542 : 12) กล่าวถึงนิทานแบ่งตามรูปแบบของนิทาน ออกเป็นประเภทต่าง ๆ 8 ประเภท คือ

1. เทพนิทานหรือเทพนิยาย หรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงเหนือความเป็นจริงของมนุษย์ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆจะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเนื้อเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษหรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า มีเทวดา มียักษ์ ฯลฯ เป็นต้น

2. นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด ฯลฯ เป็นต้น

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตและความเป็นอยู่กัน ในสังคมมนุษย์ให้บังเกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พิถีพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือและเมตตาต่อผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถองอาจ กล้าหาญ นิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญ ๆ ไว้ แต่มักสร้างฉากหรือสถานการณ์นำต้นตื้นตันหรือเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน และทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลผู้เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริง ๆ

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้นๆด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมนำทะเลจึงเต็ม นกยูงกับกา ฯลฯ เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริงลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ ฯลฯ เป็นต้น

7. นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก และเปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้ง หรือบางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเองมักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆเรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความเป็นจริง ฯลฯ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2546 ก : 247-248) ได้แบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา คือ นิทานที่มีขนาดยาวและไม่ระบุสถานที่ที่แน่นอนแต่กำหนดเวลาจึงมักขึ้นต้นนิทานว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว นิทานประเภทนี้ได้แก่ เจ้าหญิงนิทรา ปลาบู่ทอง นางสิบสอง เป็นต้น

2. นิทานท้องถิ่น คือ นิทานที่มีเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียวระบุสถานที่ที่แน่นอน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ตำนาน โศกกลาง ความเชื่อ ผิศาจ เทวดา และมักเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง เช่น ท้าวแสนปม พระยาภมร พระยาพาน แม่นาคพระโขนง เป็นต้น

3. เทพนิยาย คือ นิทานที่มักกล่าวถึงเรื่องถึงเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา เป็นเรื่องที่มีเทวดา นางฟ้า และเป็นเรื่องที่มีเกินความจริง เช่น นารายณ์ สิบปาง รามสูร เมขลา เป็นต้น

4. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ คือ นิทานที่มีตัวเอกของเรื่องที่เป็นสัตว์หรือมีคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัตว์ มักจะเล่าเชิงเปรียบเทียบกับมนุษย์ โดยสัตว์ในนิทานจะมีความคิดและความสามารถเช่นเดียวกับคน เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก

5. นิทานตลก คือ การเล่านิทานเพื่อสร้างอารมณ์ขันให้แก่ผู้ฟัง หรือผู้อ่าน อาจเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการแสดงปฏิภาณไหวพริบ ความโง่ คนหูหนวก คนชอบพูดเท็จ เช่น เรื่อง ศรีธนญชัย หัวล้านนอกครุ เป็นต้น

6. นิทานประยุกต์ คือ นิทานที่กำหนดบทบาทให้ตัวละครเป็นสัตว์หรือเด็ก ๆ เป็นตัวเอกของเรื่อง สอดแทรกคติสอนใจที่สามารถยึดถือปฏิบัติได้ เป็นการเอนกนารสร้างสรรค์ให้แนวคิดความรู้ที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นไปตามสภาพการณ์ของยุคปัจจุบัน นิทานประเภทนี้ได้แก่อนุชนุ้ยกับมะม่วง แมวเหมียวสอนลูก ความดีของแก้ว เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทแบ่งตามลักษณะตัวละครและลักษณะของนิทานหรือข้อคิดที่เป็นคติเตือนใจ ความบันเทิง

2.7.1.3 นิทานพื้นบ้าน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

ก่อเกียรติ สอนสะอาด (2529 : 28) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านไว้ว่า นิทานพื้นบ้านหมายถึงเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพ็งจะมีการจดบันทึกกันภายหลัง ผู้บันทึกมักใช้ภาษาพูดในการจดบันทึก ทั้งนี้เพื่อสะดวกต่อการจับใจความและความหมายของคำ คนโบราณผูกเรื่องนิทานพื้นบ้านเพื่ออธิบายเหตุการณ์อธิบายต้นกำเนิดสิ่งต่างๆและใช้เป็นตัวอย่างในการสอนศีลธรรม

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 4 ฉบับเสริมการเรียนรู้ (2550 : 133) ให้

ความหมายของนิทานพื้นบ้านไว้ว่า นิทานพื้นบ้านหมายถึงเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อ ๆ กันมาในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง แต่อาจแพร่หลายไปในท้องถิ่นอื่น ๆ ในภายหลังได้ ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมอย่างหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง นิทานที่เล่าสืบต่อกันมานานในท้องถิ่นนั้น โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

1) การจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้าน

สติท ทอมป์สัน (Stith Thompson อ้างถึงใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้, 2550 : 135-138) ชาวอเมริกัน นักวิชาการด้านคติชนวิทยา (วิชาที่ศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชนจากข้อมูล เช่น นิทาน เพลงพื้นบ้าน การละเล่น) ได้จำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านไว้ 12 ชนิด โดยดำนานจัดอยู่ในการการแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน ดังนี้

1. ดำนานปรัมปรา หมายถึง เรื่องเล่าที่อธิบายความเป็นมาของโลกและจักรวาล กำเนิดมนุษย์ สัตว์และพืช บางเรื่องอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน จันทรคราส สุริยุคคราส กลางวัน กลางคืน ไฟแลบ ฟ้าร้อง ว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เรื่องราวต่าง ๆ เหล่านี้อธิบายโดยแสดงถึงความเชื่อทางศาสนา จึงมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพและบุคคลที่มีลักษณะกึ่งคนกึ่งเทพ หรือสืบเชื้อสายจากเทพด้วย บางครั้งจึงมีผู้เรียกนิทานประเภทนี้ว่า เทวปกรณัม

2. นิทานมหัศจรรย์หรือเทพนิยาย ลักษณะสำคัญของนิทานประเภทนี้เป็นเรื่องประกอบด้วยสิ่งมหัศจรรย์ อิทธิปาฏิหาริย์ เช่น เหาะเหินเดินอากาศมีการใช้อาวุธวิเศษ ใช้เวทมนตร์คาถา อาจมีตัวละครที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น แม่มด ยักษ์ นางฟ้า

3. นิทานชีวิต นิทานประเภทนี้มีเนื้อหาวอยู่ในโลกของความเป็นจริง มีการระบุชื่อตัวละครและสถานที่อย่างชัดเจน ตัวอย่างของนิทานประเภทนี้มีอยู่หลายเรื่องใน นิทานอาหรับราตรี

4. นิทานวีรบุรุษ หรือดำนานวีรบุรุษ ลักษณะของนิทานประเภทนี้เป็น การเล่าถึงการผจญภัยและความกล้าหาญของพระเอก ซึ่งเป็นวีรบุรุษที่มีความสามารถเหนือมนุษย์ เช่น เรื่อง เซอร์คิวลิส

5. นิทานประจําถิ่น หรือดำนานประจําถิ่น เรื่องเล่าที่อธิบายความเป็นมาของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ เกาะหรือเป็นสิ่งก่อสร้าง เช่นเจดีย์ บางเรื่องเกี่ยวข้องกับเทวดา สัตว์ หรือผีสาวงามไม้ เช่น ภูเขาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ชื่อภูท้าวภูนางมีนิทานเล่าถึงความเป็นมาว่า ชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อพุทธเสนเดินทางเข้าไปในป่านางยักษ์ชื่อกินนาเห็นเข้าเกิดหลงรัก จึงแปลงร่างเป็นหญิงสาวสวยงามหลอกให้พุทธเสนอยู่ด้วย ต่อมาพุทธเสนทราบความจริงจึงแอบหนีไป นางกินนาพยายามติดตามจนขาดใจ

ตายกลางทาง พุทธเสนเห็นนางกินนาลีเสียชีวิตก็นึกสงสารนางที่รักตนจริง ความเสียใจหลายอย่างสุด ซึ่งทำให้พุทธเสนขาดใจตายตามนางกินนาลีไปด้วย ทั้ง 2 คนได้กลายเป็นภูษา ชื่อภูท้าวภูนาง

6. นิทานอธิบายเหตุ เรื่องเล่าที่อธิบายถึงกำเนิด หรือความเป็นมาของ สิ่งกำเนิดขึ้นในธรรมชาติ เช่น อธิบายสาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะ หรือสีขนต่าง ๆ อธิบาย กำเนิดของต้นไม้ หรือดอกไม้บางชนิด ความเป็นมาของดาวบางดวงหรือบางกลุ่ม หรือความเป็นมา ของเงาคำที่ปรากฏอยู่บนดวงจันทร์ แต่ละชาติมีเรื่องเล่าอธิบายความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ ไม่ เหมือนกัน แล้วแต่จินตนาการของคนในสังคมนั้น ๆ

7. นิทานสัตว์ เรื่องเล่าที่มีสัตว์เป็นตัวละครเอก โดยมักแสดงให้เห็น ความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่ง และความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ฉลาดและสัตว์โง่ในนิทาน พื้นบ้านของชาติต่างๆอาจไม่ตรงกัน เช่น นิทานสัตว์ของยุโรป มักมีสุนัขจิ้งจอกเป็นตัวละครที่ฉลาด แกมโกง

8. นิทานคติ นิทานที่เล่าโดยเจตนาให้ข้อคิดด้านคุณธรรมหรือ จริยธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ตัวอย่างเช่นนิทานอีสป ซึ่งเป็นนิทานที่ข้อคิดที่ดีแก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง ตัวละครในนิทานล้วนเป็นสัตว์ทั้งสิ้น

9. นิทานขำขัน หรือมุกตลก นิทานประเภทนี้มักเป็นเรื่องขนาดสั้น ตัวละครอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างๆ อาจเป็น เรื่องที่แสดงถึงความโง่เขลา ความฉลาด หรือความเกียจคร้านอย่างนี้ก็ไม่ถึง

10. นิทานศาสนา เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับศาสนาซึ่งไม่มีในคัมภีร์ทางศาสนา เช่นชาวคริสต์บางกลุ่มมีเรื่องเล่าว่า พระเจ้าปลอมตัวเพื่อทดสอบความมีน้ำใจของคน ส่วนผู้ที่นับถือ พระพุทธศาสนาในบางท้องถิ่นของประเทศไทย ก็มีเรื่องเล่าว่า พระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาในที่ต่าง ๆ ใน ท้องถิ่นของตน

11. นิทานเรื่องผี นิทานที่เล่าเกี่ยวกับผีที่หลอกหลอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งผู้ฟังเมื่อฟังแล้วเกิดความกลัว แต่ก็ชอบฟัง

12. นิทานเข้าแบบ นิทานประเภทนี้มีแบบแผนในการเล่าพิเศษกว่า นิทานประเภทอื่น ส่วนมากเป็นเรื่องสำหรับเด็กฟังสนุก ๆ มีหลายแบบ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทาน ไม่รู้จบ

2.7.1.4 แนวการอ่านนิทาน

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ (2547 : 157) กล่าวถึงหลักการอ่านนิทานไว้ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง การอ่านนิทานควรพิจารณาชื่อเรื่องเป็นอันดับแรก เนื่องจาก ชื่อเรื่องจะเป็นส่วนนำทางให้อ่านนิทานได้เข้าใจ เพราะชื่อเรื่องจะบอกให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องทันที อีกทั้ง

ชื่อเรื่องของนิทานจะยกตัวละครขึ้นมาตั้งชื่อเรื่อง ทำให้ทราบว่านิทานเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ดังนั้นผู้อ่านจึงควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับชื่อเรื่องเป็นอันดับแรก

2. ข้อคิดของเรื่อง การอ่านนิทานทุกเรื่อง ข้อคิดเป็นส่วนสำคัญที่ผู้อ่านต้องพิจารณาเพราะทำให้มองเห็นแก่นเรื่องได้ทันที หลังจากนั้นสรุปสาระสำคัญโดยตอบคำถามให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม ซึ่งนอกจากจะแสดงว่าผู้อ่านจับใจความของเรื่องได้แล้ว ยังเป็นจุดชี้้นำให้เห็นแก่นเรื่องหรือใจความสำคัญได้ง่ายด้วย เนื่องจากนิทานเป็นงานประเภทบันเทิงคดี หากตอบคำถามข้างต้นเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้ขาดรสชาติและคุณค่าของนิทานอย่างเพียงพอ ดังนั้นควรจับใจความย่อหรือใจความประกอบเพื่อเก็บรายละเอียดของเรื่องไปพร้อมกัน

2.7.2 ข่าว

2.7.2.1 ความหมายของข่าว

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของข่าวไว้ ดังนี้
สิริทิพย์ ชันสุวรรณ (2539 : 48) ได้ให้ความหมายของข่าวไว้ว่า ข่าวหมายถึงรายงานของเหตุการณ์หรือความคิดเห็น ซึ่งผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการในฐานะที่เป็นตัวแทนของสาธารณะชนได้พิจารณาเลือกสรรแล้วด้วยความเชื่อมั่นว่า เหตุการณ์หรือความคิดเห็นดังกล่าวจะเป็นที่สนใจของผู้รับสารส่วนใหญ่หรือบางส่วน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 258) ได้ให้ความหมายข่าวไว้ว่า ข่าว (news) หมายถึงการเสนอเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือข่าวที่น่าสนใจภายในประเทศ ข่าวสาธารณประโยชน์ในประเทศ ข่าวต่างประเทศและข่าวระหว่างประเทศ ข่าวและความเคลื่อนไหวในวงการกีฬา ความเคลื่อนไหวในวงการธุรกิจ บันเทิง และข่าวประเภทอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ข่าว หมายถึง การเสนอเหตุการณ์ปัจจุบันที่อยู่ในความสนใจของบุคคลทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.7.2.2 แนวการอ่านข่าว

นักการศึกษาได้ให้แนวทางการอ่านข่าวไว้ ดังนี้
แวมมยุรา เหมือนนิล (2541 : 66-67) ได้กล่าวถึงแนวทางการอ่านข่าวไว้ ดังนี้

1. พาดหัวข่าว เป็นจุดบอกใจความสำคัญที่สุดของข่าวได้ชัดเจนและรวดเร็วที่สุด เพราะจะประมวลหัวใจของข่าวทั้งหมดมาเสนอไว้อย่างสั้น ๆ เป็นอันดับแรกหากได้ใจความสำคัญชัดเจนเพียงพอกับความต้องการแล้ว ไม่ต้องอ่านส่วนอื่นอีกก็ได้ แต่ถ้ายังไม่ชัดเจนหรือต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมก็พิจารณาที่พาดหัวข่าวรองและส่วนประกอบอื่นต่อไป

2. ความนำหรือวรรณำ เป็นส่วนต่อเนื่องจากพาดหัวข่าว ในกรณีที่เป็นการเขียนข่าวแบบพีรามิดหัวกลับ ความนำหรือวรรณำจะเป็นการสรุปใจความสำคัญของข่าว

ทั้งหมดไว้อย่างสั้น ๆ และชัดเจนที่สุด ฉะนั้นถ้ามีเวลาในการอ่านข่าวน้อยหรือไม่ต้องการรายละเอียดของข่าว เพียงการอ่านพาดหัวข่าวและความนำ หรือบรรณาก็สามารถจับใจความสำคัญของข่าวได้แล้ว แต่ในกรณีที่มีรูปแบบการเขียนข่าวแบบปิรามิดหัวตั้งซึ่งไม่ค่อยนิยมใช้กันมากนัก ความนำหรือบรรณาก็ไม่ใช่จุดใจความสำคัญแต่อย่างใด

3. เนื้อข่าว นับเป็นรายละเอียดที่ขยายใจความสำคัญของข่าวเท่านั้น ในกรณีที่เป็นการเขียนข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ เนื้อข่าวมักเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญมากไปยังเหตุการณ์สำคัญน้อยที่สุด แม้จะมีขนาดยาวมาก แต่ถ้าต้องการเพียงใจความสำคัญของข่าวโดยไม่สนใจรายละเอียดมากนัก ไม่ต้องอ่านเนื้อข่าวเลยก็ได้ แต่ถ้าเป็นข่าวที่เขียนแบบปิรามิดหัวตั้ง ใจความสำคัญของข่าวจะสรุปไว้ท้ายสุด อาจต้องพิจารณาเนื้อข่าวในแต่ละตอนประกอบด้วย อย่างไรก็ตามในบางครั้งการพาดและการเขียนความนำหรือบรรณามุ่งเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านมากเกินไป จนทำให้ประเด็นสำคัญของข่าวเยื้องเบนไปบ้าง หากได้ตรวจสอบจากเนื้อข่าวทั้งหมดอีกครั้งหนึ่งจะทำให้สามารถจับใจความข่าวได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 261) ได้กล่าวถึงเทคนิคการอ่านข่าวไว้ดังนี้

1. อ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์อย่างรวดเร็ว และอ่านหัวข้อข่าวในวารสารหรือนิตยสารอย่างรวดเร็ว โดยกวาดสายตาผ่าน ๆ เร็ว ๆ เพื่อเลือกอ่านข่าวที่น่าสนใจ
2. เลือกอ่านข่าวที่น่าสนใจ
3. อ่านข่าวอย่างรวดเร็ว
4. อ่านอย่างวิเคราะห์และพิจารณาข่าวว่าเป็นข่าวที่เสนออย่างรวดเร็วทันสมัยเพียงไร ตรงตามข้อเท็จจริง หรือใกล้เคียงข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงไร โดยตรวจข่าวเดียวกันจากหนังสือพิมพ์หลายฉบับ
5. อ่านแล้วสรุปได้และวิจารณ์ได้ว่ามีใจความสำคัญอย่างไร ข่าวนั้น ๆ ถูกต้องน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร รายละเอียดของข่าวเป็นอย่างไร เขียนได้สั้นหรือยาว เก็บรายละเอียดได้หมดทุกตอนทุกแง่ ทุกมุมหรือไม่ เป็นข่าวที่มีคุณค่าทางวิชาการมากน้อยเพียงไร หรือเป็นข่าวที่ไม่ให้สาระกับผู้อ่านเลย เช่น ข่าวสังคมที่มีแต่ความฟุ่มเฟือย หรือเป็นข่าวที่มีเจตนาบางอย่างแฝงอยู่ ต้องแยกออกมาให้ได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวการอ่านข่าวควรอ่านพาดหัวข่าว เลือกอ่านข่าวที่น่าสนใจเมื่ออ่านข่าวแล้วควรสรุปเหตุการณ์ในเนื้อข่าวและวิจารณ์ได้ว่าข่าวนั้นมีความน่าเชื่อถือและให้ประโยชน์กับผู้อ่าน

2.7.3 บทร้อยกรอง

2.7.3.1 ความหมายของบทร้อยกรอง

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของบทร้อยกรอง ไว้ ดังนี้
 พิมพร สอพิมาย (2546 : 206) ได้ให้ความหมายของบทร้อยกรองไว้
 ว่า บทร้อยกรองหมายถึง การเรียบเรียงถ้อยคำภาษาไทยให้เกิดความไพเราะตามระเบียบแบบแผน
 บังคับทางฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละประเภท เนื้อความในบทร้อยกรองจะแฝงด้วยข้อคิดอัน
 ประณีตงดงาม ประทับใจผู้อ่าน บทร้อยกรองเรียกได้ต่างๆ เช่น กวีนิพนธ์ คำประพันธ์ บทประพันธ์
 กวีวิจารณ์ กาพย์กลอน ฯลฯ

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ (2548 : 106) ได้ให้
 ความหมายของบทร้อยกรองไว้ว่า บทร้อยกรอง หมายถึง คำประพันธ์ที่แต่งขึ้น โดยมีฉันทลักษณ์ เช่น
 โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และยังรวมถึงงานเขียนที่รับอิทธิพลมาจากตะวันตกซึ่งไม่เน้นฉันท
 ลักษณ์ เช่น กลอนแปล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทร้อยกรองหมายถึงการเรียบเรียงถ้อยคำตาม
 ฉันทลักษณ์ให้เกิดความไพเราะประทับใจกับผู้อ่านและผู้ฟัง

2.7.3.2 แนวการอ่านบทร้อยกรอง

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 218) ได้กล่าวถึงหลักการอ่านบทร้อย
 กรองไว้ ดังนี้

1. ควรอ่านบทร้อยกรองซ้ำหลายๆ เที้ยว อาจจะอ่านออกเสียงในใจ
 หรืออ่านออกเสียงดัง ๆ ได้จะดีมาก เพราะผู้อ่านจะได้รับรสของถ้อยคำ สัมผัส ลีลาและจังหวะของกวี
 นิพนธ์ได้ชัดเจน
2. ถ้ามีคำศัพท์ยากควรค้นหาความหมายของคำศัพท์ไปด้วย เพราะถ้า
 ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ก็ไม่อาจตีความและไม่เข้าใจความหมายของบทร้อยกรองทั้งหมดได้
3. วิเคราะห์องค์ประกอบของบทร้อยกรอง ได้แก่ รูปแบบ การเลือกใช้
 คำ น้ำเสียง สัญลักษณ์ ความเปรียบ กลวิธีการแต่ง ตลอดจนเนื้อหาสาระและความคิดที่กวีได้
 สอดแทรกไว้สังเคราะห์ความคิดเหล่านี้ทั้งหมดแล้วเรียบเรียงความคิดเขียนเป็นบทความประกอบด้วย
 คำนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป ตามทัศนะและมุมมองของแต่ละคน

2.7.4 บทความ

2.7.4.1 ความหมายของบทความ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของบทความไว้ ดังนี้
 กัลยา ขวนมาลัย (2539 : 66) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า

บทความหมายถึงเรื่องที่มีข้อเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ได้แก่ บทนำ บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์ เหตุการณ์ รวมทั้งคอลัมน์ต่างๆซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากข่าวและสารคดี สารสำคัญของบทความจะมีผลโดยตรงในแง่ลบหรือแง่บวก ต่อสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะคิดความเชื่อของผู้อ่าน อาจเกิดการโน้มน้าวใจให้คิดเห็นตามที่ผู้เขียนบทความเสนอแนะ ด้วยเหตุนี้บทความจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างยิ่งของหนังสือพิมพ์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 258) ได้กล่าวถึงความหมายของบทความไว้ว่า บทความหมายถึง ความเรียงที่เขียนขึ้นจากความเป็นจริงที่อยู่ในความสนใจของคนในขณะนั้น เป็นเรื่องที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ที่ผู้เขียนนำมาเขียน อาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา นโยบายของรัฐบาล นอกจากนั้นอาจเป็นบทความทางวิชาการในสาขาวิชาการต่าง ๆ มีการเสนอข้อคิดเห็น วิเคราะห์ วิวิจารณ์ หรือบทวิจัยใหม่ ๆ ที่ผู้เขียนได้ทำการวิจัยค้นคว้าขึ้นมา

พิมพ์ สอพิมาย (2546 : 106) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า บทความหมายถึงงานเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้เขียนนำเสนอข้อคิด ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เสนอข้อคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือแนวทางปฏิบัติแก่ผู้อ่าน รวมทั้งใช้ศิลปะด้านภาษาโน้มน้าวให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทความหมายถึง งานเขียนที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไป เป็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือเรื่องต่าง ๆ

2.7.4.1 แนวการอ่านบทความ

แวมยุรา เหมือนนิล (2541 : 66-67) ได้กล่าวถึงแนวทางการอ่านจับใจความบทความอย่างมีประสิทธิภาพ คือการพยายามค้นหาความคิดสำคัญที่สุดที่ผู้แต่งต้องการบอกแก่ผู้อ่านให้ได้ว่าคืออะไรและผู้แต่งสามารถหาเหตุผลหรือตัวอย่างมาอ้างอิงให้น่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด โดยบทความแต่ละเรื่องจะมีแนวคิดสำคัญซึ่งเป็นใจความสำคัญที่สุดของเรื่องเพียงอย่างเดียว ส่วนการอ้างเหตุผลตัวอย่างหรือรายละเอียดให้น่าเชื่อถือ เป็นเพียงส่วนประกอบหรือส่วนขยายใจความสำคัญให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น และเป็นที่สังเกตว่าบทความส่วนมาก ผู้แต่งนิยมเปิดเผยใจความสำคัญของเรื่องไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การบอกใจความสำคัญตอนท้าย เป็นแบบที่นิยมแต่งกันมากที่สุด เพราะการกล่าวถึงสถานการณ์หรือปัญหาแล้วเสนอเหตุผลและรายละเอียดขยายความมาก่อนในตอนต้นจนสรุปให้เห็นหัวใจ หรือแก่นเรื่องซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของผู้แต่งในตอนท้ายสามารถเข้าใจให้ผู้อ่านติดตามเรื่องได้ดี และโน้มน้าวให้เชื่อถือคล้อยตามได้ง่าย

2. การบอกใจความสำคัญตอนต้น เป็นการดำเนินเรื่องที่ตรงข้ามกับแบบแรก คือบอกแนวคิดสำคัญที่สุดของผู้แต่งซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหรือแก่นเรื่องให้ผู้อ่านรู้เรื่องตั้งแต่ต้นเรื่อง จากนั้นจึงเสนอเหตุผลหรือตัวอย่างมาขยายให้เห็นจริงว่า เพราะเหตุใดผู้แต่งจึงมีแนวคิดเช่นนั้น บทความลักษณะนี้มีน้อยกว่าการบอกใจความสำคัญไว้ตอนท้าย เพราะจะเหมาะสมสำหรับเรื่องที่เสนอแนวคิดแปลกใหม่ หรือน่าสนใจเป็นพิเศษเท่านั้นจึงจะจูงใจให้ผู้อ่านติดตามไปตลอดเรื่อง หากไม่มีแนวคิดที่เร้าใจเพียงพอ ผู้อ่านไม่อาจติดตามรายละเอียดหรือใจความขยายของเรื่องนั้นเลยก็ได้

การอ่านจับใจความงานเขียนประเภทบทความให้ถูกต้องและรวดเร็ว มีข้อสังเกตเป็นแนวทางเพิ่มเติม ดังนี้

1. จุดชี้แนะใจความสำคัญของบทความที่สามารถค้นหาได้รวดเร็วที่สุดเป็นอันดับแรกคือ ชื่อเรื่อง เพราะบทความโดยทั่วไปมุ่งเสนอทรรศนะและเหตุผลอย่างตรงไปตรงมา ชื่อเรื่องจึงมักไม่ซับซ้อนและบ่งชี้หัวใจสำคัญหรือแก่นเรื่องไว้เป็นส่วนมาก ถ้าชื่อเรื่องยังทำให้จับใจความสำคัญได้ไม่ชัดเจน จึงคอยค้นหาจากรายละเอียดในเรื่องต่อไป

2. บทความเรื่องหนึ่ง ถ้ามีหลายย่อหน้า ในแต่ละย่อหน้าจะมีใจความสำคัญอย่างหนึ่ง เมื่อนำใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้ามาพิจารณาร่วมกัน จะมองเห็นความสำคัญที่สุดของเรื่องได้ง่าย

3. งานเขียนประเภทบทความ มักเกี่ยวข้องกับข่าวและสถานการณ์ที่ทันสมัยอยู่ในความสนใจของประชาชน การพิจารณาความหมายและใจความสำคัญของบทความให้ถูกต้องชัดเจนและรวดเร็ว จึงควรมีประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับข่าวของเหตุการณ์ในเรื่องนั้นด้วย บทความส่วนมากจึงนิยมแตงนิยมนำกันในห้องสื่อพิมพ์มากกว่าอย่างอื่น

4. บทความบางเรื่องผู้แต่งไม่เสนอทรรศนะหรือสาระสำคัญอย่างตรงไปตรงมา จึงควรสังเกตทางเสียงหรือน้ำเสียงของผู้แต่งไปพร้อมกันด้วย เพื่อสรุปให้ได้ว่าผู้แต่งต้องการเสนอแก่นเรื่องที่แท้จริงอย่างไร หรือในบางเรื่องมีการเลือกขนาดตัวพิมพ์เพื่อเน้นจุดสำคัญเป็นพิเศษซึ่งก็อาจมีส่วนชี้แนะใจความสำคัญของบทความได้บ้างเหมือนกัน

2.7.5 สารคดี

2.7.5.1 ความหมายของสารคดี

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของสารคดีไว้ ดังนี้

กัลยา ขวนมาลัย (2539 : 51) ได้ให้ความหมายของสารคดีไว้ว่า สารคดีหมายถึงหนังสือที่ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายในการให้ความรู้ สารประโยชน์แต่ผู้เขียนก็พยายามสอดแทรกส่วนที่เป็นความบันเทิงไปด้วย เพื่อไม่ให้หนังสือมีเนื้อหาหนักเกินไป และผู้เขียนมีอิสระในการแสดงออก ดังนั้นสารคดีจึงมีลักษณะที่ค่อนข้างแตกต่างในกันในด้านของรายละเอียด

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 116) ได้ให้ความหมายของสารคดีไว้ว่า สารคดีหมายถึงงานเขียนร้อยแก้วที่ให้ความรู้ ข้อเท็จจริง ประสบการณ์เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เป็นจริง แต่ผู้เขียนต้องมีศิลปะการเขียนทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ (2548 : 106) ได้ให้ความหมายของสารคดีไว้ว่า สารคดีหมายถึงประเภทของงานเขียนที่เน้นความรู้เป็นเรื่องหลักและเน้นความเพลิดเพลินเป็นเรื่องรอง มีความหมายตรงกันข้ามกับงานเขียนประเภทบันเทิงคดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สารคดีหมายถึง งานเขียนที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอความรู้ สารประโยชน์ที่ผู้อ่านควรได้รับ

2.7.5.2 แนวการอ่านสารคดี

นักการศึกษาได้เสนอแนวทางการอ่านสารคดีไว้ ดังนี้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ (2548 : 107-108) ได้กล่าวถึงแนวการอ่านสารคดีไว้ว่า การอ่านสารคดีมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้สาระความรู้และความเพลิดเพลิน ดังนั้นผู้อ่านควรอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยให้ทราบนัยของเนื้อหา ทราบเจตคติของผู้เขียน ศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระ ตลอดจนความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระกับการใช้ภาษา การอ่านสารคดีมีแนวทาง ดังนี้

1. จับใจความสำคัญของเรื่อง เมื่อผู้อ่านสารคดีและเข้าใจเรื่องราวโดยตลอดแล้ว ควรวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำเพื่อค้นหานัยสำคัญที่แฝงอยู่ จะได้ทราบว่าผู้เขียนต้องการบอกข้อเท็จจริงอะไรแก่ผู้อ่าน แล้วสรุปใจความสำคัญของเนื้อหานั้น โดยจัดลำดับประเด็นต่างๆ ให้เหมาะสม

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เขียน นอกจากจับใจความสำคัญอันเป็นข้อเท็จจริงของเรื่องแล้ว ผู้อ่านควรแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้เขียนออกจากกัน โดยใช้วิจารณญาณของตนเองว่าเห็นด้วยกับทรรศนะของผู้เขียนหรือไม่ นอกจากนั้นผู้อ่านควรวิเคราะห์ “ตัวผู้เขียน” โดยศึกษาจากลีลาการเขียน การใช้ภาษา วิธีการบรรยายข้อมูล การเล่าเรื่อง การเล่าประสบการณ์รวมทั้งอารมณ์ที่แสดงออกมา เช่น อารมณ์ขัน การประชด การเสียดสี การแสดงความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนเป็นใคร มีอุปนิสัยใจคออย่างไร และมีเจตนาเสนอสารคดีในทำนองใด ผู้เขียนแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดหรือไม่ว่าเรามีความรับผิดชอบต่อเรื่องราวและความคิดที่นำเสนอต่อผู้อ่าน

3. วิเคราะห์กลวิธีการเขียน นับตั้งแต่การตั้งชื่อเรื่องว่าดึงดูดความสนใจของผู้อ่านหรือไม่ การวางโครงเรื่อง วิธีการดำเนินเรื่อง ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่อง หรือมีการแทรกบทสนทนา บทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและผู้เขียนได้สรุปโดยเสนอแนวคิดอะไรให้แก่ผู้อ่านบ้าง

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระกับการใช้ภาษา ผู้อ่านควรพิจารณาว่าสารคดีเรื่องนั้นเสนอข้อมูลต่างๆ ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นกลมกลืนกันหรือไม่ มีการใช้ภาษาและโวหารเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่

การอ่านสารคดีโดยใช้วิจารณ์ญาณจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเข้าใจสาระสำคัญของเรื่อง ได้แนวคิดจากการอ่าน สามารถนำความรู้ ความคิดเห็นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 261) ได้กล่าวถึงเทคนิคการอ่านบทความทั่วไปไว้ ดังนี้

1. อ่านคร่าว ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อเลือกอ่านหรือพิถีพิถันถ้าสนใจ
2. อ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ
3. อ่านแล้วสามารถตีความได้ว่า ผู้เขียนต้องการแสดงความคิดเห็นอย่างไร

4. อ่านแล้วสามารถแยกข้อคิดเห็นออกจากข้อเท็จจริงได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวการอ่านบทความควรอ่านเพื่อเข้าใจบทความมีจุดมุ่งหมายต้องการเสนอแนวคิดอย่างไร ควรวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เขียนและข้อเท็จจริงออกจากกัน

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความและทักษะการอ่านจับใจความ

3.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการเรียนเพราะเป็นทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

ไพฑูรย์ สินลาร์ตันและคนอื่น ๆ (2540 : 66) กล่าวถึงความหมายการอ่านจับใจความว่า การอ่านเพื่อจับใจความหมายถึงการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น เก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่น่าสนใจ ตลอดจนแนวความคิดหรือทัศนคติของผู้เขียน

แวมมยุรา เหมือนนิล (2541 : 12) กล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความว่าการอ่านจับใจความ คือ การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องนี้หรือของหนังสือแต่ละเล่มว่าคืออะไร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นใจความสำคัญ
2. ส่วนที่ขยายใจความสำคัญหรือส่วนประกอบ เพื่อให้เรื่องชัดเจนยิ่งขึ้น ในกรณีเรื่องที่อ่านมีย่อหน้าเดียว ในย่อหน้านั้นมีใจความสำคัญ หรือส่วนประกอบ ซึ่งอาจมีได้หลายประเด็น

ดวงใจ ไทยอุบล และ แอนน์ รัตนากร (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542 : 1) ได้กล่าวถึงความหมายของการจับใจความว่า การอ่านเพื่อจับใจความ หมายถึงการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น เก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง เก็บเนื้อเรื่องที่ สำคัญ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่น่าสนใจ ตลอดจนแนวความคิดหรือทัศนคติของผู้เขียน

สุปราณี พัดทอง (2542 : 65) กล่าวถึง ความหมายของคำว่าอ่านจับใจความว่า หมายถึงความคิดสำคัญอันเป็นแก่นหรือหัวใจของเรื่องที่ผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้รับทราบ ซึ่งอาจ เป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็นหรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

กรมวิชาการ (2546 ก :188) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความว่า การ อ่านจับใจความหมายถึงการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วน ใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง

สนธิ สัตโยภาส (2545 : 108) กล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความว่าการ อ่านจับใจความหมายถึงการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งจับสาระสำคัญของข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านให้ได้ การ อ่านแบบนี้มักใช้กับการอ่านงานประเภทข่าว สารคดี บทความ นิทาน เรื่องสั้น และนวนิยาย เป็นต้น

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ (2547 : 42) กล่าวถึงความหมายของ การอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความหมายถึงการจับประเด็นหลักหรือสาระสำคัญของเรื่องที่ อ่านว่าผู้เขียนต้องการส่งสารหรือให้ข้อคิดเห็นอะไรเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ได้ว่า การอ่านแบบจับใจความหมายถึงการทำความเข้าใจกับเรื่องที่ อ่าน สามารถจับประเด็นของเรื่อง แปลความหมายของเรื่องที่อ่าน เข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตลอดจน แนวความคิดหรือทัศนคติสำคัญในเรื่องนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นอย่างใดอย่าง หนึ่ง แล้วนำมาเป็นความเข้าใจของผู้อ่านสามารถนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้

3.2 ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะถ้านักเรียนมีพื้นฐานที่ดี แล้วสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ดังที่มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญ ดังนี้

แวนวาว โรงสะอาด (2530 : 38) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญ สรุปได้ว่า ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนอยู่ที่ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ นักเรียนที่อ่านไม่เข้าใจและจับใจความสำคัญไม่ได้จะเบี่ยงเบนต่อการเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการ เรียน รวมไปถึงไม่เกิดวิสัยทรรศการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่ดีเท่าที่ควร

แวนมยุรา เหมือนนิล (2541 : 17) กล่าวถึงความสำคัญการอ่านจับใจความว่า การ อ่านจับใจความเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่านระดับต้น และเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่าน

ระดับสูงต่อไป เช่นถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือไม่รู้เรื่อง ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้เลย

กรมวิชาการ (2546 ก : 188) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความว่าเป็นการอ่านที่ดีมีประสิทธิภาพ จะต้องอ่านแล้วจับใจความได้ สรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ (2547 : 42) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เพราะการอ่านและการฟังจะทำให้ผู้คนที่ได้รับข่าวสารข้อมูลความรู้และได้รับทราบความเคลื่อนไหวตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆของผู้คนในสังคม นอกจากนี้การอ่านยังสามารถพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย ผู้รับสารจะได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่ ถ้าผู้รับสารสามารถรับสารที่ผู้ส่งสารส่งให้อ่านอย่างครบถ้วนและถูกต้อง กระบวนการสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้รับสารสามารถรับสารจากเรื่องที่อ่านได้ก็คือการจับใจความ ฉะนั้นการจับใจความจึงนับเป็นหัวใจของการอ่าน

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าการอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อผู้อ่านมากเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญของนักเรียนและบุคคลทั่วไปในการแสวงหาความรู้ ถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญได้จะไม่สามารถจับประเด็นหลักของเรื่องนั้น ๆ ได้ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนย่อมมีบทบาทสำคัญในการฝึกทักษะการอ่านและเป็นผู้นำในการใช้ทักษะการอ่านด้านจับใจความประเมินความก้าวหน้าในการเรียนการสอนของผู้เรียน

3.3 ประเภทของการอ่านจับใจความ

ประเภทการอ่านจับใจความได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

พนิตนันท์ บุญพามี (2542 : 78) กล่าวถึงการอ่านจับใจความว่าสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ การอ่านโดยละเอียด คือ การอ่านเพื่อเก็บความที่เป็นสาระประเด็นต่างๆอย่างละเอียดตลอดเรื่อง สามารถรับรู้ทำความเข้าใจเรื่องได้อย่างกระจ่างแจ้งในขณะที่ลักษณะที่สองคือ การอ่านโดยสรุป คือ การอ่านเก็บความเฉพาะที่เป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง ผู้อ่านสามารถรับรู้ทำความเข้าใจเนื้อหาสำคัญของเรื่องได้

ธิดา โมสิกรัตน์และนภลัย สุวรรณธาดา (2544 : 569) กล่าวถึงประเภทการอ่านจับใจความว่ามี 2 แบบ คือ

1. การอ่านจับใจความรวมเป็นการอ่านอย่างรวดเร็วเพื่อสำรวจว่า ใจความสำคัญของเรื่องนั้นมีลักษณะหรือจุดมุ่งหมายอย่างไร รายละเอียดของเนื้อหา มีความสัมพันธ์กันอย่างไร หนังสือเล่มนั้นมีคุณค่าที่จะเสียเวลาอ่านอย่างละเอียดหรือไม่ และควรจะซื้อ หรือยืมหนังสือเล่มนั้นหรือไม่ การอ่านจับใจความรวมเป็นขั้นการอ่านขั้นต้นที่จะเลือกอ่านหนังสือเล่มนั้นต่อไปวิธีการอ่านคือการดูและสังเกตรูปเล่มหนังสือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือเพื่อดูว่าเป็นหนังสือแนวใด น่าสนใจ

เพียงใด ต่อจากนั้นก็ตรวจสอบดูสารบัญ ดูหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยอย่างคร่าว ๆ เพื่อมองการลำดับเนื้อหาว่า จะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างไร มีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างไร และโครงสร้างส่วนรวมของหนังสือชี้ให้เห็นว่าเป็นหนังสือที่มีสาระตรงตามที่เราต้องการ เมื่อพิจารณาส่วนต่างๆของหนังสือดูแล้ว เราก็จะสรุปความคิดเห็นได้ว่า หนังสือเล่มนั้นมีลักษณะอย่างไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และเรื่องใดน่าสนใจเป็นพิเศษ การอ่านจับใจความรวม เป็นวิธีการอ่านที่เรามักใช้ในการเลือกหนังสือวิชาการ หนังสือสารคดีต่าง ๆ อาทิ สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ จดหมายเหตุ หรือบันทึกความทรงจำ เป็นต้น

2. การอ่านจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านแล้วสรุปใจความสำคัญ หรือข้อความที่สำคัญด้วยการจดบันทึกย่อ หรือจดจำไว้ในสมอง หรือด้วยการขีดเส้นใต้ไว้ในหนังสือเล่มนั้น ใจความสำคัญที่ผู้อ่านได้รับ อาจมีหลายลักษณะตามแต่จะต้องการ เช่น เป็นสาระสำคัญของเนื้อเรื่อง เป็นความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อ่านสนใจ เป็นแนวคิดหรือทรรศนะของผู้เขียน หรือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง อย่างไรก็ตามการอ่านจับใจความสำคัญจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ หรือวิเคราะห์งานเขียนเป็นส่วน ๆ ได้อย่างถ่องแท้ รวมทั้งยังทำให้ผู้อ่านสนใจศึกษาเรื่องนั้นเป็นพิเศษ ถ้าผู้อ่านมีความสนใจในเรื่องทำนองนั้นมาก่อนแล้ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความมีอยู่ 2 ประเภท คือการอ่านจับใจความส่วนรวมและการอ่านจับใจความสำคัญ ดังนั้นผู้อ่านควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการอ่านจับใจความที่ดีและตรงกับความต้องการต่อไป

3.4 ทักษะการอ่านจับใจความ

ทักษะการอ่านจับใจความได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

แวมมูรา เหมือนนิล (2541 : 17) กล่าวถึงทักษะในการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. การจำลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน และสามารถเล่าได้โดยใช้คำพูดของตนเอง
2. การบอกเล่าความทรงจำจากการอ่านในสิ่งที่เฉพาะเจาะจงได้ เช่น ข้อเท็จจริงรายละเอียด ชื่อ สถานที่ เหตุการณ์ วันที่ ฯลฯ
3. การปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเสนอแนะหลังการอ่านได้
4. การรู้จักแยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือจินตนาการได้
5. การรวบรวมข้อมูลใหม่กับข้อมูลที่มีอยู่แล้วได้
6. การเลือกความหมายที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้
7. การให้ตัวอย่างประกอบได้
8. การจำแนกใจความสำคัญและส่วนขยายใจความสำคัญได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542 : 10-11) ได้กล่าวถึงทักษะการอ่าน
จับใจความว่า

1. อ่านคำ ข้อความสั้น ๆ แล้วเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
 2. อ่านข้อความแล้วแยกใจความสำคัญจากรายละเอียดได้
 3. อ่านข้อความทั่วไปแล้วบอกว่าส่วนใดตรงกับความต้องการ
 4. อ่านแล้วเก็บสาระสำคัญได้ครบถ้วน
 5. อ่านแล้วเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยถ้อยคำสำนวนของตนเองได้
 6. อ่านแล้วตั้งคำถามและตอบคำถามจากรื่องได้
 7. แสดงความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอ่านได้
 8. อ่านแล้วระบุได้ว่าอ่านตอนใดไม่เข้าใจ จากการสังเกตครูจะพบว่านักเรียนที่มี
ปัญหาเรียนอ่อน หรือเรียนตก มักไม่รู้ว่าตนไม่เข้าใจอะไร นอกจากไม่เข้าใจแล้วยังถามไม่เป็นอีกด้วย
 9. อ่านแล้วเขียนบันทึกย่อให้ตนเองใช้ประโยชน์ต่อไปได้ หรือเล่าให้เพื่อนเข้าใจได้
 10. อ่านแล้วเขียนโครงเรื่อง (Outline) โครงเรื่องกับแผนภูมิลำดับกัน แต่โครงเรื่อง
ไม่มีลูกศร ไม่มีภาพประกอบ มีแต่หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ตามลำดับ
 11. อ่านแล้วเขียนแผนภูมิโครงสร้างได้ (Structure Mapping) แผนภูมิจะยากกว่า
โครงเรื่อง เพราะต้องโยงความสัมพันธ์ให้เห็นชัดเจน
 12. อ่านงานประพันธ์เข้าใจแสดงความชอบไม่ชอบอย่างมีหลักการหรือเหตุผลได้
- กล่าวโดยสรุป ได้ว่าทักษะในการอ่านจับใจความคือเมื่อผู้อ่านอ่านเนื้อหาแล้ว
สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง แยกแยะข้อเท็จจริง สามารถเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นได้
อย่างมีเหตุผล ยกตัวอย่างประกอบพร้อมทั้งสามารถบอกส่วนที่สำคัญและส่วนที่ประกอบของเรื่องได้
และเล่าเรื่องให้ผู้อื่นฟังได้

3.5 ขั้นตอนการอ่านจับใจความ

การสอนอ่านจับใจความควรมีขั้นตอนการสอนอ่านเพื่อให้ได้ใจความที่สำคัญและ
สามารถสรุปได้ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์และคนอื่น ๆ (2540 : 67) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการอ่านจับ
ใจความไว้ ดังนี้

1. พิจารณาความที่ละเอียดหน้า หาประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า
2. ตัดส่วนที่เป็นรายละเอียดหรือข้อปลีกย่อยอื่น ๆ ออกมา ซึ่งได้แก่ ตัวอย่าง สำนวน
โวหารอุปมาอุปไมย ข้อความเปรียบเทียบ ตัวเลข สถิติ วันเดือนปี (ในกรณีที่ไม่ต้องการผลทางตัวเลข)
ตลอดจนคำถามหรือคำพูดของผู้เขียนซึ่งเป็นส่วนขยายใจความสำคัญ
3. สรุปใจความสำคัญด้วยสำนวนภาษาตนเอง

สุปราณี พัดทอง (2543 : 66-67) กล่าวถึงแนวทางการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. อ่านเรื่องที่ต้องการอ่านจับใจความสำคัญ โดยเริ่มตั้งแต่ชื่อเรื่องเพราะชื่อเรื่องมัก สอดคล้องกับเรื่อง โดยอ่านตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อให้เห็นเนื้อหาส่วนรวม แล้วตอบคำถามให้ได้ว่า เรื่องที่ อ่านเป็นเรื่องอะไร ใครทำอะไรที่ใด เมื่อไร อย่างไร ทำไมจึงทำและได้ผลอย่างไร โดยสังเกตลำดับ และความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องซึ่งทำให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมไปด้วย

2. พิจารณาหาใจความสำคัญจากแต่ละย่อหน้าโดยหนึ่งย่อหน้าต้องมีใจความสำคัญ เพียงใจความเดียว

3. นำใจความสำคัญของเรื่องที่จับมาได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงให้ต่อเนื่องสละสลวย โดยรักษาเนื้อความเดิมไว้จะได้ใจความสำคัญของทั้งเรื่อง

4. เมื่อเรียบเรียงเสร็จแล้วควรทบทวนว่าเนื้อความต่อเนื่องกันดีหรือไม่มีใจความ สำคัญครบถ้วนหรือไม่

กรมวิชาการ (2546 ก : 189) ได้กำหนดถึงขั้นตอนการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของ เรื่อง

2. อ่านให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่องเพราะ จะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3. อ่านซ้ำตอนที่ไมเข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง

4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 95) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. ขั้นจำ เป็นขั้นเริ่มแรกของการอ่านที่สมองจะต้องจำเรื่องราวให้ได้ คำความหมาย ของคำให้คำจำกัดความของคำยาก จำชื่อตัวละครและเหตุการณ์สำคัญ การที่ครูจะรู้ว่านักเรียนมี ความจำเรื่องที่อ่านได้มากหรือน้อย ก็ใช้วิธีการตั้งคำถามเรื่องที่อ่าน หรืออาจให้สะกดคำ บอก ความหมายและบอกคำจำกัดความ

2. ขั้นเข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที่อ่านด้วยคำพูดของตนเองได้ เข้าใจ ความคิด ถ้อยคำ ประโยค และข้อความที่คิดสนใจ สรุปเรื่องเป็นมโนทัศน์ใช้คำพูดของตนเอง ดังนั้น การที่ครูจะประเมินว่านักเรียนมีความเข้าใจมากหรือน้อยควรตั้งเป็นคำถามด้วยการให้เล่าเรื่อง สรุป เรื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง

3. ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนควรมีการฝึกนำถ้อยคำ ประโยค และเหตุการณ์ที่ได้ จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่หรือนำไปใช้แก้ปัญหาวิชาอื่นๆ ดังนั้น คำถามที่ใช้จึงมักจะกำหนดเป็นสถานการณ์ให้นักเรียนพิจารณาในการนำความรู้มาใช้ประโยชน์

4. ชั้นวิเคราะห์ เป็นชั้นที่ให้นักเรียนแยกองค์ประกอบย่อยของแนวคิดที่ได้จากการอ่าน การรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่างสามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย

5. ชั้นสังเคราะห์ เป็นชั้นที่ให้นักเรียนรู้จักสรุปแนวคิดที่ได้จากการอ่านการรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่าง สามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย

6. ชั้นประเมินค่า เป็นขั้นสูงสุดของการคิดที่ให้นักเรียนรู้จักตัดสินเรื่องที่อ่านว่าอะไรคือส่วนที่เป็นจริง และอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ พิจารณาและค้นหาคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความซาบซึ้ง และยังรวมไปถึงความเป็นเหตุเป็นผลด้วย เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกตการใช้ถ้อยคำ การบรรยายที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ตลอดจนความประทับใจอื่น ๆ ที่ได้จากการอ่านเรื่อง

จูลีไรต์นั้ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ (2547 : 42) กล่าวถึงวิธีการอ่านจับใจความว่า เป็นการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ให้เข้าใจนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ระดับประโยค ย่อหน้าและเนื้อเรื่องทั้งหมดตามลำดับ การที่จะเข้าใจเรื่องราวทุกระดับนี้อยู่ที่ความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การทำความเข้าใจเรื่องราวระดับประโยคนั้นไม่ซับซ้อน ผู้อ่านสามารถจับสาระได้เพียงตั้งคำถามว่าประโยคนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับใครหรืออะไรและผู้นั้นหรือสิ่งนั้นกำลังทำอะไรหรือเป็นอย่างไร ส่วนการจับใจความสำคัญในระดับย่อหน้านั้นเป็นการจับใจความที่ซับซ้อนขึ้น ถ้าผู้อ่านมีความรู้เรื่องวิธีการเขียนย่อหน้าก็จะช่วยให้การจับใจความสำคัญกระทำได้ง่ายขึ้น เพราะเข้าใจโครงสร้างของย่อหน้า ในทางตรงกันข้าม ถ้าย่อหน้าที่อ่าน ผู้เขียนได้เขียนขึ้นโดยไม่ยึดหลักการเขียนย่อหน้า เขียนไปเรื่อย ๆ ไม่มีความคิดหลักหรือไม่มีประโยคใจความสำคัญ ผู้อ่านจะจับใจความสำคัญได้ช้า หรืออาจจับใจความสำคัญได้ไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้อ่านสามารถจับใจความสำคัญแต่ละย่อหน้าของเรื่องได้ ก็เท่ากับจับใจความสำคัญของเรื่องทั้งเรื่องได้แล้ว

การจับใจความสำคัญของย่อหน้านั้นควรปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. อ่านเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมด ผู้อ่านต้องอ่านย่อหน้าที่จะจับใจความนั้นให้จบอย่างคร่าว ๆ ถ้าเป็นเรื่องยาวมีหลายย่อหน้า ก็ต้องอ่านทั้งเรื่องเช่นกันเพื่อให้เข้าใจว่าเรื่องที่อ่านมีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวกับอะไร นั่นคือการหาความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่านนั่นเอง ถ้ามีชื่อเรื่องปรากฏอยู่จะช่วยให้อ่านเข้าใจความคิดสำคัญของเรื่อง ได้รวดเร็วขึ้นความคิดสำคัญที่กำหนดให้มักจะเป็นคำ คำเดียวหรือเป็นวลีสั้น ๆ

2. หาใจความของเรื่องที่อ่านผู้อ่านต้องอ่านข้อความทั้งหมดอีกครั้งถ้าเป็นเรื่องยาว ๆ มีหลายย่อหน้าต้องอ่านทีละย่อหน้าอย่างพิถีพิถันเพื่อจะได้เข้าใจเนื้อเรื่องและสามารถจับ

ใจความของแต่ละย่อหน้าได้ โดยปกติย่อหน้าประกอบด้วยใจความ 2 ส่วนคือใจความสำคัญและใจความรองหรือผลความ ดังนี้

2.1. ใจความสำคัญ คือ ความคิดสำคัญที่สุดที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบ ใจความสำคัญจะมีเท่าใดขึ้นอยู่กับจำนวนย่อหน้า อย่างไรก็ตามใจความสำคัญในย่อหน้ามีได้เพียงประเด็นเดียวเท่านั้น

2.2. ใจความรองหรือผลความ คือ เนื้อความอื่นที่สนับสนุนใจความสำคัญ

2.3. ประมวลใจความ เมื่อได้ใจความสำคัญและใจความรองแล้วก็นำเฉพาะใจความสำคัญและใจความรองที่เป็นความคิดย่อยมาประมวลเข้าด้วยกัน ส่วนใจความรองที่เป็นรายละเอียดนั้นไม่จำเป็นต้องนำมาใช้เพราะเป็นส่วนขยายความเท่านั้น แม้ส่วนนี้จะไม่นำมาใช้ แต่ก็มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าขั้นตอนการอ่านจับใจความสามารถทำได้โดยเริ่มจากอ่านชื่อเรื่อง เนื้อเรื่อง จากนั้นอ่านอย่างคร่าว ๆ ก่อนจากนั้นถึงอ่านอย่างละเอียดโดยพิจารณาที่ละย่อหน้าเพื่อหาใจความสำคัญที่ละย่อหน้าจากนั้นสามารถสรุปความสำคัญได้ ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะหนึ่งที่ครูควรฝึกฝนให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มจาก ขึ้นใจ เข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

3.6 กลวิธีการอ่านจับใจความ

กลวิธีการอ่านจับใจความเป็นส่วนสำคัญในการอ่าน เนื่องจากเมื่อผู้อ่านนำไปปฏิบัติในการอ่านจับใจความสำคัญ จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการอ่านได้เป็นอย่างดีและประหยัดเวลาในการอ่านส่งผลให้การอ่านจับใจความประสบความสำเร็จ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2538 : 310) กล่าวถึงหลักสำคัญของการอ่านจับใจความได้ว่า ควรอ่านเรื่องอย่างคร่าว ๆ พอเข้าใจและให้อ่านอย่างละเอียดอีกครั้ง เมื่ออ่านแล้วควรตั้งคำถามให้ได้ว่า มีใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม และรวบรวมคำตอบทั้งหมด มาเรียบเรียงให้สละสลวยและมีความเหมาะสมตามลำดับความสำคัญของเนื้อหา

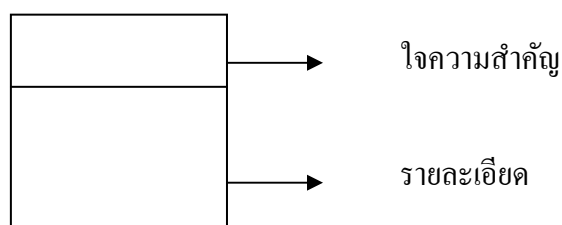
แวมยุรา เหมือนนิล (2541 : 25-26) กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความสำคัญได้ว่าการอ่านจับใจความของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรเริ่มต้นจากการอ่านแต่ละย่อหน้าให้ถูกต้องก่อนเพราะข้อความตอนหนึ่งหรือย่อหน้าหนึ่งแม้มีใจความหลายอย่าง แต่มีใจความสำคัญที่สุดในย่อหน้าเพียงใจความเดียว ถ้าเรื่องหนึ่งมีหลายย่อหน้า ย่อมแสดงว่ามีใจความสำคัญหลายประเด็นเมื่อนำประเด็นสำคัญในแต่ละย่อหน้ามาพิจารณาร่วมกันแล้ว จะทำให้สามารถจับแก่นเรื่องหรือแนวความคิดสำคัญที่สุดของเรื่องทั้งหมดได้ง่ายขึ้น ใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าหมายถึงข้อความที่มีสาระคลุม

ข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นไว้ทั้งหมดใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า ส่วนมากมักอยู่ในประโยคใด ประโยคหนึ่งของย่อหน้า

ไพบุลย์ ดวงจันทร์ (2542 : 127) กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความไว้ว่าควรอ่านให้ เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดี รู้จักจับประเด็นหรือหัวข้อเรื่องว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร สิ่งสำคัญของเรื่อง ที่กล่าวถึงคืออะไร ตลอดทั้งรู้จักแยกแยะว่าตอนใดเป็นข้อเท็จจริง ตอนใดเป็นข้อคิดเห็น นอกจากนี้ได้ ให้ข้อสังเกตในการหาประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า ดังนี้

1. วางอยู่ในตำแหน่งต้นของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดอยู่ในลำดับต่อไปนี้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การวางตำแหน่งต้นของย่อหน้า



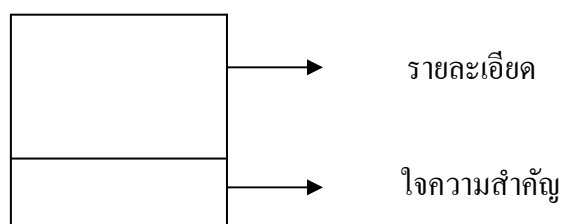
ตัวอย่าง

“การพัฒนาชนบทมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทย เพราะสภาพชนบทของเรายังต้องการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ ปัญหาการขาดการศึกษา และสาธารณสุขที่เหมาะสม ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ยิ่งกับความยากจนและมักจะเป็นวงจรที่มีปัจจัยหนึ่งเป็นสาเหตุของอีกปัจจัยหนึ่งเสมอ”

ใจความสำคัญ : การพัฒนาชนบทมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทย

2. วางอยู่ในตำแหน่งท้ายของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ในตอนต้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การวางตำแหน่งท้ายของย่อหน้า



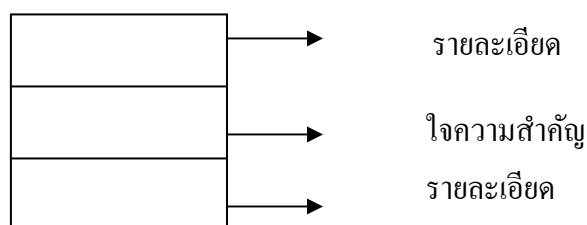
ตัวอย่าง

“กากพืช เศษของพืช หญ้า ใบไม้ หรือคั้นพืช เมื่อไม่ใช่ยาทิ้งให้นำมาหมักรวมกับปุ๋ยคอก โดยกองรวมกันไว้ ให้มีความชื้นพอสมควร และต้องกลับของหมักนี้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อจากนั้นประมาณ 1 เดือนวัตถุดิบเหล่านี้จะผุพังกลายเป็นอินทรีย์วัตถุ การทำปุ๋ยหมักวิธีง่าย ๆ ก็แล้วเสร็จตามกรรมวิธี”

ใจความสำคัญ : การทำปุ๋ยหมักวิธีง่าย ๆ

3. วางอยู่ในตำแหน่งกลางของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ในตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การวางตำแหน่งกลางของย่อหน้า



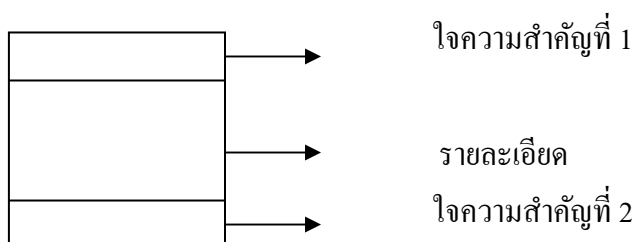
ตัวอย่าง

“ในปัจจุบันเรามักจะพบ โฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ให้คนดื่มเครื่องดื่มที่เป็นอาหารเสริมอยู่เสมอ ซึ่งมีหลายประเภท หลายผลิตภัณฑ์ มีทั้งจำเป็นและไม่จำเป็นต่อร่างกาย เครื่องดื่มนมก็เป็นเครื่องดื่มอาหารเสริมชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย เพราะมีส่วนประกอบของแร่ธาตุอาหารหลายอย่าง ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน แคลเซียม และวิตามิน แร่ธาตุอาหารดังกล่าวนี้จะไปช่วยเสริมสร้างและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย มีส่วนทำให้ร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรง และมีพละอนามัยสมบูรณ์”

ใจความสำคัญ : เครื่องดื่มนมเป็นเครื่องดื่มอาหารเสริมชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย

4. วางอยู่ในตำแหน่งทั้งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดอยู่ตรงกลาง ซึ่งใจความสำคัญทั้ง 2 นั้นจะต้องมีความหมายสอดคล้องกันหรืออย่างเดียวกัน แต่รูปประโยคอาจไม่เหมือนกันก็ได้ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การวางตำแหน่งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า



ตัวอย่าง

“รถยนต์นับได้ว่าเป็นพาหนะที่จำเป็นสำหรับนักธุรกิจ เพราะนักธุรกิจไม่ต้องการใช้เวลามากในการเดินทาง การใช้เวลาน้อยหรือการเพิ่มความสะดวกรวดเร็วได้มากเท่าไรก็ยิ่งจะเพิ่มกำไรให้นักธุรกิจเท่านั้น ซึ่งนอกเหนือจากความจำเป็นพื้นฐานคือปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่มแล้ว อาจกล่าวได้ว่า **รถยนต์เป็นปัจจัยที่ 5 ของนักธุรกิจ**”

ใจความสำคัญที่ 1 : รถยนต์นับได้ว่าเป็นพาหนะที่จำเป็นสำหรับนักธุรกิจ

ใจความสำคัญที่ 2 : รถยนต์เป็นปัจจัยที่ 5 ของนักธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลวิธีการอ่านจับใจความนั้น สิ่งแรกที่ผู้อ่านต้องทำคือการตั้งจุดมุ่งหมายของการอ่านว่าต้องการอะไรจากสิ่งที่อ่าน หลังจากนั้นจึงอ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าว ๆ 1 รอบ และเริ่มอ่านอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในขณะที่อ่านควรตั้งคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และขั้นสุดท้ายคือการสรุปใจความสำคัญแล้วเรียบเรียงความสำคัญนั้นด้วยภาษาของตนเอง นอกจากนั้นผู้อ่านควรสังเกตว่าใจความสำคัญอยู่ส่วนใดของย่อหน้า เพราะจะทำให้อ่านจับใจความได้เร็วขึ้น

3.7 ทฤษฎีและรูปแบบการอ่านจับใจความ

3.7.1 ทฤษฎีการอ่านจับใจความ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 56-59) กล่าวว่า ทฤษฎีการอ่านที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายทฤษฎี มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและมีบางส่วนที่แตกต่างกัน เช่น ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ แต่ละทฤษฎีมีรายละเอียดดังนี้

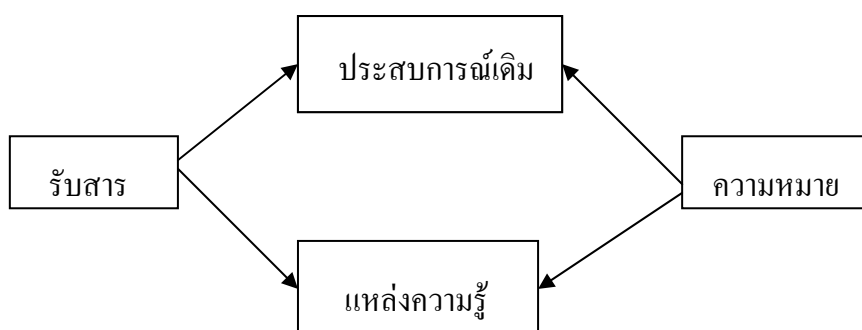
3.7.1.1 ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ

ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีเน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลัก ในข้อความหนึ่งๆจะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านอ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญมา

รวมกันโดยให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจใจความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทฤษฎีนี้ยังแยกออกไปตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีของ ทาบาสโซ (Trabasso) ทฤษฎีของ เชส และ คาร์ค (Chase , Clark) และทฤษฎีของ รูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ดังที่ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 55 – 59) ได้กล่าวถึงทฤษฎีต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีของทาบาสโซ (Trabasso) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ ต่อจากนั้นทำการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้ได้เน้นว่าระดับการอ่านของผู้อ่านจะไม่คงที่ในขณะที่อ่านข้อความผู้อ่านจะควบคุมเพียงโครงสร้างผิวเผินจนกว่าสารที่รับรู้จะได้รับการเปรียบเทียบ เช่น เมื่อเด็กอ่านประโยค “ฉันเห็นลูกบอลสีแดง” เมื่ออ่านเสร็จแล้ว หากยังไม่มีประสบการณ์ก่อนว่าสีแดงเป็นอย่างไร ก็จำเป็นต้องอาศัยผู้รู้แนะนำช่วยตัดสินใจ เมื่อเด็กพบสิ่งที่มีสีแดงก็จะใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนพิจารณาตัดสินใจ ดังนั้นลำดับขั้นตอนของการอ่านตามพื้นฐานทฤษฎีนี้จึงแบ่งเป็น 3 ชั้น ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แผนภูมิทฤษฎีของ ทาบาสโซ (Trabasso)



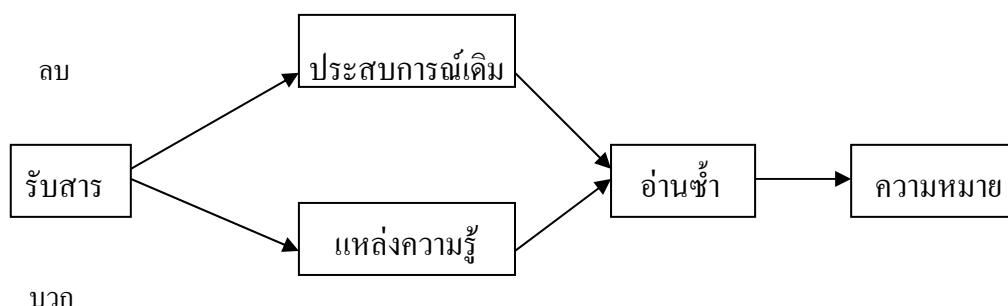
ก. การรับสาร โดยใช้สายตารับรู้

ข. การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริงและภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับว่าแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่รู้จักผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2 – 3 ครั้ง จนกว่าจะตัดสินใจว่าอะไรคือคำตอบที่แท้จริง

ค. คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมหรือโดยอาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยตัดสินใจนั้น ถือเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

2) ทฤษฎีของ ทฤษฎีของ เชส และ คาร์ค (Chase , Clark) เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอนของการอ่านดัง ภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แผนภูมิทฤษฎีของ ทฤษฎีของ เชส และคาร์ค (Chase , Clark)



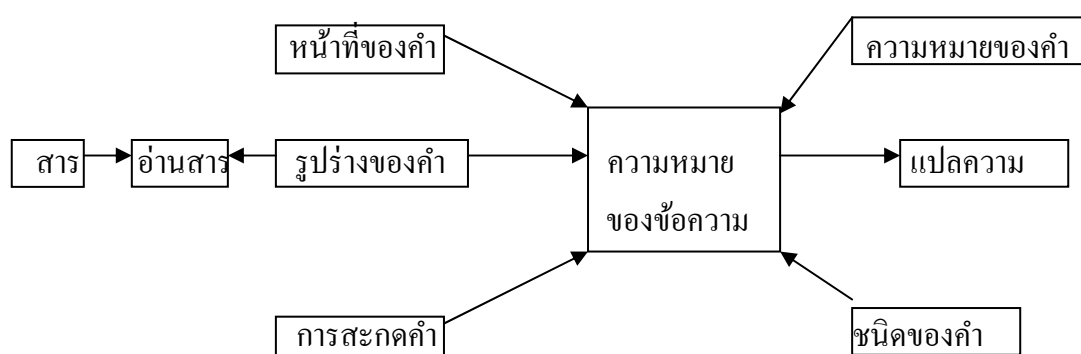
ก. ผู้อ่านจะรับสารแล้วทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของจริงและภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่แน่ใจ ก็ใช้วิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น

ข. สารที่ให้ความรู้สึกในทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนานหมายความว่าเมื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางลบ เช่น มาลีเป็นเด็กดี เธอจึงได้รับคำชมเชยจากครู (บวก) นิดไม่ทำการบ้าน จึงถูกอาจารย์ตี 3 ที (ลบ)

ค. ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและความหมายของคำจะได้รับการบันทึกไว้ในสมอง

3) ทฤษฎีของ รูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อน แต่ระดับตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แผนภูมิทฤษฎีของ รูเมลฮาร์ท (Rumelhart)



ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสาร โดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จักเพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำ และชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแปลความของสารได้ หลักสำคัญของทฤษฎีมีอยู่ 4 ประการ คือ

ก. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ว่าคำนั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงในประโยคเดียวกันหรือในข้อความใกล้เคียงกัน ว่าคำนั้นทำหน้าที่อย่างไร

ข. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ความหมายของคำขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำใกล้เคียงอาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาหลังก็ได้ จะเป็นแนวทางชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้เร็วขึ้น

ค. การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคำนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางช่วยชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ให้ผู้อ่านเข้าใจ

ง. การที่ผู้อ่านจะแปลความหมายของคำขึ้นอยู่กับการใช้แนะของคำบางคำ

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเหล่านี้เน้นความสัมพันธ์ของคำ ประโยค และข้อความ ผู้อ่านจะต้องรู้จักความหมายของคำ ชนิด/หน้าที่ รูปร่าง และสะกดได้ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของเรื่องราวทั้งหมด นักการศึกษาได้ชี้ให้เห็นการทำงานของกระบวนการอ่านซึ่งคล้ายกับระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์แท้จริงเป็นการแยกให้เห็นว่าสมองต้องมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้างเป็นการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับสมองของผู้อ่านนั่นเอง

3.7.1.2 ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความที่เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยคได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนี้ต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา ฯลฯ การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องผู้อ่านผู้สนทนทฤษฎีนี้ได้แก่ ดาเวส (Dawes) และ เฟคเดอริเคน (Frederiken) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

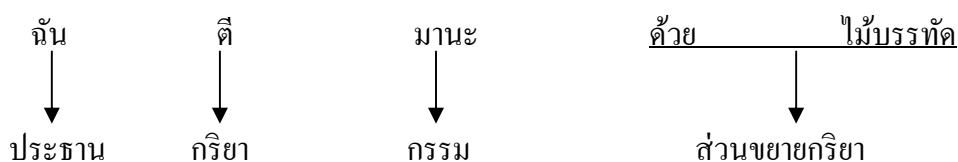
1) ทฤษฎีของ ดาเวส (Dawes) ได้กล่าวว่า ข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่านในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือความเกี่ยวข้องของความหมายในแต่ละประโยคนั้นเองแม้บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่ได้เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน หากผู้อ่านพยายามดึงความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้ เช่น

ประโยคที่ 1 ผู้ชายทุกคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน

ประโยคที่ 2 ผู้หญิงบางคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน

จากทั้งสองประโยคทำให้ผู้อ่านรู้ว่าในกลุ่มคนที่ผู้เขียนกล่าวว่ามีผู้ชาย กับผู้หญิง และผู้ชายทุกคน ที่อยู่ในกลุ่มนี้สวมกางเกงสีน้ำเงิน ในขณะที่เดียวกันมีผู้หญิงบางคนที่อยู่ใน กลุ่มนี้สวมกางเกงสีน้ำเงิน ดังนั้น ประโยคที่ 1 จึงเป็นประโยคนำให้กับประโยคที่ 2 และอาจกล่าวได้ ว่าประโยคที่ 2 เป็นประโยคสรุปผู้อ่านจะรู้ว่าความหมายที่คล้ายคลึงกันของประโยคที่ 1 และที่ 2 คือ การที่ผู้ชายและผู้หญิงสวมกางเกงสีน้ำเงินส่วนข้อต่างกันคือ ผู้ชายทุกคนกับผู้หญิงบางคนสวมกางเกง สีน้ำเงิน Dawes เชื่อว่าผู้อ่านจะเห็นข้อต่างและคล้ายกันของความหมายในประโยคที่อ่าน คือการที่ ประโยคเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกนั่นเองสำหรับประโยคที่มีได้รับการปรับปรุงแก้ไข ผู้อ่าน อ่านแล้วไม่สามารถจะแยกได้ว่าอะไรเหมือนกันและต่างกันข้อความที่มีลักษณะเช่นนี้ถือว่ามี ความสัมพันธ์ในเชิงลบ

2) ทฤษฎีของ เฟรดเดอริเคน (Frederiken) ทฤษฎีนี้ได้นำโครงสร้างทาง ภาษามาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยง โดยอาศัยวิธีการทาง หลักภาษา ซึ่งโครงสร้างของประโยคจะประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย เช่น



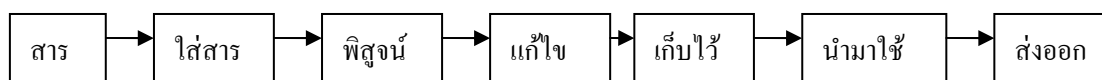
ถ้าผู้อ่านเข้าใจโครงสร้างทางหลักภาษาก็จะเข้าใจความหมายของประโยค ทฤษฎีนี้ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง ที่ผู้อ่านมักจะพบเป็นส่วนมากมี ดังนี้

1. แนวคิดของเรื่องที่อ่านเป็นแนวคิดรวมตลอดเนื้อเรื่อง
2. แนวคิดย่อย ๆ ของเนื้อเรื่องที่จะมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนำมารวมกัน แล้วก็สามารถสรุปรวมเป็นแนวคิดของเนื้อเรื่องทั้งหมดได้
3. ข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในท้ายบท
4. บทสรุปผลรวมของแนวคิดแต่ละบท หากเนื้อเรื่องมีหลายตอน เพื่อมิให้ ผู้อ่านสับสนผู้เขียนจึงมักมีบทสรุปไว้ตอนท้ายของบทด้วย

นอกจากนั้น เฟรดเดอริเคน (Frederiken) ยังได้กล่าวต่อไปว่าการอ่านเป็น กระบวนการที่คล้ายกับโปรแกรมของเครื่องคิดเลข เมื่อใส่สารเข้าไปในโปรแกรมแล้ว จำเป็นต้อง ได้รับการพิสูจน์จากผู้อ่านว่าถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านมาเปรียบเทียบ

หรือตัดสินใจ เมื่อได้รับการพิสูจน์แล้วจึงทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขด้วยการเก็บส่วนที่เป็นความรู้ไว้ในสมอง ส่วนที่ไม่จำเป็นก็ทิ้งไป ความรู้ที่เก็บไว้นั้นจะได้รับการนำมาใช้เมื่อถึงเวลาจำเป็น ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 แผนภูมิกระบวนการอ่านตามแนวคิดของ เฟรดเดอริเคน (Frederiken)



3.7.2 รูปแบบการอ่านจับใจความ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2541 : 112) กล่าวถึงรูปแบบการอ่านจับใจความไว้ 3 รูปแบบไว้ ดังนี้

1. การอ่านจากล่างไปสู่บน เป็นกระบวนการที่ผู้อ่านจะทำความเข้าใจและเข้าใจความหมายของคำใหม่ซึ่งยังไม่คุ้นเคยมาก่อน เมื่อเข้าใจและรู้จักคำเหล่านั้นดีแล้วจึงเริ่มต้นอ่านเรื่องทั้งหมด ดังนั้นคำว่า ล่าง จึงหมายถึงสารที่ใช้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องรู้จักคำ ความหมายของคำก่อนลงมืออ่าน ส่วนคำว่า บน หมายถึง สมองที่รับรู้และเก็บใจความจากการอ่าน
2. การอ่านจากบนไปสู่ล่าง เป็นกระบวนการอ่านที่เน้นไปที่การใช้สมองเก็บใจความสำคัญของเรื่อง ดังนั้นผู้อ่านจะอ่านจับใจความให้เข้าใจตลอดเรื่อง แล้วจึงย้อนกลับมาศึกษาความหมายของคำยากที่ผู้อ่านไม่เคยรู้มาก่อน กระบวนการนี้จึงเป็นความเข้าใจเรื่องก่อนการศึกษาความหมายของคำยาก
3. การอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ การอ่านลักษณะนี้เป็นการผสมผสานกระบวนการอ่านแบบล่างไปบนและบนไปล่างเข้าด้วยกัน เป็นรูปแบบการอ่านอีกประการหนึ่ง โดยลำดับขั้นของการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์นั้น ในขั้นแรกจะแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นตอน ๆ แต่ส่วนมากจะใช้เป็นย่อหน้า หลังจากนั้นอ่านจับใจความอย่างละเอียดทีละย่อหน้า หรือทีละตอนจนจบเรื่อง ซึ่งในขณะที่อ่านควรมีการบันทึกคำที่ไม่เข้าใจ พร้อมทั้งศึกษาความหมายและหน้าที่ของคำเหล่านั้น แล้วนำกลับมาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ขั้นสุดท้ายคือการตรวจสอบด้วยการอ่านซ้ำอีกครั้งหนึ่งเพื่อป้องกันความผิดพลาดของรายละเอียดที่สำคัญของเรื่อง

3.8 การวัดและประเมินการอ่านจับใจความ

การวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความสำคัญได้มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 133-134) กล่าวถึงการประเมินผลการอ่านในใจและจับใจความของเรื่องที่อ่านไว้ ดังนี้

ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 สามารถอ่านในใจเรื่องราวต่างๆที่เหมาะสมกับระดับชั้นแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับใจความและความสำคัญของเรื่องหรือเล่าเรื่องที่อ่านได้

ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 สามารถอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับระดับชั้นแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับใจความและสาระสำคัญของข้อความ หรือเรื่องที่อ่านหรือเล่าเรื่องย่อได้ตามลำดับเหตุการณ์

ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 สามารถอ่านในใจเรื่องราวต่างๆที่เหมาะสมกับระดับชั้นได้อย่างรวดเร็วแล้วตอบคำถามเกี่ยวกับใจความและสาระสำคัญของข้อความหรือเรื่องที่อ่านได้

ลอเรนซ์ อี แฮฟเนอร์ และ เฮเดน บี จอลลี (Halfner and Jolly อ้างถึงใน ัญญะลักษณ์ ปีศานนท์, 2540 : 16) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการอ่านสรุปได้ว่าเราสามารถประเมินผลผู้อ่านได้ว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด โดยดูจากความสามารถตามลำดับ ดังนี้

1. ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านได้
2. เข้าใจคำชี้แจง ปฏิบัติตามคำชี้แจงหรือแนะนำที่เขียนอธิบายไว้ได้ถูกต้อง
3. จดจำและบรรยายสิ่งที่อ่านเป็นคำพูดของตัวเองได้
4. ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวที่อ่านได้ถูกต้องและแยกได้ว่ารายละเอียดตอนใดสำคัญ
5. บอกได้ว่าตัวอย่างหรือคำอธิบายประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับเนื้อความสำคัญตอนใดอย่างไร
6. บอกได้ว่า ประโยคใดเป็นประโยคแสดงเนื้อความสำคัญ หรือใจความสำคัญของเรื่องคืออะไร
7. บอกได้ว่าเนื้อหาของเรื่องที่อ่านมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไร
8. แสดงข้อสรุปของเรื่องที่อ่านอย่างถูกต้อง
9. บอกได้ว่าในการเขียนเรื่องที่อ่านนั้น ผู้เขียนเรียงลำดับความโดยยึดหลักใด
10. บอกได้ว่าอะไรคือความหมายที่ซ่อนเร้น หรือความหมายที่ไม่ได้แสดงไว้ตรง ๆ ในบทอ่าน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวัดและประเมินการอ่านจับใจความสำคัญสามารถวัดจากการอ่านเรื่องแล้วสามารถเล่าเรื่อง บอกข้อเท็จจริง การลำดับเหตุการณ์ของเรื่องและสามารถยกตัวอย่างได้

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperrative Learning) ว่าเป็นวิธีการเรียนที่จัดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยโดยให้สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกันช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันสมาชิกภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทำงานเต็มความสามารถมีแสดงความคิดเห็น ร่วมกันทำงานร่วมกันมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ (กองวิจัยทางการศึกษา, 2542 :14) การเรียนแบบร่วมมือ Cooperrative Learning ในภาษาไทยอาจใช้คำว่า การเรียนแบบร่วมมือ หรือการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ ขึ้นอยู่กับนักการศึกษาแต่ละท่านจะนิยามคำศัพท์ แต่กล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในกลุ่มมีทั้งเด็กเก่งและเด็กอ่อนคละกัน สมาชิกในกลุ่มต้องร่วมมือกันในการทำงานให้สำเร็จ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า การเรียนแบบร่วมมือ

4.1 หลักการ แนวคิด และความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการ แนวคิดและความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

พรรณศรีมี เเงาธรรมสาร (2533 : 35-36) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนแบบเป็นกลุ่มเดิมไว้ ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือนั้น สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนแบบร่วมมือสนใจการทำงานของตนเองเท่า ๆ กันกับการทำงานของสมาชิกกลุ่ม ส่วนการเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น สมาชิกกลุ่มไม่มีความรับผิดชอบร่วมกัน
2. สมาชิกกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการให้คำแนะนำชมเชยเสนอแนะ การทำงานกลุ่มของสมาชิก ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น สมาชิกกลุ่มแต่ละคนไม่รับผิดชอบการทำงานของตนเองเสมอไปบางครั้งก็ใส่ชื่อของตนเองโดยที่ไม่ได้ทำงาน
3. ในการเรียนแบบร่วมมือนั้น สมาชิกกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น สมาชิกกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน
4. มีการแลกเปลี่ยนบทบาทของผู้นำภายในกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ในขณะที่ผู้นำหรือหัวหน้าจะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มแบบเดิม
5. สมาชิกกลุ่มในการเรียนแบบร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำงานกลุ่ม ช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม และแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนทำงานกลุ่มในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น สมาชิกรับผิดชอบในงานเท่านั้นอาจแบ่งงานกันไปทำและเอาผลงานมารวมกัน
6. จุดมุ่งหมายของการเรียนแบบร่วมมือกันคือการให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม โดยยังคงรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น จุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำงานให้สำเร็จเท่านั้น

7. ผู้เรียนจะได้รับการสอนทักษะทางสังคมที่จำเป็นต้องใช้ในขณะทำงานกลุ่ม แต่ทักษะเหล่านี้จะถูกเฉลย สำหรับการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม

8. ในการเรียนแบบร่วมมือครูเป็นผู้กำหนดวิธีการในการทำงานกลุ่มเพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในการเรียนแบบกลุ่มเดิมนั้นครูไม่สนใจวิธีการดำเนินงานภายในกลุ่ม ให้สมาชิกกลุ่มจัดการกันเอง

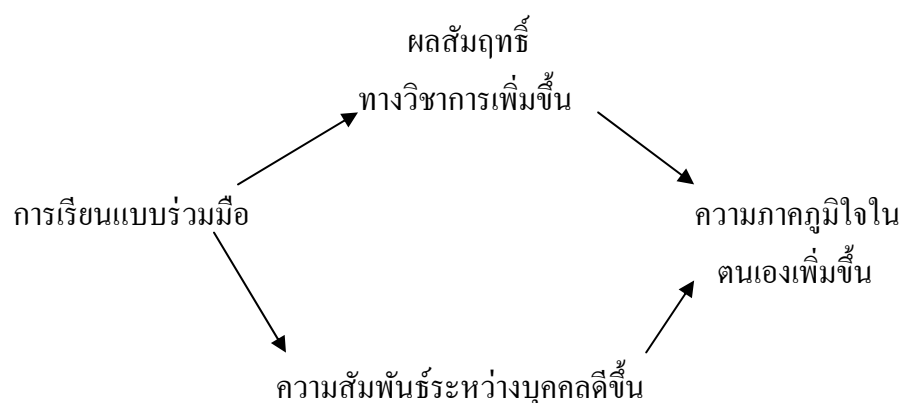
จากลักษณะดังกล่าว 9 ประการสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือมีความแตกต่างกับการเรียนแบบกลุ่มเดิม ทั้งในด้านตัวนักเรียน ตัวครู บทบาท และความรับผิดชอบในการทำงานของครูและนักเรียน ที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือกันแตกต่างจากการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมอย่างชัดเจน ซึ่งพอจะสรุปได้ รายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางการเปรียบเทียบระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนแบบเป็นกลุ่มเดิม

ลักษณะการเรียนแบบร่วมมือ	ลักษณะการเรียนในกลุ่มแบบเดิม
1. มีการพึ่งพาอาศัยกัน	1. ไม่มีการพึ่งพาอาศัยกัน
2. มีความรับผิดชอบในแต่ละบุคคล	2. ไม่มีความรับผิดชอบในแต่ละบุคคล
3. สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกัน	3. สมาชิกในกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน
4. ทุกคนมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่ม	4. ผู้นำมีบทบาทเพียงคนเดียว
5. ทุกคนมีส่วนรับผิดชอบต่อกลุ่ม	5. แต่ละบุคคลมีความรับผิดชอบเฉพาะตัวเอง
6. เน้นงานและความช่วยเหลือ	6. เน้นงานอย่างเดียว
7. มีการสอนทักษะทางสังคม	7. ถูกเฉลยทักษะทางสังคม
8. ครูสังเกตและมีส่วนร่วมในการทำงาน	8. ครูเพิกเฉยต่อการทำงานกลุ่ม
9. ทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม	9. ทำงานไม่เป็นกระบวนการกลุ่ม

สลาบิน (Slavin ,1983 : 20-21, อ้างถึงใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2543 : 38) ซึ่งเป็นผู้นำแนวความคิดเรื่องการเรียนแบบร่วมมือ เชื่อว่าการเรียนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) หมายถึงผู้เรียนจะเรียนด้วยความสุขและพัฒนาสติปัญญาของตนเองอย่างเต็มที่พร้อมทั้งเกิดความรู้สึกที่ดีงามในทางสังคม จากกระบวนการกลุ่ม ดังปรากฏดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แผนภูมิการเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้ภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น



การความสัมพันธ์ทางสังคม สลาบิน (Slavin, 1983 : 20 , กองวิจัยทางการศึกษา, 2543 : 38) ได้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในแง่ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในทางที่ดี กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือจะทำให้ลดความรู้สึกเหลื่อมล้ำทางด้านเพศ สังคม เศรษฐกิจ และอื่น ๆ ลง แต่จะมีความรู้สึกกระตือรือร้นในการช่วยเหลือ การร่วมมือกันเข้ามาแทนที่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเก่งในมิติของมนุษยสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interpersonal) ในทางดีงาม

จอห์นสัน (Johnson, 1984 : 9-10 อ้างถึงใน กองวิจัยทางการศึกษา, 2543 : 38) ได้แยกแยะให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเรียนด้วยการด้วยการแบ่งกลุ่มกิจกรรมที่ใช้กันแบบเดิม ๆ กับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันทางบวก (Positive Interdependence) สมาชิกทั้งกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันและทุกคนต้องพร้อมใจกันที่จะทำให้สมาชิกทุกคนของกลุ่มแสดงความสามารถได้เท่าเทียมกัน

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกต้องมีความชัดเจนในเรื่องความรับผิดชอบต่อผลงานของแต่ละบุคคล (Individual Accountability) ผู้เรียนแต่ละคนต้องแสดงข้อมูลถึงความก้าวหน้าให้กลุ่มทราบและกลุ่มก็ต้องช่วยกันแนะนำหรือช่วยเหลือให้แต่ละคนก้าวหน้าไปถึงระดับสูงสุด แต่สำหรับกลุ่มแบบเก่าผู้เรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มบางคนอาจจะคอยแอบแฝงมีชื่อร่วมในกลุ่มทำงานโดยไม่มีบทบาทใดก็ได้

3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกของกลุ่มจะมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกันในแง่ความรู้ความสามารถและบุคลิก ขณะที่กลุ่มแบบเดิมจะมีลักษณะใกล้เคียงกันหรือสนใจเรื่องเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

4. กลุ่มแบบร่วมมือ สมาชิกแต่ละคนจะมีส่วนร่วมแสดงความเป็นผู้นำในกลุ่ม ในขณะที่แบบเก่าหัวหน้ามักถูกเลือกให้บุคคลคนหนึ่งทำหน้าที่

5. กลุ่มแบบร่วมมือ ทุกคนร่วมรับผิดชอบผลการเรียนของสมาชิกแต่ละคน ทุกคนต้องมุ่งมั่นและกระตุ้นให้แต่ละคนทำชิ้นงานตามที่กำหนด ในขณะที่กลุ่มแบบเดิมสมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบซึ่งกันและกัน

6. ในกลุ่มแบบร่วมมือ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาผลการเรียนของแต่ละคนให้ขึ้นถึงจุดสูงสุดของเขาพร้อมกับการรักษาความสัมพันธ์ในการทำงานที่ดีไว้ ส่วนกลุ่มแบบเดิมสมาชิกมุ่งเพียงทำงานที่กลุ่มได้รับมอบหมายให้เสร็จ

7. ในกลุ่มแบบร่วมมือ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมหลาย ๆ ด้าน เช่น ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่นและการจัดการปัญหาขัดแย้ง ในกลุ่มแบบเดิมทักษะเหล่านี้มักถูกคาดหวังว่าจะเกิดแต่จะถูกละเลยเสียเป็นส่วนใหญ่

8. ในกลุ่มแบบร่วมมือ ครูจะเป็นผู้คอยสังเกต วิเคราะห์การทำงานร่วมกันและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้กลุ่มทำงานได้ดีขึ้น แต่ในกลุ่มแบบเดิมครูจะสังเกตแล้วเข้าไปแทรกแซงการทำงานกลุ่มมากกว่า

9. ในกลุ่มแบบร่วมมือครูจะแนะวิธีการสร้าง “กระบวนการ” ทำงานที่มีประสิทธิภาพแก่กลุ่มโดยไม่มีการบังคับ แต่ในกลุ่มแบบเดิมมักไม่เน้นกระบวนการแต่เน้นที่ผลงาน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 174) กล่าวถึง การเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันโดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนแบบร่วมมือสามารถนำมาใช้ได้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้น และจะมีประสิทธิภาพยิ่งกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกันและความร่วมมือภายในกลุ่ม

สลาบิน เดวิด จอห์นสัน และรอเจอร์ จอห์นสัน (Slavin ; David Johnson and Roger Johnson , อ้างถึงในทิสนา แคมมณี, 2548 ข : 98-99) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป มักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่มักมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน

เป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้นมีผลการเรียนรู้มาก จอห์นสันและจอห์นสัน(Johnson and Johnson,1994 : 31-32) กล่าวว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการแข่งขันกันในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่นเพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่องหรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ

2. ลักษณะต่างคนต่างเรียนคือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะที่เดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย จอห์นสันแอนด์จอห์นสันชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาปัจจุบันมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามเขาแสดงความเห็นว่า เราควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะ โดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวันผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะ แต่เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือผู้เรียนทุกคนในกลุ่มต้องทำงานร่วมกัน รับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนในกลุ่มให้มีความรู้เท่าเทียมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่มโดยยึดหลักคือรางวัล ความรับผิดชอบส่วนบุคคลและโอกาส ในการประสบความสำเร็จเท่าเทียมกันซึ่งแตกต่างกับการเรียนแบบเดิมคือไม่มีการช่วยเหลือการทำงานไม่มีกระบวนการกลุ่ม

4.2 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนที่ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 ก : 46-47) กล่าวถึงความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพการสอนแบบนี้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกันทุกคน

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ (2544 : 3) กล่าวถึงความหมายการเรียนแบบร่วมมือว่า หมายถึงวิธีการเรียนที่มีการจัดกลุ่มการทำงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนแรงจูงใจทางการเรียน การเรียนแบบร่วมมือไม่ใช่วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มรวมกันแบบธรรมดา แต่เป็นการรวมกลุ่ม

อย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน กล่าวคือสมาชิกแต่ละคนในทีมจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้อะไร และสมาชิกทุกคนจะได้รับภาระกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อที่จะช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของสมาชิกในทีม ดังนั้นการจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มทำงานโดยทั่ว ๆ ไปจึงอาจไม่ใช่การเรียนแบบร่วมมือเพราะมักพบว่านักเรียนที่เก่งเท่านั้นจะเป็นผู้จัดการให้เกิดผลงานในทีมสมาชิกอื่น ๆ อาจไม่มีโอกาสในการแสดงออกซึ่งการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 121) กล่าวถึง ความหมายการเรียนแบบร่วมมือว่าหมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมแบบร่วมมือร่วมใจจึงมีลักษณะ ดังนี้

1. มีการทำงานกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
2. สมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่ควรเกิน 6 คน
3. สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันเพื่อช่วยเหลือกัน
4. สมาชิกในกลุ่มต่างมีบทบาทรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
5. สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน ยึดหลักว่า “ความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของทุกคน”

ปัญญา ทองนิล (2547 : 134) กล่าวถึง ความหมายการเรียนแบบร่วมมือว่าหมายถึงการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มที่ละความสามารถโดยมีทั้งผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน แล้วให้ผู้เรียนได้ร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมตามจุดประสงค์ร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือหมายถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความรู้ความสามารถแตกต่างกันคือผู้เรียนมีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน โดยผู้เรียนทุกคนในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือกันมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาให้ตามจุดมุ่งหมาย

4.3 ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ

การนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนนั้นมีขั้นตอนการวางแผนตามบทเรียนมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงลักษณะและขั้นตอนการจัดการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

ทัศนีย์ สุภเมธี (2542 : 141) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. นักเรียนทุกคนในกลุ่ม มีความรู้ในเรื่องที่เรียนนั้นอย่างแท้จริง ทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มและมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันและกัน มีการช่วยเหลือกันและกันในกลุ่มและทุกคนได้ความรู้เท่า ๆ กัน บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

2. นักเรียนทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบร่วมกัน ต้องช่วยกันทำงานให้เสร็จตามจุดมุ่งหมายโดยมีการพึ่งพาอาศัยกันและกันทางบวก ให้ทุกคนตระหนักว่าความสำเร็จของนักเรียนแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสำเร็จของคนอื่นๆในกลุ่มด้วย ดังนั้นทุกคนต้องช่วยเหลือกันและกันในกลุ่ม

3. นักเรียนทุกคนต้องทำงานด้วยกันและทุกคนต้องมีปฏิริยาส่งเสริมซึ่งกันและกัน (Face – to – Face Promotive Interaction) เช่น การใช้ท่าทางและคำพูด การให้กำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. นักเรียนทุกคนต้องรู้จักบทบาทของตนเอง ต้องเรียนรู้ทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Interpersonal and Small Interaction) และปฏิบัติงานตามบทบาทที่ตนรับผิดชอบได้

5. นักเรียนทุกคนในกลุ่มต้องสามารถวิเคราะห์การทำงานกลุ่ม ประเมินผลและปรับปรุงการทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

6. นักเรียนต้องปฏิบัติตนถ้อยทีถ้อยอาศัยและมีบทบาทในสังคม

จอห์นสันแอนด์จอห์นสัน (Johnson&Johnson 1987, อ้างถึงใน สุทธิรัตน์ ปัญญาทิพย์ , 2544 : 15) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อกัน ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน แบ่งข้อมูลและอุปกรณ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่ม

2. สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกัน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีความรับผิดชอบในตัวเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการทำงานที่แต่ละคนทำงานอย่างเต็มความสามารถ

4. สมาชิกกลุ่มมีทักษะในการทำงานกลุ่ม (Small Group Skills) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีผู้สอนประเมินการทำงานกลุ่มของผู้เรียน

5. สมาชิกกลุ่มใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ในการเรียนรู้และทำงานซึ่งประกอบด้วยกรรู้จักเป็นผู้นำ ความเป็นสมาชิกที่ดี มีกระบวนการทำงาน รู้ว่าจะไปทำไม ทำอะไร ทำที่ไหน ใครทำบ้าง ทำอย่างไร รวมทั้งการประเมินผลงานและประเมินสมาชิกและกระบวนการทำงานของกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบกลุ่มที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบในการทำงานต่อตนเองต่อกันให้ประสบความสำเร็จ มีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดีเพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4.4 องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือจะมีประสิทธิภาพถ้าสมาชิกภายในกลุ่มเห็นคุณค่าการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกัน โดยนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

ชนาธิป พรกุล (2542 : 55-56) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือว่าในการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. การพึ่งพาอาศัยในทางบวก (Positive Interdependence) เป็นการรับรู้ว่ามีใครสำเร็จได้ ถ้าคนอื่นในกลุ่มไม่สำเร็จ

2. ปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า (Face – to –Face Interaction) เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนอธิบายวิธีแก้ปัญหาหรือความคิดรวบยอด ส่วนเนื้อหาให้เทียบ เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนกับความรู้เดิมช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการเรียน

3. ทุกคนรับผิดชอบในการเรียนรู้ (Individual Accountability) โดยทำการทดสอบและประเมินเป็นรายบุคคลและสุ่มเรียกบางคนให้เป็นตัวแทนรายงานการทำงานของกลุ่ม

4. ทักษะความร่วมมือ (Collaborative Skills) ที่ช่วยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างได้ผลได้แก่ ทักษะผู้นำ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสร้างควมไว้วางใจ ทักษะการสื่อสารและทักษะการจัดการความขัดแย้ง

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เป็นการให้กลุ่มอภิปรายวิธีที่ทำงานบรรลุเป้าหมายและยังคงความสัมพันธ์การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสมาชิก

กรมวิชาการ (2544 ก : 47-48) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันด้วยอัธยาศัยอันดี
2. การมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม
3. การมีความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อยอย่างเหมาะสม
5. การมีกระบวนการในการทำงานกลุ่ม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 121) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือต้องคำนึงถึงองค์ประกอบข้อต่อไปนีในการให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม

1. มีการพึ่งอาศัยกัน (Positive Interdependence) หมายถึงสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนรับความสำเร็จร่วมกัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่ทุกคนทั่วกัน ทุกคนมีความรู้สึกว่างานจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในเชิงสร้างสรรค์ (Face – to – Face Interaction) หมายถึงสมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เช่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายความรู้แก่กัน ถามคำถาม ตอบคำตอบกันและกัน ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน

3. มีการตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องตรวจสอบว่า สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่มหรือไม่มากน้อยเพียงใด เช่น การสุ่มถามสมาชิกในกลุ่ม สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่ม ให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง ทดสอบรายบุคคล เป็นต้น

4. มีการฝึกทักษะการช่วยเหลือกันทำงานและฝึกทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Groups Skills) ผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะการสื่อสาร การยอมรับและช่วยเหลือกัน การวิจารณ์ความคิดเห็นโดยไม่วิจารณ์บุคคล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การให้ความสำคัญ และการเอาใจใส่ต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น เป็นต้น

5. มีการฝึกกระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของของกลุ่ม ต้องสามารถประเมินการทำงานของกลุ่มได้ว่า ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ต้องแก้ปัญหาที่ใด และอย่างไร เพื่อให้การทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม เป็นการฝึกกระบวนการกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ

ทิสนา แคมมณี (2548 ข : 65) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่ได้มีความหมายเพียงว่า มีการจัดให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มแล้วให้งานและบอกผู้เรียนให้ช่วยกันทำงานเท่านั้น การเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบ 5 ประการดังนี้ (Johnson Johnson ,1994 : 31-37)

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่าสมาชิกทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่มในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนและในขณะที่เดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆด้วยเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน/การเรียนรู้ร่วมกัน (Positive Goal Interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (Positive Reward Interdependence) การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน (Positive Resource Interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (Positive Interdependence)

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face – to – Face Promotive Interaction) การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่างๆร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่หลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็กเพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน ครูสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน เป็นต้น

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-Group Skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสารและทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และใ้วางใจกันและกัน ซึ่งครูควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำโดยครูหรือผู้เรียนหรือทั้งสองฝ่ายการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้คิด (Metacognition) คือความสามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวกคือการช่วยเหลือกันและกัน การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงคือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มทำงานร่วมกันได้และสมาชิกเรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

4.5 วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้งานภายในกลุ่มสำเร็จด้วยดีเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ดังนี้

ชนาธิป พรกุล (2542 : 55) กล่าวถึง จุดประสงค์การเรียนรู้แบบร่วมมือว่าต้องการให้ผู้เรียนได้รับสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การพัฒนาสติปัญญา มีทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา
 2. ทักษะทางสังคม เช่น การร่วมมือ การช่วยเหลือ การปฏิสัมพันธ์ในทางสร้างสรรค์ ความอดทนต่อความแตกต่าง เรียนรู้ในการฟังผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานเป็นทีม
 3. การพัฒนาตนเอง เช่น ควบคุมตนเองในการเรียน เข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ
 4. ความเท่าเทียมกัน ยอมรับว่าทุกคนเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างในเรื่องใด
- อรุณี สถิตภาคิกุล (2542 :51) กล่าวถึงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและจากกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 121) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มได้ฝึกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดค้นคว้า ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การตั้งคำถาม ตอบคำถาม การพูด การใช้ภาษา ฯลฯ

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละ การยอมรับกันและกัน การไว้วางใจ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฯลฯ

ทิสนา แคมมณี (2548ก : 65) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิดการแก้ปัญหาและอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้แบบร่วมมือว่าต้องการให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้จักการฟังและการช่วยเหลือกัน การแสดงความคิดเห็นและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.6 รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2535 : 97, อ้างถึงใน วรรณวิศา หนูเจริญ, 2544 : 39-41) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือมีแบบต่าง ๆ ที่เกิดจากการศึกษาของนักการศึกษาได้ทำการทดลองสามารถดัดแปลงนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับสภาพนั้น ๆ สำหรับรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือที่นิยมใช้ทั่วไปในปัจจุบันมี 8 รูปแบบ ดังนี้

1. เทคนิค STAD : Student Teams Achievement Divisions มีสมาชิกในกลุ่ม 4 คน ระดับสติปัญญาต่างกัน เช่น เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน ครูกำหนดบทเรียนและการทำงานของกลุ่มไว้แล้ว ครูทำการสอนบทเรียนให้นักเรียนทั้งชั้น จากนั้นให้กลุ่มทำงานตามที่กำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยเหลือและตรวจงานของเพื่อนให้ถูกต้องก่อนนำเสนอ ครู สอนนักเรียนต่างคนต่างทำข้อสอบ แล้วเอาคะแนนของทุกคนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม ครู จัดลำดับคะแนนของกลุ่มปิดประกาศให้ทุกคนทราบ

2. เทคนิค TGT : Teams Games – Tournament จัดกลุ่มเช่นเดียวกับเทคนิค STAD แต่ไม่มีการสอบทุกสัปดาห์แต่ละทีมที่มีความสามารถเท่ากันจะแข่งขันกับตอบปัญหา มีการจัดกลุ่มใหม่ทุกสัปดาห์โดยพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคล

3. เทคนิค TAI : Teams Assisted Individualization สมาชิกของกลุ่ม 4 คนมีระดับความรู้ต่างกัน ครูเรียกเด็กที่มีความรู้ระดับเดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหาวิชาที่สอนแตกต่างกัน เด็กกลับไปยังกลุ่มของตนและต่างคนต่างทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนสอบข้อสอบโดยไม่มีการช่วยเหลือกัน มีการให้รางวัลทีมที่ทำคะแนนได้ดีกว่าเดิม

4. เทคนิค CIRC : Cooperative Integrated Reading and Composition ใช้สำหรับวิธีอ่านเขียนและทักษะอื่นๆทางภาษา สมาชิกในกลุ่มมี 4 คน มีพื้นฐานความรู้เท่ากัน 2 คน อีก 2 คนก็เท่ากัน แต่ต่างระดับความรู้กับ 2 คนแรก ครูจะเรียกคู่ที่มีความรู้เท่ากันจากทุกกลุ่มมาสอนให้กลับเข้ากลุ่ม แล้วเรียกคู่ถัดไปจากทุกกลุ่มมาสอน คะแนนของกลุ่มพิจารณาจากคะแนนสอบของสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล

5. เทคนิค Jigsaw ใช้ได้เหมาะสมที่สุดกับเนื้อหาที่จัดเป็นหน่วยหรือเป็นตอน ๆ ชัดเจน โดยจัดกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกในกลุ่ม 6 คน ระดับความรู้ความสามารถต่างกัน สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ในหัวข้อที่ต่างกันออกไป แล้วทุกคนกลับมากลุ่มของตนสอนเพื่อนในสิ่งที่ตนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ มา การประเมินผลเป็นรายบุคคลแล้วรวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

6. เทคนิค Jigsaw II สมาชิกในกลุ่มมี 4 – 5 คน นักเรียนทุกคนเรียนบทเรียนเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มให้ความสนใจในหัวข้อย่อย ในบทเรียนต่างกัน ใครที่สนใจในหัวข้อเดียวกันจะไปประชุมกัน ค้นคว้าและอภิปรายแล้วกลับมาที่กลุ่มเดิมของตนสอนเพื่อนในกลุ่มเรื่องที่ตนไป

ประชุมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ มา ผลการสอบของแต่ละคนเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ทำคะแนนรวมได้ดีกว่าครั้งก่อนจะได้รับรางวัล

7. เทคนิค Learning Together สมาชิกในกลุ่มมี 4 – 5 คน ระดับความรู้ต่างกัน ครูทำการสอนทั้งชั้นเด็กแต่ละคนทำงานตามที่ครูมอบหมาย คะแนนของแต่ละกลุ่ม พิจารณาจากผลงานของกลุ่ม

8. เทคนิค Group Investigation สมาชิกในกลุ่มมี 2 – 6 คน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่ต้องการค้นคว้า สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทั้งกลุ่ม เสนอผลงานหรือรายงานต่อหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนให้เป็นกลุ่ม

จากรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันทั้ง 8 รูปแบบ เป็นรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข สมาชิกทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จากข้อดีของรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ นักการศึกษาจึงได้พัฒนาเทคนิควิธีการเรียนแบบร่วมมือกันเป็นจำนวนมากและได้มีการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทยมากขึ้น

4.7 เทคนิควิธีการเรียนแบบร่วมมือ

กองวิจัยทางการศึกษา (2543 : 40-42) ได้รวบรวมไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ครูเลือกนำไปใช้ในการใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมอยู่หลายเทคนิควิธีการ ดังนี้

1. การเล่ารอบวง (Roundrobin) เปิด โอกาสให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มเล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่ตนกำลังศึกษาและสิ่งที่ตนประทับใจให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟังทีละคน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของผู้เรียน

2. มุมสนทนา (Corners) จัดนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเข้าไปนั่งตามมุมหรือจุดต่างๆของห้องเรียน ให้ห้องเรียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบสำหรับโจทย์ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูหยิบยกมาแล้วให้สมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอธิบายเรื่องราวที่ตนได้ศึกษาให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

3. คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 หรือ 6 คน ให้สมาชิกในกลุ่มจับคู่กันทำงาน เมื่อได้รับโจทย์ปัญหาหรือแบบฝึกหัดจากครู นักเรียนคนหนึ่งจะเป็นคนแก้โจทย์หรือตอบปัญหา อีกคนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา หลังจากทำข้อ 1 เสร็จนักเรียนคู่นั้นจะสลับหน้าที่ เมื่อทำครบทุกข้อแล้ว แต่ละคู่จะนำคำตอบมาแลกเปลี่ยนตรวจสอบกับคำตอบของผู้อื่นในกลุ่ม

4. คู่คิด (Think – Pairs Share) ครูจะเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนในชั้นตอบ แต่ก่อนที่จะตอบ จะต้องคิดหาคำตอบของตนเองก่อนแล้วนำคำตอบของตนไปอภิปรายกับเพื่อนอีกคนหนึ่งที่นั่งติดกับตน เมื่อมั่นใจว่าคำตอบของตนถูกต้องหรือดีที่สุด จึงนำคำตอบนั้นมาเล่าให้เพื่อนชั้นฟัง

5. เพื่อนเรียน (Partners) นักเรียนจับคู่ช่วยเหลือกันเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดที่สำคัญ ในบางครั้งคู่อีกหนึ่งอาจจะไปขอคำแนะนำหรือคำอธิบายจากคู่อื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เมื่อมีความเข้าใจที่แจ่มชัดแล้วนำไปถ่ายทอดให้นักเรียนคู่อื่น

6. ปริศนาความคิด (Jigsaw) ครูมอบหมายให้สมาชิกแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาในบทเรียนหรือเอกสารที่กำหนดให้ โดยทุกกลุ่มศึกษาเหมือนกัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะถูกกำหนดให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนแตกต่างกันนักเรียนที่ศึกษาหัวข้อเดียวกันจากทุกกลุ่มจะร่วมกันเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลังจากที่ทุกคนศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจแล้วจะร่วมกันคิดหาวิธีอธิบายให้เพื่อนนักเรียนในกลุ่มประจำของตนฟัง และจะกลับมาที่กลุ่มประจำของตน สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเรื่องต้น ๆ หรือโจทย์ข้อแรกๆจะเล่าให้สมาชิกในกลุ่มของตนฟังก่อน ทำเช่นนี้จนครบข้อสุดท้าย สมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งจะสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าด้วยกันและครูควรทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนในช่วงสุดท้ายของการเรียนและให้รางวัล

7. กลุ่มร่วมมือ (Co – op Co - op) แบ่งนักเรียนในห้องเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มย่อยร่วมกันศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยสมาชิกแต่ละคนจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบหลังจากที่สมาชิกแต่ละคนทำงานที่ตนได้รับมอบหมายเสร็จก็จะนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม แล้วจึงนำผลงานนั้นเสนอต่อชั้นเรียนซึ่งความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของสมาชิกทุกคน

8. การร่วมมือกันแข่งขัน (Team Games Tournament (TGT)) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความรู้ เพศและความสามารถต่างกัน กลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มแข่งขันมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มเท่ากัน กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เมื่อเริ่มเรียนทุกกลุ่มจะศึกษาเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายจนแตกฉาน หลังจากนั้นสมาชิกทุกคนในกลุ่มที่ 1 และ 2 ช่วยกันตั้งคำถามโดยไม่จำเป็นต้องเขียนคำตอบ แล้วนำไปมอบให้ผู้ประสานงานของกลุ่มที่ 3 ในขณะที่เดียวกันสมาชิกกลุ่มที่ 1 และ 2 ก็จะตั้งคำถามให้สมาชิกในกลุ่มของตน เมื่อครบกำหนดเวลา ผู้ประสานงานกลุ่มที่ 3 จะเรียกผู้แทนจากกลุ่มที่ 1 และ 2 สลับกันออกมาจับฉลากคำถาม แล้วตอบคำถาม โดยกลุ่ม 3 เป็นกลุ่มเฉลย ถ้าตอบถูกจะได้ข้อละ 1 คะแนน และเมื่อสิ้นสุดการแข่งขันให้รวมคะแนน กลุ่มที่ได้คะแนนสูงจะได้รับคำชมเชย กลุ่มที่ได้รับคะแนนต่ำจะได้รับการให้กำลังใจ สรุปผลการทำกิจกรรม สิ่งที่ได้เรียนรู้และข้อเสนอแนะ ครูจะอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่นักเรียนไม่เข้าใจ

9. ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) เริ่มต้นด้วยครูถามคำถามแล้วให้นักเรียนในกลุ่มย่อยช่วยกันคิดหาคำตอบ หลังจากนั้นครูจึงเรียกให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตอบคำถาม

4.8 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 ก : 52) กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. **ขั้นเตรียม** ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมมือกันและจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มประมาณ 2 – 6 คน แนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ วัตถุประสงค์ของบทเรียน การทำกิจกรรมร่วมกันและการฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับกลุ่ม
2. **ขั้นสอน** ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แหล่งข้อมูลและมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. **ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม** นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันรับผิดชอบร่วมกันต่อผลงานในกลุ่มใช้เทคนิคต่างกันในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง
4. **ขั้นตรวจสอบผลงาน** นักเรียนตรวจสอบว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล อาจต้องทำงานเพิ่มเติมเพื่อซ่อมเสริมสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง
5. **ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม** ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปและประเมินผลเพื่อพิจารณาว่าอะไรเป็นจุดเด่นของงาน และอะไรเป็นสิ่งที่ควรปรับปรุงเพื่อให้ผลงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 174-175) กล่าวถึง ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. **ขั้นเตรียม** แบ่งกลุ่ม แนะนำระเบียบของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แจ้งจุดประสงค์และการทำงาน
2. **ขั้นสอน** นำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูลและมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. **ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม**
 - 3.1 ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม
 - 3.2 ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม เช่น แบบ JIGSAW , TGT , STAD , TAI , GI , LT , COOP-COOP เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิคที่ใช้แต่ละครั้ง จะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนแต่ละเรื่อง ในการเรียนครั้งหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เทคนิค การเรียนแบบร่วมมือหลาย ๆ เทคนิคประกอบกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน
4. **ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ** ตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่องต่อจากนั้นเป็นการทดสอบความรู้
5. **ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม**

5.1 ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม

5.2 ครูและผู้เรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มและพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

สลาวิน (Slavin 1995 : 4 อ้างถึงใน วารินทร์ จันทรสาร, 2545 : 13) ได้เสนอขั้นตอนการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเรื่องและขอบเขตของเนื้อหาพร้อมกัน คือ ครูเป็นผู้ชี้แจงพร้อมแนะนำเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ครูกำหนดให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ขั้นที่ 2 ครูแบ่งเรื่องที่ศึกษาออกเป็นหัวข้อย่อยเพื่อมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มรับผิดชอบ โดยขั้นนี้ครูอาจช่วยกำหนดประเด็นสำคัญต่าง ๆ ให้เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถศึกษาได้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่ครูกำหนด

ขั้นที่ 3 ครูจะกำหนดบทบาทให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มรับผิดชอบและศึกษาตามที่ได้รับมอบหมาย คือ กำหนดให้นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบในแต่ละหัวข้อตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 4 เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มได้ศึกษาหัวข้อย่อยตามที่ได้รับมอบหมายพร้อมทำความเข้าใจตามเวลาที่กลุ่มกำหนดแล้ว ให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอข้อมูลที่ได้ภายในกลุ่มของตนเอง โดยนำความรู้ที่ได้มาประมวลเข้าด้วยกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกันทำความเข้าใจร่วมกัน มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้ได้ข้อสรุปของความรู้ที่น่าสนใจ พร้อมกับการทำการบันทึกเพื่อนำเสนอเป็นผลงานของกลุ่มต่อไป

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน โดยผู้แทนกลุ่มหรือสมาชิกทั้งหมดภายในกลุ่มก็ได้

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการเรียนรู้ คือ จะมีการประเมินผลทั้งในขณะที่นักเรียนกำลังเรียนหรือประเมินหลังเสร็จสิ้นการเรียนในแต่ละครั้ง โดยการประเมินจากผลงานกลุ่มและประเมินเป็นรายบุคคลจากการให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

ชาติรี เกิดธรรม (2547 : 8) กล่าวถึง ขั้นตอนในการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกเนื้อหาและกำหนดเกณฑ์ที่จะให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจ
2. กำหนดวัตถุประสงค์โดยครูเป็นผู้พิจารณาวัตถุประสงค์ของบทเรียน
3. จัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ครูอธิบายให้นักเรียนทราบถึงวิธีการจัดแบ่งกลุ่ม
4. คุรบอกสิ่งที่คาดหวังจากกลุ่มให้ชัดเจนและกำหนดเวลาในการทำงาน
5. ครูเสนอเนื้อหาโดยใช้วิธีสอนที่เหมาะสม
6. ช่วยเหลือกลุ่มทำงาน ครูช่วยเหลือกลุ่มนักเรียนในขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน
7. ทดสอบ ครูทดสอบความรู้การเรียนรู้ การใช้อุปกรณ์หรือผลงานของกลุ่ม

8. บันทึกผลที่ได้รับ ครูหาวิธีการบันทึกผลที่ได้รับจากทั้งรายบุคคลและกลุ่ม กล่าวโดยสรุป ได้ว่าขั้นตอนการเรียนการสอนแบบร่วมมือมีขั้นตอนต่างๆคือ การศึกษาเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์การสอน การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกัน การตรวจสอบผลงาน และการสรุปการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

4.9 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่และการยอมรับซึ่งกันและกันทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุขพร้อมกับพัฒนาความดีและความรู้ความสามารถมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึง ประโยชน์การเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

อรพรรณ พรสิมา (2540 : 3-4) กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือกัน และเปลี่ยนให้ความร่วมมือกันและกันในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผย สมาชิกในกลุ่มทุกคน กล่าวถามคำถามที่ตนเองไม่เข้าใจ บรรยากาศเช่นนี้นำไปสู่การอภิปรายซักถามทั้งในชั้นเรียนและนอก ชั้นเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบไร้พรมแดน

2. ทำให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การทำความเข้าใจในความคิดรวบยอดหรือ หลักการที่สำคัญนั้น ครูอาจแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุย อภิปราย และซักถามจนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัด คนที่เรียนไวสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนช้าเพื่อให้ตาม เพื่อนทันได้

3. ช่วยลดปัญหาวินัยในชั้นเรียน กล่าวคือนักเรียนทุกคนจะให้กำลังใจ ยอมรับ ร่วมมือและช่วยเหลือกัน สมาชิกในกลุ่มจะรับผิดชอบในความสำเร็จหรือล้มเหลวของกลุ่ม จึง จำเป็นต้องร่วมมือกันพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม การขาดเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรงและการโต้เถียงในชั้นเรียนจึงไม่ปรากฏให้เห็น

4. ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของทั้งชั้น การที่นักเรียนเก่ง ช่วยนักเรียนอ่อนนักเรียนเก่งจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดของหัวข้อที่กำลังเรียนได้ชัดเจนขึ้นใน ขณะเดียวกันนักเรียนที่เรียนช้าย่อมจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดจากเพื่อนซึ่งใช้ภาษาใกล้เคียงกันได้ง่าย กว่าเรียนจากครูซึ่งอาจจะใช้ภาษาวิชาการชั้นสูงและเข้าใจยาก

5. ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ศึกษาค้นคว้า ทำงานและ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของตนเองซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมี อิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง

6. มีทักษะในการบริหาร จัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา มนุษย์สัมพันธ์และการสื่อความหมายดีกว่า ทักษะดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นจากการที่นักเรียนได้ทำงาน อภิปราย ซักถาม ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

7. ช่วยเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริงซึ่งเป็นโลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันแบบเผชิญหน้า

จอห์นสัน จอห์นสัน ฮูเบค (Johnson Johnson Houbec,1994, 1.3-1.4 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี , 2548 ข : 101) กล่าวถึง ประโยชน์หรือผลดีของการเรียนแบบร่วมมือว่า การเรียนแบบร่วมมือได้รับความนิยมน้อยกว่าหลายมาก นับตั้งแต่รายงานวิจัยเรื่องแรกได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1898 ปัจจุบันมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง ประมาณ 600 เรื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียนตรงกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (Greater Efforts to Achieve) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น (Long-Term Retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้นและคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationships Among Students) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม

3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological Health) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือจะส่งผลดีต่อผู้เรียนตรงกันในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และที่สำคัญคือการมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.10 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ชาติชาย ม่วงปฐม (2539 : 31-34) ได้สรุปทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือโดยกล่าวถึงคำกล่าวและงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้คือทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีดังนี้

1. ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจหมายถึงภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมที่มีแนวทางอันแน่นอนมีทิศทางและมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ไม่ขาดตอนเพื่อจะมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนปรารถนา แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ซึ่ง R.E.Slavin ได้อธิบายโครงสร้างการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ การเรียนแบบเอกัตบุคคล การเรียนแบบแข่งขันและการเรียนแบบร่วมมือ ในการเรียนแบบเอกัตบุคคล นักเรียนมีจุดมุ่งหมายเป็นของตนเองไม่ขึ้นกับคนอื่นนักเรียนจะได้รับแรงจูงใจในความสำเร็จของตนตามความสามารถ แต่จะขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้สูญเสียความเป็นสังคมมนุษย์ไป ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนง่าย ในการเรียนแบบร่วมมือนักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน การที่จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพราะผลสำเร็จนั้นมาจากสมาชิกทุกคน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้เป็นการเรียนที่เสริมสร้างแรงจูงใจทางสังคมทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนและเกิดความต้องการในการเรียนรู้ จากการศึกษาวิจัยหลายเรื่องพบว่า การเรียนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและยังสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้สถานภาพและทักษะทางสังคมของนักเรียนได้ดีอีกด้วย

2. ทฤษฎีด้านสติปัญญา

ในการเรียนแบบร่วมมือสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีเป็นไปตามทฤษฎีด้านสติปัญญาที่สำคัญ 2 ทฤษฎีคือทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีการขยายความคิด

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงอย่างเด่นชัดประการหนึ่งว่า แต่ละขั้นตอนในการพัฒนาของเด็กมีลักษณะเฉพาะของตนเอง พัฒนาการด้านโครงสร้างการรับรู้ ความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบ ๆ ตัวเป็นลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างกันในแต่ละวัย การเรียนการสอนจึงต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กแต่ละวัย ทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาที่สำคัญและนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายคือทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jerome Bruner โดยเงื่อนไขพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget คือการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โน้ตสน์ที่ต้องการเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Vygotsky ที่เชื่อว่าการที่นักเรียนร่วมมือกันทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้เพราะเด็กในวัยเดียวกันมีพฤติกรรมที่คล้ายกันมีระดับพัฒนาการที่ใกล้เคียงกันสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้กว้างขวางกว่าการเรียนเป็นรายบุคคล Jean Piaget กล่าวถึง

ความรู้ด้านภาษา คุณค่า กฎเกณฑ์ ศีลธรรมและระบบสัญลักษณ์ เช่น การอ่านและคณิตศาสตร์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล

2.2 ทฤษฎีการขยายทางความคิด

ทฤษฎีนี้แตกต่างไปจากทฤษฎีพัฒนาการ ทั้งนี้เพราะทฤษฎีพัฒนาการเน้นการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม แต่ทฤษฎีการขยายความคิดเป็นเรื่องการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ ซึ่งในการวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า ถ้าบุคคลนำความรู้ที่บรรจุอยู่ในหน่วยความจำมาใช้โดยการสรุปรวบรวมความรู้ที่มีอยู่เพื่อการสื่อสารหรือเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา ผู้เรียนจะประสานโครงสร้างความรู้ให้เป็นระบบระเบียบทำให้เกิดการขยายความคิด จัดระบบความคิดของตัวเองให้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การเขียนสรุปดีกว่าการจดบันทึกธรรมดาเพราะว่าการสรุปนักเรียนจะรวบรวมความรู้และคัดเลือกสิ่งสำคัญในบทเรียนมาคิดพิจารณาทำให้เกิดการขยายโครงสร้างของความรู้มากยิ่งขึ้น

โดยทฤษฎีทางด้านสติปัญญาสนับสนุนว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนักเรียนที่เรียนเก่งและนักเรียนที่เรียนช้า เพราะนักเรียนที่มีความสามารถสูงจะได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้ยิ่งขึ้น ในการที่คนได้อธิบายชี้แจงบทเรียนให้กับเพื่อน ในขณะที่นักเรียนมีระดับสติปัญญาต่ำเรียนรู้ได้ช้าได้ประโยชน์จากการที่ได้แหล่งความรู้ที่มีค่าจากเพื่อน อีกแห่งนอกเหนือจากการสอน นอกจากนี้การที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกันทำให้เกิดความสนุกสนาน ความอบอุ่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและการส่งเสริมทักษะทางสังคม

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่ม

3.1 ทฤษฎีสนาม (Field Theory) เป็นทฤษฎีที่ Kurt Lewin เป็นผู้เสนอโดยแนวคิดของทฤษฎีสรุปได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปการกระทำความรู้สึกและความคิดในการรวมตัวกันแต่ครั้งจะมีโครงสร้างและการปฏิบัติต่อกันในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปสมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันพยายามช่วยกันทำงานพร้อมทั้งมีการปรับบุคลิกภาพของแต่ละคนให้สอดคล้องกัน ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

3.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) เป็นทฤษฎีที่ Bales , Homans & Whyte ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ไว้ว่าในการกระทำกิจกรรมกลุ่มจะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางด้านร่างกาย ทางวาจา และทางอารมณ์ การเกิดปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนี้จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกขึ้นในตัวบุคคล

3.3 ทฤษฎีระบบ (System Theory) แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้คือกลุ่มจะประกอบด้วยโครงสร้างหรือระบบซึ่งมีการแสดงบทบาทและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิก

อันถือว่าเป็นการลงทุน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง การแสดงบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกจะกระทำได้โดยการสื่อสารระหว่างกัน และจากการเปิดเผยตัวในกลุ่ม

3.4 ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Theory) โมเนโร (Mone, 1980) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ไว้ว่าการกระทำและจริยธรรมหรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งสามารถศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในกลุ่มได้ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกว่าตนจะสัมพันธ์กับใครบ้าง แล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ นอกจากนี้เครื่องมือที่จะใช้ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันได้แก่การแสดงบทบาทสมมุติ และการใช้เครื่องมือวัด การเลือกทางสังคมอื่น ๆ

3.5 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ซึ่ง ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้เสนอแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีไว้ว่า การที่บุคคลจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มได้จะต้องอาศัยกระบวนการจูงใจซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือผลจากการทำงานเป็นกลุ่มและในกลุ่มสมาชิกแต่ละคนจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรืออาจจะพยายามปกปิดตนเองโดยใช้กลไกการปรับตัว การใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์กลุ่มโดยให้บุคคลได้แสดงออกตามความเป็นจริง เช่น การใช้การบำบัดทางจิตก็จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดียิ่งขึ้น

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

5.1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเทคนิค CIRC ไว้ ดังนี้ กรมวิชาการ (2540 : 24) กล่าวถึง รูปแบบ CIRC หรือ Cooperative Integrated Reading and Composition ว่าใช้สำหรับวิธีอ่านเขียนและทักษะอื่น ๆ ทางภาษา สมาชิกในกลุ่มมี 4 คน มีพื้นฐานความรู้เท่ากัน 2 คน อีก 2 คนก็เท่ากัน แต่ต่างระดับความรู้กับ 2 คนแรก ครูจะเรียกคู่ที่มีความรู้เท่ากันจากทุกกลุ่มมาสอบแล้วให้กลับเข้ากลุ่ม แล้วเรียกคู่ถัดไปจากทุกกลุ่มมาสอบ คะแนนของกลุ่มพิจารณาจากคะแนนสอบของสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล

ไสว พักขาว (2542 : 159-160) กล่าวถึงรูปแบบ CIRC คือ โปรแกรมสำหรับการสอนอ่าน การเขียนและทักษะทางภาษา (Language Arts) ใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยเน้นที่หลักสูตรและวิธีการสอน ในการพยายามนำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ โปรแกรม CIRC พัฒนาขึ้นโดย Madden , Slavin และ Stevens ในปี 1986 นับว่าเป็นโปรแกรมที่ใหม่ที่สุดของวิธีการเรียนรู้เป็นทีม ซึ่งเป็นโปรแกรมการเรียนแบบร่วมมือที่น่าสนใจยิ่ง เนื่องจากเป็น โปรแกรมการเรียนการสอนที่นำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการอ่านและการเขียนโดยตรง

CIRC – Reading สำหรับการอ่าน นักเรียนจะได้รับการสอนภายในกลุ่มการอ่าน หลังจากนั้นให้นักเรียนแยกออกเป็นทีม เพื่อทำงานตามกิจกรรมแบบร่วมมือ โดยการจับคู่กันอ่าน การ

ทำนายเรื่องที่อ่าน การสรุปเรื่องให้อีกคนหนึ่งฟัง การเขียนตอบคำถามจากเรื่อง การฝึกสะกดคำศัพท์ การถอดรหัสและฝึกเรื่องคำศัพท์ นักเรียนทำงานร่วมกันในทีมเพื่อให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้และได้ทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการอ่าน

CIRC – Writing/Language Arts สำหรับการเขียน วิธีการที่ใช้ขึ้นอยู่กับรูปแบบกระบวนการเขียน ซึ่งใช้รูปแบบทีมเหมือนกับโปรแกรม CIRC สำหรับการอ่าน วิธีการนี้นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อวางแผน (plan) ร่างต้นฉบับ (draft) ทบทวนแก้ไข (revise) รวบรวมและลำดับเรื่อง (edit) และพิมพ์หรือแสดงผลงาน (publish) เรื่องที่แต่งออกมา โดยครูเป็นผู้เสนอเนื้อหาเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับแนวทาง (style) เนื้อหาและกลวิธีของการเขียน

CIRC สำหรับการอ่านและการเขียนนั้น โดยปกติแล้วจะใช้ควบคู่ไปด้วยกัน แต่กระนั้นก็สามารถใช้โปรแกรมนี้แยกในการสอนอ่าน หรือสอนเขียนเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งได้

จันตรา ดันติพงศานุกรย์ (2543 : 45) กล่าวถึง CIRC ไว้ว่าเป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ซึ่งออกแบบเพื่อการสอน อ่าน เขียน และการใช้ภาษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไปเพื่อมุ่งพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น หลักการของ CIRC จะคำนึงถึงการสอนกลุ่มเล็กที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน และขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญของการทำงานกลุ่มที่สมาชิกมีความแตกต่างกันในแง่ของความสามารถและลักษณะอื่นๆ ด้วย CIRC ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 ประการด้วยกันคือ กิจกรรมพื้นฐาน กิจกรรมการสอนจับใจความโดยตรงและกิจกรรมผสมผสานระหว่างการเขียนและการใช้ภาษา ในแต่ละกิจกรรมเหล่านี้นักเรียนจะเรียนและทำงานในกลุ่มย่อยของตน ในทุกกิจกรรมจะมีลำดับขั้นของการทำกิจกรรมคือเริ่มต้นด้วยครูเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น ฝึกทักษะในกลุ่มย่อยและฝึกทักษะรายบุคคล

ทิสนา แคมมณี (2548ข : 70-71) กล่าวถึงเทคนิค CIRC หรือ Cooperative Integrated Reading and Composition ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ รูปแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน

กล่าวโดยสรุป ได้ว่า การเรียนการสอน แบบ CIRC เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านไปพร้อมกับเน้นการเรียนเป็นกลุ่มจะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีเพราะนักเรียนภายในกลุ่มได้ช่วยเหลือกันทำงานกลุ่มจนประสบความสำเร็จก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

5.2 องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบการเรียนด้วยเทคนิค CIRC ดังนี้
 วรรณ ลิทธิเลิศ (2537 : 21) ศิริวรรณ อินทร์พ่วง (2540 : 25-27) ตติยา ไผ่วงษ์ (2544 : 28-30) กล่าวว่า การเรียนโดยวิธี CIRC ว่าผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมต่างๆที่เป็นทีมตามระดับ

ความสามารถในการเรียนในรูปแบบการสอนที่ครบวงจร โดยมีองค์ประกอบใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทีมการเรียนรู้ (Team Study) ผู้สอนจะเป็นผู้จัดนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มอ่าน (Reading Groups) กลุ่มละ 2 คน ตามระดับความสามารถในการอ่าน การจัดกลุ่มอ่าน ผู้สอนควรจะให้ลงตัวเป็นคู่ระหว่างผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ แต่ถ้าจำนวนผู้เรียนไม่ลงตัวเป็นคู่ก็สามารถจัดกลุ่มอ่านกลุ่มละ 3 คนก็ได้ หลังจากที่ผู้สอนจัดนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มอ่านเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนจะจัดนักเรียนกลุ่มเข้าอ่านเป็นทีม (Team) ในแต่ละทีมประกอบด้วยสมาชิกจากกลุ่มอ่าน 2 กลุ่มรวมกันเป็น 4 คน ประกอบด้วยผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง 2 คน และต่ำ 2 คน สมาชิกในแต่ละทีมจะจับคู่กันช่วยทำกิจกรรมที่ครูกำหนดให้จนครบ ความสำเร็จของแต่ละทีมขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ทีมไหนที่ทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดก็จะได้รับเกียรติบัตรชมเชยเป็นรางวัลทุก ๆ สัปดาห์

2. กิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน (Story Related Activities) เป็นกิจกรรมที่ครูกำหนดให้นักเรียนทำหลังจากที่ครูได้นำเสนอบทเรียนไปแล้ว กิจกรรมดังกล่าวได้

2.1 กิจกรรมการฝึกเกี่ยวกับคำศัพท์ นักเรียนจะต้องฝึก

2.1.1 การหาความหมายของคำ (Word Meaning Practice) ครูจะแจกใบงานที่มีรายการคำศัพท์ยากหรือคำศัพท์ใหม่ที่นักเรียนยังไม่เคยเรียนมาก่อนให้นักเรียนทุกคน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะอภิปรายและหาความหมายของคำในพจนานุกรม รวมทั้งสร้างประโยคจากคำศัพท์ที่ครูกำหนดให้ ประโยคที่สร้างจะต้องสื่อความหมาย

2.1.2 การอ่านออกเสียงคำ (Words Out Loud Practice) ครูจะแจกใบงานที่มีรายการคำศัพท์ใหม่และคำศัพท์ยากให้นักเรียนทุกคน นักเรียนจะต้องฝึกอ่านออกเสียงคำศัพท์ให้ได้ถูกต้องโดยไม่ติดขัดกับคู่ของตนหรือจะอ่านกับเพื่อนร่วมทีมก็ได้

2.1.3 การสะกดคำ (Spelling) การฝึกสะกดคำนักเรียนอาจจะฝึกกับเพื่อนเป็นคู่หรือจะฝึกกันเป็นทีมก็ได้โดยให้คนหนึ่งเป็นคนอ่านหรือบอกคำ เพื่อนร่วมทีมหรือคู่ของตนจะเขียนคำศัพท์ตามที่เพื่อนบอก แล้วเปลี่ยนกันตรวจหรือถ้าผู้สอนต้องการความรวดเร็วครูผู้สอนอาจเป็นคนบอก แล้วให้นักเรียนเขียนสะกดคำเสร็จแล้วเปลี่ยนกันตรวจแก้ไข กิจกรรมในขั้นนี้นักเรียนสามารถจะฝึกได้จนกระทั่งเขียนไม่ผิดพลาด

2.2 การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจโดยตรง (Direct Instruction in Reading Comprehension) ครูจะเป็นผู้สอนวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจให้แก่ นักเรียนในขั้นนำเสนอบทเรียน เพื่อแนะนำให้นักเรียนสามารถอ่านหาใจความสำคัญ (Main Ideas) เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล (Understanding Casual Relations) และการอ้างอิงจากเรื่องที่อ่าน (Inferences)

2.3 การอ่านเป็นคู่ (Partner reading) นักเรียนจะต้องอ่านเรื่องในใจก่อนแล้วจึงฝึกอ่านออกเสียงกับคู่ของตนหรือกับเพื่อนร่วมทีม โดยเปลี่ยนกันอ่านคนละย่อหน้าให้คู่หรือเพื่อนร่วม

ทีมฟัง ถ้าใครอ่านผิดก็ช่วยกันแก้ไขให้อ่านออกเสียงให้ถูกต้อง ในขณะที่นักเรียนเปลี่ยนกันอ่าน ครูก็คอยเดินสังเกตการณ์และคอยฟังว่านักเรียนอ่านถูกต้องหรือไม่

2.4 การเล่าเรื่อง (Story Retelling) หลังจากที่นักเรียนอ่านเรื่องจบ นักเรียนต้องช่วยกันเล่าสรุปใจความสำคัญและลำดับเหตุการณ์ของเรื่องทีอ่านโดยใช้คำถามนำเพื่อแสดงความเข้าใจในการอ่าน

2.5 การค้นหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน (Trasure Hunt) ในระหว่างที่นักเรียนอ่านเรื่อง นักเรียนจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านไปด้วย

2.6. การเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน (Story Grammar and Story-Related Writing) เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องซึ่งเป็นโครงสร้างข้อสอบ (Story Grammar) ที่มีองค์ประกอบของเรื่องอันได้แก่ ฉาก ตัวละคร สถานที่ และเวลา แนวเรื่องซึ่งซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ที่เป็นเหตุให้เรื่องดำเนินไป และเป้าหมายของตัวละคร โครงเรื่องซึ่งประกอบด้วยจำนวนตอนว่าเป็นเรื่องตอนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งตอน ซึ่งจะอธิบายว่าตัวละครมีเป้าหมายย่อยอะไร กระทำอะไรบ้าง และมีผลจากการกระทำดังกล่าวอย่างไรบ้างและสุดท้ายคือการแก้ไขปัญหว่า ตัวละครบรรลุเป้าหมายหรือไม่และเรื่องจบแบบใด หลังจากอ่านจบแล้ว นักเรียนที่จะเขียนเรียงความเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ครูให้อ่านตามแนวความคิดของตน ซึ่งตอนจบอาจจะไม่เหมือนกับเรื่องที่อ่านก็ได้

2.7 การตรวจงานโดยผู้ร่วมทีม (Partner Checking) หลังจากที่นักเรียนทุกคนทำกิจกรรมในข้อ 2 ครบหมดแล้วคู่ของตนจะเป็นผู้บันทึกลงในแบบฟอร์มการทำงาน (Student – Assignment Form) เพื่อเป็นการตรวจสอบความรับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมาย

3. การอ่านด้วยตนเอง (Independent Reading) หากนักเรียนต้องการฝึกการอ่านเพิ่มเติมด้วยตนเองก็สามารถทำได้นอกห้องเรียน หรือครูผู้สอนอาจจะมอบหมายให้ผู้เรียนไปอ่านเป็นการบ้านตอนเย็นทุกวัน ๆ ละ 20 นาที โดยเลือกอ่านหนังสือหรือเรื่องที่ตนเองชอบ แล้วเขียนรายงานส่งครูผู้สอนทุก ๆ 2 สัปดาห์ โดยมีลายเซ็นของผู้ปกครองรับรอง

4. การทดสอบ (Testing) นักเรียนจะต้องทดสอบความเข้าใจในเรื่องที่อ่านสร้างประโยคจากคำศัพท์ที่ครูให้สะกดคำศัพท์ และอ่านออกเสียงคำศัพท์ในตอนท้ายคาบที่ 2 หรือ 3 หรือเมื่อเรียนจบแต่ละบทเรียน นักเรียนจะต้องสอบเป็นรายบุคคลไม่มีการช่วยเหลือกันคะแนนที่แต่ละบุคคลได้จะนำมารวมกับคะแนนการเขียนเรียงความจากเรื่องที่อ่านคะแนนทั้งหมดที่ได้นำมารวมกันเฉลี่ยเป็นคะแนนของทีม

5. การตระหนักถึงความสำเร็จของของกลุ่ม (Team Recognition) เมื่อผู้สอนคิดคำนวณคะแนนของผู้เรียนแต่ละคนและแต่ละกลุ่มสำเร็จแล้ว ควรให้รางวัล เกียรติบัตร หรือคำชมแก่กลุ่มที่ทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการชี้ให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญและคุณค่าของความสำเร็จของกลุ่ม และครูควรจะแจ้งให้นักเรียนทราบคะแนนในคาบเรียนต่อไปพร้อมกับมอบ

เกียรติบัตรหรือรางวัลชมเชยไปพร้อม ๆ กัน สิ่งที่คุณเรียนจะต้องคำนึงถึงในการเรียนโดยวิธี ซี ไอ อาร์ ซี มี 3 ประการ เช่นเดียวกันกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ ในการเรียนรู้แบบสหการประเภทกลุ่มแข่งขัน ดังนี้

5.1 รางวัลของกลุ่ม (Team Rewards) ซึ่งได้แก่ เกียรติบัตรที่ครูผู้สอนมอบให้ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเมื่อทำคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบแต่ละสัปดาห์พร้อมกับคะแนนการเขียนเรียงความได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.2 โอกาสความสำเร็จที่เท่าเทียมกัน (Equal Opportunities for Success) หมายถึง การที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน เพราะทุกคนต้องช่วยกันทำงาน ผลที่ได้จึงมีค่าและเท่าเทียมกัน

5.3 ความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล (Individual Accountability) ได้แก่ความสำเร็จของแต่ละทีม ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการที่สมาชิกในทีมเข้าใจเนื้อเรื่องที่ครูให้อ่านได้เพียงใด ด้วยเหตุนี้สมาชิกทุกคนจะต้องทำแบบทดสอบด้วยตนเอง แล้วจึงนำคะแนนมารวมกันและเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

จันทร์หา ดันติพงสานุรักษ์ (2543 : 45) กล่าวองค์ประกอบหรือลักษณะที่สำคัญของ CIRC ไว้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มการอ่าน นักเรียนจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยตามระดับความสามารถในการอ่านประมาณ 2 – 3 กลุ่ม

2. กลุ่มย่อย ในแต่ละกลุ่มการอ่าน นักเรียนจะจับคู่กันจากนั้นแต่ละคู่จะถูกกำหนดให้เข้ากลุ่มย่อย กล่าวคือสมาชิกในกลุ่มย่อยจะประกอบด้วยสมาชิกจากกลุ่มการอ่านกลุ่มละ 2 คน (ถ้ากลุ่มการอ่านมี 3 กลุ่ม กลุ่มย่อยจะมีสมาชิก 6 คน) กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำในกลุ่มย่อยมักจะถูกกำหนดให้เป็นคู่ ๆ ในขณะที่เดียวกันจะมี 1 คู่ที่กำลังเรียนการอ่านจากครู ในกลุ่มการอ่านของคุณเวลาส่วนมากนักเรียนจะเรียนในกลุ่มย่อยกับคู่ของตนในขณะที่ครูสอนในกลุ่มการอ่านหรืออาจกำลังให้คำแนะนำแก่นักเรียนคนอื่นเป็นรายบุคคล คะแนนของทีมจะกำหนดจากคะแนนของการทดสอบย่อยทุกครั้งคะแนนจากงานเขียนซึ่งเป็นผลงานของกลุ่มและคะแนนจากรายงานการอ่านหนังสือ คะแนนเหล่านี้จะนำมาคิดคำนวณเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนน 95 % ในทุกกิจกรรมที่กำหนดให้จะถูกพิจารณาว่าเป็นทีม “ยอดเยี่ยม” 90% เป็นทีม “เก่งมาก” และ 85% เป็นทีม “เก่ง” และจำได้รับรางวัลตามที่กำหนดไว้ก่อนเริ่มเรียน

3. กิจกรรมพื้นฐาน ครูสอนนักเรียนในกลุ่มการอ่านแต่ละกลุ่มโดยกำหนดเรื่องหรือหนังสือให้อ่านและอภิปราย ตามความสามารถทางการอ่านของนักเรียนแต่ละกลุ่ม กิจกรรมดังกล่าวนี้จะกระทำทุกวัน วันละประมาณ 20 นาที ในการสอนครูจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการอ่านแนะนำคำศัพท์ใหม่ ทบทวนคำศัพท์เดิม อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนจะกระทำดังนี้ การแนะนำคำศัพท์ใหม่จะจัดกิจกรรมโดยการสาธิตความหมายของคำ โดยนักเรียนแต่ละคน การ

อ่านออกเสียง คำศัพท์ซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนคล่อง การอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านเน้นทักษะการทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งการระบุปัญหาในเรื่อง หลังจากนั้นนักเรียนแต่ละคนจะได้รับชุดเอกสารประกอบซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนจะต้องทำในกลุ่มย่อยของตนตามลำพัง ดังนี้

3.1 กิจกรรมการอ่านกับเพื่อนคู่ทีม (Partner Reading) นักเรียนจะอ่านเรื่องที่กำหนดไว้ในใจ หลังจากนั้นจะผลัดเปลี่ยนกันอ่านออกเสียงกับเพื่อนคู่ทีม ย่อหน้าต่อย่อหน้า คนที่ฟังจะต้องแก้ไขเมื่อเพื่อนอ่านผิดพลาด ครูคอยตรวจสอบการกระทำของนักเรียนโดยเดินไปมารอบ ๆ และฟังการอ่านของนักเรียน

3.2 กิจกรรมการฝึกไวยากรณ์ในเรื่องที่อ่านและการเขียนเรื่องสัมพันธ์กัน นักเรียนจะต้องตอบคำถามที่ไว้ในชุดประกอบการสอนที่ถามเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่าน เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องได้ครึ่งหนึ่งนักเรียนจะถูกสั่งให้หยุดแล้วให้ระบุลักษณะของตัวละครในเรื่องสถานที่และสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่อง รวมทั้งให้ทำนายว่าปัญหาจะถูกแก้ได้อย่างไร ในตอนสุดท้ายจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องทั้งหมดและให้นักเรียนเขียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านประมาณ 2 – 3 ย่อหน้า เช่น อาจจะให้ให้นักเรียนเขียนเรื่องคล้ายกัน แต่ให้ตอนจบแตกต่างกันออกไป เป็นต้น

3.3 กิจกรรมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ คำศัพท์ใหม่หรือคำศัพท์ที่ยากในเรื่องจะถูกกำหนดไว้ นักเรียนจะต้องอ่านออกเสียงคำศัพท์เหล่านี้ให้ถูกต้องและรวดเร็วโดยให้นักเรียนฝึกอ่านออกเสียงกับเพื่อนโดยผลัดกันอ่านออกเสียงจนกระทั่งอ่านได้คล่องแคล่วรวดเร็วและถูกต้อง

3.4 กิจกรรมความเข้าใจความหมายของคำศัพท์จากคำศัพท์ใหม่ทั้งหมดในเรื่องที่อ่านนักเรียนจะต้องหาความหมายจากพจนานุกรมและแต่งประโยคโดยใช้คำศัพท์ดังกล่าว

3.5 กิจกรรมเล่าเรื่อง หลังจากการอ่านเรื่องในกลุ่มการอ่านของตนแล้วในกลุ่มย่อยนักเรียนจะต้องกลับมาเล่าเรื่องย่อที่ตนได้อ่านให้เพื่อนคู่ทีมของตนฟังในกลุ่มย่อย

3.6 กิจกรรมการสะกดคำ ในกลุ่มย่อยนักเรียนจะทดสอบเพื่อนคู่ทีมของตนเกี่ยวกับการสะกดคำ โดยให้เขียนรายชื่อคำศัพท์ที่สะกดไม่ได้ไว้ทดสอบจนกระทั่งไม่มีรายชื่อคำที่สะกดไม่ได้เลย

4. การตรวจสอบของเพื่อนคู่ทีม (Partner Checking) หลังจากที่นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบแล้ว นักเรียนจะต้องให้เพื่อนคู่ทีมเซ็นชื่อกำกับไว้ในแต่กิจกรรมเพื่อแสดงว่าตนเองได้ทำกิจกรรมดังกล่าวครบถ้วนและบรรลุตามเกณฑ์หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วในแต่ละวัน จำนวนกิจกรรมที่นักเรียนทำเสร็จครบถ้วนจะถูกระบุไว้แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนสามารถทำกิจกรรมตามความสามารถของตนเอง อาจจะทำกิจกรรมเสร็จก่อนกำหนดไว้โดยใช้เวลาที่เหลืออ่านหนังสือตามความสนใจ

5. การทดสอบย่อย (Test) หลังจากเรียนไปได้ 3 คาบ นักเรียนจะต้องทำการทดสอบย่อยเกี่ยวกับเรื่องที่ย่าน โดยให้สร้างประโยคด้วยคำศัพท์ที่กำหนดให้และอ่านออกเสียงคำศัพท์ดังกล่าว เพื่อนในกลุ่มไม่อนุญาตให้ช่วยเหลือกันได้ คะแนนของการประเมินจากการเขียนเรื่องที่สัมพันธ์กันจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อคะแนนของทีมในแต่ละสัปดาห์

6. การสอนอ่านจับใจความโดยตรง ในแต่ละสัปดาห์ครูจะใช้เวลาหนึ่งวันสอนการอ่านจับใจความโดยตรงแก่นักเรียน โดยมุ่งพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน เช่น บอกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่อ่าน การสรุปอ้างอิง หลังจากสอนแต่ละบทเรียนจะฝึกการอ่านจับใจความจากเอกสารประกอบหรือโดยการเล่นเกมนเป็นกลุ่มย่อยในชุดคำถามแรก หลังจากนั้นให้แต่ละคู่ตอบคำถามและอภิปรายในปัญหาของชุดที่ 2

7. การผสมผสานระหว่างการใช้ภาษาและการเรียน ในชั่วโมงการใช้ภาษานักเรียนจะทำงานในกลุ่มย่อย โดยใช้ทักษะในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเขียน เช่น นักเรียนจะเรียนคำขยายในบทเรียนแบบบรรยาย หรือเรียนการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนเรื่องในรูปแบบการสนทนาโต้ตอบกัน กิจกรรมการเขียนจะเป็นการพัฒนาการเขียนตามกระบวนการเขียนจากการวางกรอบแนวความคิด การวางโครงเรื่อง การปรับปรุงแก้ไขใหม่ การตรวจทานซึ่งแต่ละชั้นนักเรียนจะปรึกษาเพื่อนร่วมทีมในการปรับปรุงแก้ไขจากนั้นจัดพิมพ์ผลงานในรูปแบบของกลุ่มย่อย

8. รายงานการอ่านหนังสือตามความสนใจ นักเรียนถูกกำหนดให้อ่านหนังสือจากรายชื่อหนังสือที่กำหนดให้อย่างน้อยวันละ 20 นาทีที่บ้าน ทุกครั้งผู้ปกครองจะต้องลงลายมือชื่อกำกับในแบบฟอร์มที่กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่านักเรียนได้ปฏิบัติจริง

กล่าวโดยสรุปว่า องค์ประกอบการเรียนแบบ CIRC เป็นการทำกิจกรรมการอ่านกิจกรรมกลุ่ม การทำแบบทดสอบ การตรวจสอบผลงานและความสำเร็จของกลุ่มโดยกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนจะทำงานร่วมกันในรูปแบบของทีม

5.3 ขั้นตอนการสอนของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนโดยใช้เทคนิค CIRC ดังนี้

สลาวิน (Slavin , 1995 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2548 ข : 270) กล่าวถึง ขั้นตอนการเรียนด้วยเทคนิค CIRC ว่า มีอยู่ 8 ประการ

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่าน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่ 2 คน หรือ 3 คนทำกิจกรรมการอ่านแบบเรียนร่วมกัน

2. ครูจัดทีมใหม่โดยให้แต่ละทีมมีนักเรียนต่างระดับความสามารถอย่างน้อย 2 ระดับทีมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เขียนรายงาน แต่งความ ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบต่างๆและมีการให้คะแนนผลงานของแต่ละทีม ทีมใดได้คะแนน 90% ขึ้นไป จะได้รับประกาศนียบัตรเป็น “ซูเปอร์ทีม” หากได้รับคะแนนตั้งแต่ 80 – 89 % จะได้รับรางวัลรองลงมา

3. ครูพบกลุ่มการอ่านประมาณวันละ 20 นาที แจ้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน แนะนำ คำศัพท์ใหม่ ๆ ทบทวนศัพท์เก่าต่อจากนั้นครูจะกำหนดและแนะนำเรื่องที่จะอ่าน แล้วให้ผู้เรียนทำ กิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เช่น อ่านเรื่องในใจแล้วจับคู่อ่านออกเสียงให้เพื่อนฟังและ ช่วยกันแก้จุดบกพร่องหรือครูอาจจะให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม วิเคราะห์ตัวละคร วิเคราะห์ ปัญหาหรือทำนายว่าเรื่องจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

4. หลังจากกิจกรรมการอ่านครุณาการอภิปรายเรื่องที่จะอ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะ ต่าง ๆ ในการอ่าน เช่น การจับประเด็นปัญหาการทำนาย เป็นต้น

5. นักเรียนรับการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจนักเรียนจะได้รับคะแนนเป็นทั้ง รายบุคคลและทีม

6. นักเรียนจะได้รับการสอนและฝึกทักษะการอ่านสัปดาห์ละ 1 วัน เช่น ทักษะการ อ่านจับใจความ สำคัญ ทักษะการอ้างอิง ทักษะการใช้เหตุผล เป็นต้น

7. นักเรียนจะได้รับการเรียนการสอนเขียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อการ เขียนได้ตามความสนใจ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนเขียนเรื่อง ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและใน ที่สุดตีพิมพ์ผลงานออกมา

8. นักเรียนจะได้รับการบ้านให้เลือกอ่านหนังสือที่สนใจและเขียนรายงานเรื่องอ่าน เป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้าน โดยมี แบบฟอร์มให้

วรพรรณ สิทธิเลิศ (2537 : 24-25) ศิริวรรณ อินทร์พ่วง (2540 : 27-30) และ ตติยา ไผ่วงษ์ (2544 : 28-31) กล่าวถึง ขั้นตอนการเรียนโดยใช้เทคนิค CIRC ว่าเป็นวิธีที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ฝึกการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้กระบวนการเรียนแบบกลุ่มเป็นเครื่องมือ ดังนั้น ใน ลำดับขั้นตอนการสอนจึงพอจะสรุปลักษณะขั้นตอนที่สำคัญได้ 2 ประเด็น คือ การเตรียมการสอน (Preparation) และกิจกรรมการเรียนการสอน (Learning and Teaching Activities) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมการสอน

สิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงในขั้นเตรียมการสอนโดยใช้เทคนิค CIRC มี 4 ประการ คือ

1. การเตรียมเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้สอนเป็นแบบโครงสร้างข้อเขียน (Story Grammar) ที่จัดเป็นชุด ๆ ตามระดับความสามารถของผู้เขียน ดังเช่น ข้อเขียนที่ทีมมหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอปกินส์ เป็นผู้สร้างขึ้นเองหรือครูผู้สอนสามารถที่จะเลือกเนื้อหาที่ใช้สอนประเภทเดียวกัน เช่น เรื่องที่เป็น ตอนเดียวจบหรือมากกว่าหนึ่งตอน ซึ่งจะอธิบายถึงฉาก ตัวละคร สถานที่ เวลา ที่มีเหตุการณ์ดำเนิน ไป อธิบายเป้าหมายของตัวละคร การกระทำ และผลจากการกระทำเป็นอย่างไรบ้างและเรื่องจบลง แบบใดหรืออาจจะใช้เรื่องที่ไม่สมบูรณ์ แล้วให้นักเรียนคาดการณ์ว่าเหตุการณ์ควรจะจบลงอย่างไร เป็นต้น

2. การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม (Assigning Students to Teams) ครูเป็นผู้จัดกลุ่มนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มอ่าน (Reading Groups) ก่อนกลุ่มละ 2 คน ครูควรเป็นผู้จัดการแบ่งกลุ่มเองเพื่อจัดปัญหา นักเรียนที่ชอบพอและสนิทสนมกันมารวมกลุ่มกัน และครูจะต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม ความร่วมมือกันของสมาชิกในกลุ่มทุกคนไม่เฉพาะแต่คู่ของตนเองเท่านั้น ครูอาจจะจัดกลุ่มใหม่เมื่อเรียนครบ 4 – 6 สัปดาห์

3. การจัดทำใบคะแนนของทีม (Team Score Sheet) เป็นแบบบันทึกคะแนนรายบุคคลของนักเรียน แต่ละทีมประกอบด้วยรายชื่อสมาชิกในทีมและตารางคะแนนทดสอบเมื่อเรียนจบแต่ละบทเรียน เช่น ความเข้าใจในการอ่าน อ่านออกเสียงคำศัพท์ หาความหมายของคำ การสอบสะกดคำ และการเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เป็นต้น ครูจะอธิบายการได้มาซึ่งคะแนนแต่ละอย่าง ทีมที่ได้ถึง 90 คะแนนขึ้นไป จะได้รับเกียรติบัตร “Superteam” ทีมที่ได้คะแนน 80 – 90 จะได้รับเกียรติบัตร “Greatteam” และทีมที่ได้คะแนน 70 – 79 จะได้รับเกียรติบัตร “Goodteam” ครูควรอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนและให้นักเรียนเป็นผู้กรอกรายชื่อสมาชิกในทีมเอง

4. การจัดทำแบบฟอร์มบันทึกการทำงานที่ได้รับมอบหมาย (Assignment Record Form) ในแบบฟอร์มจะมีชื่อนักเรียน วันที่เรียน และตารางกิจกรรมที่ทำหลังการอ่านและในระหว่างการอ่าน

สุดศิริ ศิริคุณ (2543 :18) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิค CIRC ว่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอของผู้สอนเป็นการตั้งจุดประสงค์และเสนอเนื้อหาที่จะเรียนโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถาม การเล่าเรื่อง การใช้รูปภาพหรือบทอ่าน

2. การฝึกปฏิบัติภายในกลุ่มย่อยจะเน้นการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้เรียนจะทำกิจกรรมการเขียนตามขั้นตอนของกระบวนการเขียน ประกอบด้วย การวางแผน การเขียนร่างงานเขียน การทบทวนและตรวจทานงานเขียน การเขียนงานใหม่ และประเมินงานเขียน โดยครูและเพื่อนร่วมชั้น

3. การประเมินผู้เรียนจะได้รับการทดสอบความสามารถทางการเขียนโดยใช้แบบทดสอบการเขียนเป็นรายบุคคล คะแนนที่ได้นำมาเป็นคะแนนของกลุ่ม

4. การเสริมแรง กลุ่มใดที่ทำคะแนนได้ถึงเป้าหมายที่กำหนดจะได้รับรางวัล

ปัญญา ทองนิล (2547 : 144) กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนโดยใช้เทคนิค CIRC ไว้ดังนี้

1. การสร้างกลุ่มการอ่าน โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 8 – 15 คน ตามระดับความสามารถในการอ่าน

2. จัดกลุ่มย่อยโดยนักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานเป็นคู่ ๆ หรือกลุ่มละ 3 คน ตามความ

เหมาะสม หลังจากนั้นนำกลุ่มย่อยที่สร้างขึ้นใหม่นี้ไปจับคู่กับกลุ่มย่อยจากกลุ่มอ่านกลุ่มอื่นเพื่อให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความสามารถต่างกันทั้งสมาชิกที่มีความสามารถทางการอ่านสูง ปานกลาง และต่ำ

3. กิจกรรมการอ่านพื้นฐาน ผู้เรียนทุกคนต้องอ่านหนังสือที่บังคับตามหลักสูตร จากนั้นครูเล่าเรื่องให้ผู้เรียนฟังวันละประมาณ 20 นาที หลังจากการเล่าเรื่องครูจะนำคำรามาสอนและให้ผู้เรียนสนใจหรืออยากอ่าน ผู้เรียนทุกคนจะได้รับมอบหมายให้อ่านหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านอย่างใดอย่างหนึ่งขณะที่ครูกำลังทำงานกับกลุ่มย่อยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

4. การหาเพื่อช่วยสอบหลังจากทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมายสำเร็จ ผู้เรียนจะขอให้เพื่อนในกลุ่มเซ็นชื่อรับรองว่าเขาได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนด

5. การทดสอบ หลังจากการเรียนรู้แต่ละครั้งจะมีการสอบย่อยโดยใช้เวลาสั้น ๆ

6. การสอบอ่าน ในแต่ละสัปดาห์ครูจะสอนการอ่านแก่ผู้เรียนหนึ่งครั้ง โดยเน้นการสอนอ่านเพื่อจับใจความ แล้วมอบหมายให้ผู้เรียนไปฝึกอ่านจับใจความ

7. การสอนเขียน ผู้สอนจะสอนหลักการเขียนในห้องเรียนขณะเรียนยังทำงานในกลุ่มย่อยหลังจากเรียนในชั้นเรียน 3 ชั่วโมงผู้เรียนจะเข้าร่วมโครงการฝึกปฏิบัติการเขียน โดยจะได้เขียนเรื่องที่ตนสนใจและชอบ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนการเรียน โดยใช้เทคนิค CIRC เริ่มจากครูแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบความสามารถ แจ่งวัตถุประสงค์การอ่าน นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันและประเมินผลผลงานกลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC โดยใช้แนวคิดของ สลาวิน (Slavin , 1995 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2548 ข : 270)

6. การสอนแบบปกติ

การสอนตามแนวคู่มือครูเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินไปตามกิจกรรมที่เสนอแนะในคู่มือครูซึ่งได้จัดทำขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะ การสอนตามแนวคู่มือครูจึงเป็นรูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งการสอนวิธีนี้ใช้วิธีบรรยาย อธิบาย ซักถาม ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมอื่นๆตามความเหมาะสม การดำเนินการสอนในแต่ละคาบใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างควบคู่กันไป โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา

กองวิจัยทางการศึกษา (2535 : 23) ได้สรุปการจัดการจัดการเรียนการสอนตามแนวคู่มือครูของกรมวิชาการเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ชี้แนะเข้าสู่บทเรียน โดยครูทบทวนความรู้เดิมเป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีความรู้เดิมในคาบที่ผ่านมาและเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนต่อไป

2. ขั้นตอนการสอบ โดยมีการจัดลำดับการสอน ดังนี้

2.1 ครูอธิบายเนื้อหา

2.2 ครูจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การยกตัวอย่าง การสนทนา การอภิปราย การถามตอบ การทำกิจกรรมตามใบงานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจโดยครูเป็นผู้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในคู่มือครู

2.3 ครูใช้สื่อการสอนโดยใช้ของจริง ภาพ แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ เป็นต้น

3. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาสาระจนเกิดความรู้ความเข้าใจ

4. ขั้นวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยจากบทเรียน ถ้านักเรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ครูให้กำลังใจและจัดสอนซ่อมเสริมต่อไป

อภิญา สิมสมบัติ (2545 : 43) กล่าวถึงวิธีสอนตามแนวคู่มือครูของกรมวิชาการไว้ว่ามีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้คำถามหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนและดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนและพร้อมที่จะเริ่มเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ครูดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ในเนื้อหา โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ในการสอนนั้นอาจใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปราย บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การแสดงละคร เพื่อช่วยให้การสอนน่าสนใจและเร้าความสนใจของนักเรียนมากยิ่งขึ้น ขั้นสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น ขั้นวัดและประเมินผล เป็นขั้นตอนการทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบเพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ (2547 : 57) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบปกติซึ่งมีขั้นตอนการสอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อมและความสนใจในการเรียน ด้วยการสนทนาซักถาม เกม รูปภาพ เพลง หรือนิทาน และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเสนอเนื้อหาให้นักเรียน ด้วยวิธีการบรรยาย อภิปราย สนทนาซักถาม โดยมีสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น ใบความรู้ ใบงาน หรือหนังสือแบบเรียน และนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม

3. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาด้วยการอภิปราย ซักถาม หรือตรวจเฉลยแบบฝึกหัดร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนแบบปกติจะประกอบด้วยขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยการพัฒนาความรู้เดิมหรือใช้ เพลง เกมหรือนิทานประกอบ ขั้นสอนจะประกอบด้วย การสนทนาอภิปรายซักถาม การทำใบงาน ขั้นสรุป ครูและนักเรียนจะร่วมกันสรุปถึงบทเรียนที่เรียนมา

7. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์

7.1 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้ กรอนลันด์ (Gronlund, 1993 : 1 อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิจรูญ, 2545 : 96) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีหน้าที่หลักสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

พิเชิต ฤทธิจรูญ (2545 : 96) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2545 : 28) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เน้นการวัดความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีตหรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

สมบูรณ์ ดันยะ (2545 : 143) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถในเรื่องที่เรียนรู้มาแล้ว หรือได้รับการฝึกอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

สมนึก ภัททิยชนี (2546 : 73) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงแบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่างๆที่นักเรียนได้รับรู้ผ่านมาแล้ว

กล่าวโดยสรุปว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หมายถึงแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและความสามารถของผู้เรียนว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนตั้งไว้หรือไม่

7.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้ พิเชิต ฤทธิจรูญ (2545 : 96) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เฉพาะกลุ่มที่ครูสอนเป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (Paper and Pencil Test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิดคือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or Essay Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัยหรือแบบให้ตอบสั้น ๆ (Objective Test or Short Answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (Restricted Response Type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูก – ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐานกล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

สมบุรณ์ ต้นยะ (2545 : 143) และ สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 73) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้สอดคล้องกันว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ครูสร้าง (Teacher – made Test) มีหลายแบบที่นิยมใช้มี ดังนี้ คือ

1.1 แบบทดสอบแบบอัตนัยหรือแบบความเรียง (Essy or Subjective Test)

1.2 แบบทดสอบแบบถูกผิด (True - False Test)

1.3 แบบทดสอบแบบเติมคำ (Completion Test)

1.4 แบบทดสอบแบบจับคู่ (Matching Test)

1.5 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Test)

1.6 ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test)

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test)

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2548 : 163-165) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ซึ่งสามารถจำแนกประเภทได้ ดังนี้

1. จำแนกตามผู้สร้าง

1.1 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการมาตรฐานโดยสำนักทดสอบ หรือบริษัทสร้างแบบสอบซึ่งมักออกแบบให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างกว้างๆ ที่สอนในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้ได้กับสถาบันการศึกษาทั่วไป

โดยทั่วไปมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานสำหรับการให้บริการ การดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนน การแปลผลเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานระดับชาติ การรายงานผลและการรายงานคุณภาพของแบบทดสอบ

1.2 แบบทดสอบที่ผู้สอนสร้าง (Teacher – made Test) เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอนเป็นคนสร้างขึ้นมาใช้เองจึงมักเป็นแบบทดสอบที่ครอบคลุมเนื้อหาเฉพาะตามหลักสูตรของสถาบันใด สถาบันหนึ่ง การตรวจให้คะแนนและการแปลผลจึงมักทำการเปรียบเทียบผลเฉพาะกลุ่มที่สอบด้วยกัน หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนดไว้เฉพาะ

2. จำแนกตามเนื้อหาวิชา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์สามารถใช้กับวิชาต่าง ๆ ได้ จึงอาจจำแนกแบบตอบตามชื่อเนื้อหาวิชา เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ แคลคูลัส สถิติศาสตร์ วิจัยทางสังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. จำแนกตามการใช้

3.1 แบบสอบความพร้อม (Readiness Test) เป็นสอบที่มุ่งวัดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้วิชา/บทเรียน/หน่วยการเรียนรู้ เพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนมีพื้นฐานเพียงพอหรือไม่ จะได้ทบทวนหรือปูพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเริ่มเรียนวิชา/บทเรียน/หน่วยการเรียนนั้น

3.2 แบบสอบวินิจฉัย (Diagnosis Test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดจุดเด่นจุดด้อยของทักษะการเรียนรู้สำคัญ อันเป็นปัญหาของผู้เรียน แบบสอบมุ่งตรวจสอบกลไก องค์ประกอบย่อยๆ ที่ครอบคลุมกระบวนการสำคัญของทักษะที่เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อระบุว่าผู้เรียนมีปัญหาของการเรียนรู้ตรงจุดไหน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขและสอนซ่อมเสริม

3.3 แบบสอบสมรรถภาพ (Proficiency Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดว่าผู้สอบมีสมรรถนะถึงระดับที่เหมาะสมหรือยัง เพื่อใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงระดับความสามารถสำหรับการคัดเลือกหรือให้สิทธิบางประการ เช่น การสอบใบขับขี่รถยนต์ การสอบความสามารถทางภาษา การสอบความสามารถทางคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เป็นต้น

3.4 แบบสอบเชิงสำรวจ (Survey Test) เป็นแบบสอบที่ใช้สำรวจวัดระดับความรู้เชิงสรุปทั่วไปของนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะแบบสอบดังกล่าวครอบคลุมเนื้อหาทั่วไปที่ผู้สอบได้จากมวลเนื้อหาอย่างกว้างขวางเพื่อทดสอบผลการเรียนรู้ทั่วไปเช่นแบบสอบปลายภาคเรียน เป็นต้น

4. จำแนกตามการแปลผล

4.1 แบบสอบอิงกลุ่ม (Norm – Referenced Tests) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ ความสามารถของผู้สอบ ข้อสอบอิงกลุ่มจึงถูกสร้างและ

เลือกมาใช้เพื่อทำหน้าที่จำแนกระดับความสามารถของผู้สอบที่แตกต่างกัน คะแนนที่ได้จึงนำไปใช้แปลความหมายโดยการเปรียบเทียบความรู้ ความสามารถระหว่างกลุ่มผู้สอบด้วยตนเอง

4.2 แบบสอบอิงเกณฑ์ (Criterion – Referenced Tests) เป็นแบบสอบที่มุ่งวัดระดับ การเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถอะไรบ้าง ข้อสอบอิงเกณฑ์ถูกสร้างให้ครอบคลุมความรู้หรือทักษะสำคัญของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น คะแนนสอบที่ได้จึงแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

5. จำแนกตามรูปแบบการตอบ

5.1 แบบสอบประเภทเสนอคำตอบ (Supply Type)

5.1.1 แบบสอบความเรียง (Essay Test)

5.1.2 แบบสอบแบบตอบสั้น (Short Answer)

5.1.3 แบบสอบแบบเติมคำ (Completion)

5.2 แบบสอบประเภทเลือกคำตอบ (Selection Type)

5.2.1 แบบสอบถามแบบถูก – ผิด (True - False)

5.2.2 แบบสอบแบบจับคู่ (Matching)

5.2.3 แบบสอบแบบหลายตัวเลือก (Multiple - Choice)

กล่าวโดยสรุปว่าประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเองและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบมาตรฐานหรืออาจจำแนกเป็นแบบทดสอบตามเนื้อหาวิชา จำแนกตามการใช้และจำแนกตามการแปลผล

7.3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545 : 96) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร

การสร้างแบบทดสอบควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ตารางวิเคราะห์หลักสูตรจะใช้เป็นกรอบในการออกข้อสอบ โดยระบุจำนวนข้อสอบในแต่ละเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

และการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง

โดยการศึกษาตารางวิเคราะห์หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบที่จะใช้วัดว่าจะเป็นแบบใด โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการเขียนข้อสอบ

4. เขียนข้อสอบ

ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตรและให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยอาศัยหลักและวิธีการเขียนข้อสอบในขั้นตอนที่ 2

5. ตรวจสอบข้อสอบ

เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนในขั้นที่ 4 มีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบข้อสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป

6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง

เมื่อตรวจสอบข้อสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบทั้งหมด จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับทดลองโดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบสอบถาม (Direction) และจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ

การทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มที่ต้องการสอบจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพโดยสภาพปฏิบัติจริงของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนมักไม่ค่อยมีการทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนใหญ่นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบฉบับใดไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้ดีขึ้นแล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริงที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2545 : 178-179) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อ ๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้นสอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบด้วย

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

ขั้นที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะหรือผังของแบบสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กระชับและมีความชัดเจน

ขั้นที่ 4 สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาที่จะทำแบบทดสอบ การกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัด การเขียนข้อสอบ การตรวจทานข้อสอบ การนำข้อสอบไปทดลองและ การนำข้อสอบไปทดลองใช้จริง

7.4 ลักษณะของแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของแบบทดสอบแบบเลือกตอบไว้ ดังนี้ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545 : 120) กล่าวถึงแบบทดสอบแบบเลือกตอบเป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้สอบเลือกคำตอบที่ถูกต้องหรือคำตอบที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด หรือถูกที่สุด จากตัวเลือกต่าง ๆ ที่กำหนดให้ ลักษณะสำคัญของแบบทดสอบชนิดนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ

1. ตอนนำหรือตัวคำถาม (Stem) เป็นข้อความที่กระตุ้นให้ผู้สอบค้นหาคำตอบ
2. ตัวเลือก (Choices หรือ Option) เป็นส่วนที่เป็นไปได้ในการตอบคำถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวถูกหรือคำตอบ (Correct Choice) และตัวลวง (Distractors หรือ Decoys) โดยทั่วไปตัวเลือกมักจะกำหนดให้มี 3 – 5 ตัวเลือกขึ้นอยู่กับความยากง่ายของคำถามและระดับชั้นเรียน

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 82) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของข้อสอบแบบเลือกตอบว่า ลักษณะทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน คูณกัน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความเป็นจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะของแบบทดสอบแบบเลือกตอบจะมี 2 ส่วน คือ ส่วนคำถามและส่วนของตัวเลือกซึ่งส่วนใหญ่มักจะมี 3 – 5 ตัวเลือกขึ้นอยู่กับระดับของชั้นเรียน

7.5 หลักการสร้างแบบทดสอบเลือกตอบ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการสร้างของแบบทดสอบเลือกตอบไว้ ดังนี้ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545 : 131-134) ; เยาวดี วิบูลย์ศรี (2545 : 225-227) และ สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 82-96) กล่าวถึงหลักการสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบว่า มีหลักการสร้างที่สอดคล้องกัน ดังนี้

1. ข้อคำถามที่เป็นส่วนนำควรเป็นประโยคที่สมบูรณ์ ใช้ภาษาที่ชัดเจน กะทัดรัดได้ใจความ ตัวคำถามควรให้ชัดเจนตรงจุดที่จะถามและเรื่องที่ถามควรเป็นเรื่องสำคัญเพียงเรื่องเดียวในแต่ละข้อ ภาษาภาษาให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียน

2. ตัวคำถามควรใช้ข้อความในเชิงบวก หลีกเลี่ยงการใช้ข้อความในเชิงปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อน ถ้าจำเป็นต้องใช้ ควรขีดเส้นใต้หรือพิมพ์ด้วยตัวหนาตรงคำปฏิเสธนั้น เพื่อให้เห็นชัดเจนและเป็นการเน้นตัวคำถามด้วย เนื่องจากนักเรียนจะยุ่งยากต่อการแปลความหมายของคำถามและตอบคำถามที่ถามกลับหรือปฏิเสธซ้อนผิดมากกว่าถูก

3. ควรถามในเรื่องที่มีคุณภาพต่อการวัด จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน คำถามแบบเลือกตอบสามารถวัดพฤติกรรมในสมองได้หลายๆด้าน ไม่ใช่ถามเฉพาะความจำหรือความจริงตามตำรา หรือถามรายละเอียดเกินความจำเป็นซึ่งไม่ใช่สาระสำคัญ แต่ต้องถามให้คิดหรือนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่จึงจะเรียกว่ามีคุณค่าต่อการวัด

4. การเขียนคำถามจะต้องระวังไม่ให้คำตอบของข้อหนึ่งสามารถได้คำตอบจากอีกข้อหนึ่ง และลักษณะของข้อคำถาม จะต้องไม่ก่อให้เกิดการชี้แนะคำตอบ

5. ข้อคำถามข้อหนึ่งควรจะสิ้นสุดลงในหน้าเดียวกัน ไม่ควรที่จะมีคำถามและตัวเลือกของข้อเดียวกันไปแยกอยู่คนละหน้าเพราะจะทำให้ผู้ตอบสับสน

6. ควรใช้รูปภาพประกอบเป็นตัวสถานการณ์หรือคำถาม หรือตัวเลือกจะทำให้ข้อสอบน่าสนใจยิ่งขึ้น โคนเฉพาะสำหรับเด็กประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น

7. ควรหลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลือกประเภท “ถูกทุกข้อ” หรือ “ทุกข้อที่กล่าวมาข้างต้น” หรือ “คำตอบถูกไม่ได้ให้ไว้”

8. ไม่ควรถามเรื่องที่อยู่เรียนเคยชินหรือคล่องปากอยู่แล้ว โดยเฉพาะคำถามประเภทคำพังเพย สุภาษิต คติพจน์ ควรถามให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดหรือพฤติกรรมทางปัญญาขั้นสูง

9. การจัดเรียงตำแหน่งตัวเลือกที่ถูกของข้อต่างๆ ควรกระจายตำแหน่งตัวถูกในตัวเลือกทุกตัวให้เท่าๆกันในลักษณะสุ่มไม่ให้เป็นระบบที่ผู้สอบจะจับแนวทางได้เพื่อป้องกันการเดาคำตอบ

10. ตัวเลือกที่ถูกควรเป็นคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด และจะต้องระวังว่า มีตัวเลือกซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว

11. เขียนตัวเลือกให้เป็นเอกพจน์ หมายถึง เขียนตัวเลือกทุกตัวให้เป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือมีทิศทางแบบเดียวกัน หรือมีโครงสร้างสอดคล้องเป็นทำนองเดียวกัน เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการพิจารณาของผู้สอบ

12. ควรเรียงลำดับตัวเลือกที่เป็นตัวเลข โดยอาจเรียงจากมากไปหาน้อยหรือจากน้อยไปหามากเพื่อให้ผู้สอบหาคำตอบได้ง่ายขึ้น แต่นิยมเรียงจากมากไปหาน้อยเพื่อช่วยให้ผู้สอบพิจารณาคำตอบได้สะดวก ไม่หลงและป้องกันการเดาตัวเลือกที่มีค่ามาก

13. เขียนตัวเลือกให้เป็นอิสระจากกัน โดยไม่ให้ตัวเลือกเป็นตัวเดียวกันมีความหมายสืบเนื่องสัมพันธ์กัน หรือครอบคลุมตัวเลือกอื่น ๆ

14. พยายามใช้ตัวเลือกสั้นๆ โดยตัดคำซ้ำออกหรือนำคำซ้ำไปไว้ในตัวและคำถาม เขียนตัวถูกหรือตัวลวงซึ่งถูกหรือผิดเด่นชัดเกินไปจะทำให้นักเรียนสังเกตเห็นได้ชัดเจนจนกลายเป็นการแนะคำตอบ

15. การจัดเรียงข้อกระทงและดำเนินการจัดพิมพ์ ควรให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน

16. ข้อกระทงแต่ละข้อควรเป็นอิสระหรือแยกขาดจากกัน ไม่ขึ้นกับข้ออื่นๆ ในแบบสอบชุดนั้นๆ เป็นต้นว่าให้ตอบข้อ 16 โดยให้ไปใช้ชุดของตัวเลือกในข้อที่ 5 ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ผู้ตอบสับสน

17. ใช้ตัวเลือกปลายเปิดให้เหมาะสม ได้แก่ตัวเลือกประเภท “ถูกทุกข้อ” “ไม่มีข้อถูก” “ผิดหมด”

18. ควรมีตัวเลือก 4 – 5 ตัว ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้ ถ้าเขียนตัวเลือกเพียง 2 ตัว ก็กลายเป็นข้อสอบแบบ กากู – ผิด และเพื่อป้องกันไม่ให้เดาได้ง่ายๆ จึงควรมีตัวเลือกหลายๆ ที่นิยมใช้ หากเป็นข้อสอบระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 ควรใช้ 3 ตัวเลือก ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ควรใช้ 4 ตัวเลือก และตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปควรใช้ 5 ตัวเลือก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการสร้างแบบทดสอบแบบตัวเลือกส่วนของคำถามควรเป็นคำถามที่กระชับและชัดเจนไม่ควรใช้คำถามเชิงปฏิเสธ ควรเป็นคำถามที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ส่วนของตัวเลือกควรเป็นคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดเพียงคำตอบเดียว

7.6 ข้อดีและข้อจำกัดของแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

พิชิต ฤทธิจรูญ (2545 : 135) กล่าวถึงข้อดีและข้อเสียของแบบทดสอบแบบเลือกตอบไว้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการเปรียบเทียบข้อดี – ข้อเสียของแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

ข้อดี	ข้อเสีย
<p>1. วัดได้ครอบคลุมเนื้อหาและสมรรถภาพทางปัญญาตั้งแต่ขั้นต้นถึงขั้นสูง</p> <p>2. ตรวจสอบให้คะแนนได้ง่ายและรวดเร็ว เหมาะสำหรับใช้สอบคัดเลือกที่มีผู้สอบจำนวนมาก ๆ</p> <p>3. มีความเป็นปรนัยสูง ซึ่งสามารถเข้าใจคำถามได้ตรงกัน ตรวจสอบให้คะแนนตรงกันและการแปลความหมายคะแนนได้ตรงกัน</p> <p>4. สามารถนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ง่าย</p> <p>5. มีโอกาสให้ความยุติธรรมสูงเพราะออกข้อสอบได้ครอบคลุมตัวอย่างของเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด</p>	<p>1. สร้างได้ยากและเสียเวลาในการสร้างเพราะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญของผู้สร้าง</p> <p>2. วัดความคิดลึกซึ้งในเชิงความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้ภาษาและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ยาก</p> <p>3. ไม่ส่งเสริมหรือช่วยสร้างทักษะการเรียนรู้</p> <p>4. สิ้นเปลืองมากโดยต้องลงทุนกระดาษหมึกและอุปกรณ์ในการสร้างและผลิตข้อสอบ</p> <p>5. ส่งเสริมการเดา ถ้าผู้สอบไม่ต้องการคิดหาคำตอบอาจใช้การเดาคำตอบแทน</p>

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 97) กล่าวถึงข้อดีและข้อเสียของข้อสอบแบบเลือกตอบไว้ ดังนี้

ข้อดีของข้อสอบแบบเลือกตอบ

1. มีความเที่ยงตรงสูงเพราะสามารถเขียนคำถามวัดได้ครอบคลุมทุกเนื้อหาและทุกพฤติกรรมของด้านพุทธิพิสัย

2. ตรวจสอบให้คะแนนได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และยุติธรรม

3. สามารถนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นจนเป็นมาตรฐานได้

4. ตัดปัญหาเรื่องการอ่านเนื่องจากลายมือผู้ตอบอ่านยาก

5. สามารถวินิจฉัยข้อบกพร่องหรือความไม่เข้าใจในเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสียของข้อสอบแบบเลือกตอบ

1. สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง

2. ใช้เวลาในการสร้างมาก โดยเฉพาะการเขียนตัวลงให้มีคุณภาพ

3. ไม่เหมาะที่จะวัดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้อดีของข้อสอบแบบตัวเลือกตอบสามารถวัดได้ครอบคลุมทุกเนื้อหาและพฤติกรรม การตรวจให้คะแนนสามารถทำได้รวดเร็ว ส่วนข้อเสียคือสร้างยาก การวัดไม่สามารถวัดความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ได้

8. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.1 ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

พฤติกรรมการทำงานกลุ่มเป็นกิจกรรมร่วมกันของบุคคลที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการทำงานที่เป็นระบบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายพฤติกรรมการทำงานกลุ่มไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2540 : 19) ได้ให้ความหมายของการทำงานกลุ่มไว้ว่า การทำงานกลุ่มหมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้องต่อเนื่องกันของกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน มีกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

อารยา กล้าหาญ (2545 : 58) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มไว้ว่า หมายถึงความชำนาญในการทำงานของบุคคลภายในกลุ่ม ทุกคนภายในกลุ่มมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน โดยปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความคุ้นเคย การสื่อสารสื่อความหมาย การยกย่องให้กำลังใจและการขจัดความขัดแย้ง

วัชรรา เล่าเรียนดี (2547 : 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มไว้ว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Working Behaviors) หมายถึงการแสดงออกด้วยคำพูดและการปฏิบัติเพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จสูงสุด ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องยอมรับว่าผลงานหรือผลสำเร็จของงานกลุ่มทุกครั้งนั้นเป็นผลงานของทุกคนในกลุ่ม มีความรับผิดชอบเท่าเทียมกันต่อผลงานกลุ่มทุกคน ในกลุ่มจึงต้องมีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน สนับสนุนแนวคิดเพื่อร่วมเสนอความคิดเห็นและปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ครูต้องคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่ม คอยช่วยเหลือ ปรับและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสมและกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนานด้วย

พฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ครูจะต้องฝึกปฏิบัติจนชำนาญคิดเป็นนิสัยมี ดังนี้

1. การแสดงความคิดเห็น เช่น การตอบ – ถาม แสดงความเห็นและให้ข้อเสนอแนะ
2. การให้กำลังใจเพื่อน เช่น การพูดสนับสนุนความคิดเห็นการตอบของเพื่อน การชมการพูดกระตุ้นให้เพื่อนถามหรือตอบหรือแสดงความคิดเห็น
3. การรับฟังความคิดเห็น ตั้งใจฟัง พักหน้ารับ ตอบสนองและสนับสนุน

4. การร่วมมือกับกลุ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติต้องคอยช่วยเหลือกันและกัน กระจือรือร้อนในการปฏิบัติร่วมกับเพื่อนและการแสดงออกด้วยสีหน้าแจ่มใสยิ้มแย้ม

5. การตั้งใจในการทำงานกลุ่ม สังเกตการณ์เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย การร่วมมือกันหาคำตอบ การร่วมมือปรึกษาหารือกับเพื่อน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหมายถึงการทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้อง มีกระบวนการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นระบบมีเป้าหมายและพฤติกรรมแสดงออกที่ดีต่อสมาชิกทุกคนโดยรวมเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

8.2 หลักการและแนวคิดในการทำงานกลุ่ม

กินาริน ดันเสียงสม (2548 :72) กล่าวถึงการทำงานกลุ่มควรคำนึงถึงหลักที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การนำศักยภาพของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม จากคำกล่าวที่ว่า “หลายหัวดีกว่าหัวเดียว” เป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่าการนำความสามารถหรือศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนมาผสมผสานกัน โดยนำความสามารถของแต่ละคนมาช่วยกันปฏิบัติงานของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานกลุ่มให้ได้ผลสำเร็จสูงสุดซึ่งหมายถึงความสำเร็จของทุกคนด้วย

ดังนั้นในการจัดกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทำงานร่วมกันจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้นำศักยภาพของตนมาใช้ในการปฏิบัติงานกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งยังเป็นการสร้างการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียน จะเริ่มต้นจากการที่นักเรียนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ / การทำงานในฐานะสมาชิกของกลุ่ม และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ / การทำงานด้วยตนเองและการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

2.1. ร่วมใจ (Heart) ได้แก่ การที่นักเรียนมีความรู้สึกตั้งใจ เต็มใจ มุ่งมั่นในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆในกระบวนการเรียนรู้ / การทำงานกลุ่ม

2.2. ร่วมคิด (Head) ได้แก่ การที่นักเรียนมีแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ / การทำงานของกลุ่ม มีการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3. ร่วมมือ (Hand) ได้แก่ การที่นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองหรือมีการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นของตนเองให้สมาชิกกลุ่มได้รับรู้

การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น มีผู้นำกลุ่ม เลขากลุ่มและสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ควรให้นักเรียนสลับบทบาท

กัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการทำงานกลุ่ม รวมทั้งฝึกฝนทักษะการทำงานกลุ่มอื่น ๆ อันได้แก่ การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม การวางแผนและการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจการร่วมมือกันปฏิบัติงานและการประเมินผล ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานกลุ่มได้อย่างราบรื่น

3. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน บรรยากาศในการทำงานกลุ่มนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานในกลุ่มบรรลุเป้าหมายและสมาชิกกลุ่มมีความพอใจมีความสุขในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน อันได้แก่การมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนในกลุ่มและต่องานของกลุ่ม มีทักษะในการสื่อสาร มีการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจกัน มีน้ำใจต่อกัน เอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้อภัยกัน ซึ่งทักษะทางสังคมเหล่านี้จะสามารถ “ร่วมใจ” ในระหว่างสมาชิกอันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การ “ร่วมคิด” และ “ร่วมมือ” เพื่อช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วยความพอใจในผล งาน ของกลุ่ม มีความสุขใจในขณะที่ปฏิบัติงานและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม ทุกคน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

8.3 องค์ประกอบของการทำงานกลุ่ม

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบการทำงานกลุ่มไว้ ดังนี้

นิพนธ์ จิตภักดี (2528 : 3-7 อ้างถึงใน อัญชลี เกรือคำขาว, 2540 : 78-79) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและปัจจัยในการสร้างกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

องค์ประกอบของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมี 3 ลักษณะ คือ

1. องค์ประกอบด้านสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 4 อย่าง คือ

- 1.1 มีเจตคติที่ดีและตั้งใจเรียน
- 1.2 มีทักษะในการทำงานนั้นๆ
- 1.3 มีความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดี
- 1.4 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
2. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม ประกอบด้วย
 - 2.1 มีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี
 - 2.2 มีความสามารถในการขจัดความขัดแย้งของกลุ่ม
 - 2.3 มีเทคนิคในการจูงใจสมาชิกกลุ่ม
 - 2.4 เอาใจใส่กลุ่ม

- 2.5 มีความเข้าใจในสมาชิกแต่ละคน
- 2.6 มีความรอบรู้และความรู้ในการวางแผนปฏิบัติการติดตามการประเมินผล
- 3. องค์ประกอบด้านการจัดกลุ่มประกอบด้วย
 - 3.1 มีเป้าหมายของกลุ่มชัดเจน
 - 3.2 มีกลไกย้อนกลับเพื่อปรับปรุงผลงาน
 - 3.3 มีวิธีการทำงานของกลุ่มอย่างมีระบบซึ่งสมาชิกเข้าใจดี
 - 3.4 มีรูปแบบการประสานงานอย่างดี
 - 3.5 มีการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมอยู่เสมอ
 - 3.6 มีการจัดเงื่อนไขในการเสริมพลังกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2537 : 5-7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการทำงานกลุ่มว่าในการทำงานร่วมกัน การที่สมาชิกในกลุ่มจะให้ความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องได้รับการฝึกฝนการปฏิบัติตนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและมีความเข้าใจในองค์ประกอบที่สำคัญของการทำงานกลุ่ม ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม กลุ่มใดที่มีผู้นำที่มีคุณสมบัติที่ดี รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนและมีทักษะในการปฏิบัติตามหน้าที่นั้นแล้ว กลุ่มนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จสูง ผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของการทำงานกลุ่ม

2. องค์ประกอบด้านบทบาทสมาชิกกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นสำคัญ หากสมาชิกกลุ่มทุกคนตระหนักในความสำคัญของตนเองและพยายามปฏิบัติตนในการทำงานกลุ่มในฐานะสมาชิกที่ดีของกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่มก็จะสามารถประสบผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

3. องค์ประกอบด้านกระบวนการกลุ่ม กลุ่มใดมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานที่ดีมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพโดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน การปฏิบัติงานตามแผน การประเมินผลและปรับปรุงงาน ซึ่งถ้าปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมแล้ว กลุ่มก็มักจะประสบผลสำเร็จในการทำงาน

จากองค์ประกอบของกลุ่มทั้ง 3 ด้านนี้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มมีอิทธิพลอย่างมากต่อความร่วมมือในการทำงานกลุ่มที่จะส่งผลให้กลุ่มมีประสิทธิภาพได้ นั่นคือกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มและความต้องการของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้สำเร็จ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะต้องฝึกฝนให้กับนักเรียนก็คือ บทบาทในการทำงานร่วมกันซึ่งจะเป็นการกำหนดบทบาทต่างๆให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดความเคยชินคิดเป็นนิสัยประกอบด้วยผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มและกระบวนการทำงานกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปว่า องค์ประกอบการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่ม สมาชิก ภายในกลุ่มและกระบวนการทำงานภายในกลุ่ม

8.4 กระบวนการในการทำงานกลุ่ม

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนการทำงานกลุ่มไว้ ดังนี้
 วารี ธีระจิตร (2534 : 105-106) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานกลุ่มมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การเตรียมแผนงานทำงานของกลุ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการอภิปราย
3. ความรับผิดชอบในหน้าที่
4. การมีส่วนร่วมในการทำงาน
5. การประเมินผล

สำหรับการเตรียมงานความรับผิดชอบในหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาในแง่ต่างๆ คือ

1. ในการเตรียมวางแผนและการทำงานกลุ่ม จะต้องดูสมาชิกในกลุ่มว่ามีวิธีการทำงานอย่างไร ต่างคนต่างทำหรือช่วยกันทำงาน สมาชิกให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือกันหรือเปล่า และดูเวลาในการทำงานเสร็จเร็วหรือช้าอย่างไร

2. พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างไร เช่น การไม่ยอมช่วยเหลือใคร หรือช่วยเหลือผู้อื่น เสนอแนะความคิดเห็นหรือนิ่งเฉย ๆ

3. แสดงความคิดเห็นตลอดจนการให้เหตุผลว่าในการทำงานกลุ่มมีวิธีการทำงานอย่างไรรู้สึกต่อเพื่อน ต่องาน ความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงาน ความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเพื่อนสมาชิก มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างไร

ทิสนา แจมมณี (2537 : 28-29) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการทำงานกลุ่มว่า ในการส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานกลุ่มจะประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน เป็นสิ่งแรกที่ผู้นำกลุ่มและสมาชิกพึงกระทำในการเริ่มงานร่วมกัน คือผู้นำกลุ่มและสมาชิกควรได้ช่วยกันวางจุดมุ่งหมายในการทำงานให้ชัดเจน และตรวจสอบดูว่าทุกคนเข้าใจตรงกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานภายหลัง

2. การวางแผน หมายถึง การคิดและตัดสินใจในปัจจุบันถึงสิ่งที่จะทำในอนาคตว่าจะทำอะไร อย่างไร เพื่อให้งานที่ต้องทำบรรลุผลสำเร็จ ขั้นตอนในการวางแผนเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 การแสวงหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่จำเป็น
- 2.2 การหาวิธีการและกำหนดขั้นตอนในการทำงาน

2.3 การกำหนดแผนปฏิบัติการ

2.4 การแบ่งงานและมอบหมายงาน

2.5 การเตรียมการเรื่องการประสานงาน

2.6 การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้า

3. การปฏิบัติตามแผน ขั้นนี้นักเรียนแต่ละคนของกลุ่มควรลงมือตามหน้าที่รับผิดชอบของตนมีการติดตามงาน การจูงใจให้เพื่อนร่วมงานมีกำลังใจในการทำงาน สร้างความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการทำงาน ให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ มีการเสริมสร้างความรู้ความสามารถของเพื่อนร่วมงานในรูปแบบต่างๆตามความเหมาะสม

4. การประเมินผลและปรับปรุงงาน การประเมินผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำงานกลุ่มเพราะจะช่วยให้กลุ่มได้รับทราบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ นอกจากนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป ในการประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม อาจมีหลายขั้นตอนแตกต่างกัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่า จะเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน ไปสู่ขั้นการดำเนินงานและลงมือปฏิบัติและขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผลและปรับปรุงงาน การดำเนินงานต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการทำงานกลุ่มมีประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญคือ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลและปรับปรุงงานต้องอาศัยความร่วมมือ ความเสียสละ ความรับผิดชอบจากสมาชิกภายในกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มนับว่าเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในด้านการปฏิสัมพันธ์ การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังนั้นครูควรปลูกฝังนิสัยดังกล่าวให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ต้องอาศัยความร่วมมือ ความเสียสละ ความรับผิดชอบจากสมาชิกภายในกลุ่ม

8.5 การประเมินผลการทำงานกลุ่ม

การประเมินผลการทำงานกลุ่มสามารถตรวจวัดได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดในการประเมินผลการทำงานกลุ่มไว้ ดังนี้

วาริ ถิระจิต (2534 : 105-106) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการทำงานกลุ่มไว้ว่า การประเมินผลงานการทำงานเป็นกลุ่มนั้น ให้ดูความสำเร็จของกลุ่ม มิใช่ดูความสำเร็จของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่ม ผลสำเร็จที่ดีต้องมาจากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งมีการประเมินผลในแง่ต่างๆดังต่อไปนี้

1. ผลของงานบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่

2. สังเกตการแสดงพฤติกรรมในกลุ่ม ดูในแง่จริยธรรมของกลุ่ม

3. สานิตความสามัคคีหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม ซึ่งจะปรากฏเป็นความพอใจหรือตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 47) ได้เสนอวิธีการประเมินผลงานของกลุ่มไว้ ดังนี้

1. การสังเกต เมื่อมีการมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งในกิจกรรมการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านบทบาทสมาชิก (ผู้นำ / ผู้ตาม) และวิธีการทำงานของกลุ่ม

2. การซักถาม เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ครูรู้พฤติกรรมการทำงาน ในขณะที่ครูไม่ได้สังเกตด้วยตนเอง เช่น กรณีที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมชุมชน กิจกรรมคณะกรรมการผู้เรียน

3. การให้ผู้เรียนประเมินตนเองและประเมินกันเอง ให้เพื่อนผู้เรียนประเมินการทำงานของสมาชิกกลุ่มและให้ผู้เรียนประเมินตนเองตามรายการที่ครูกำหนด ซึ่งควรประเมินทั้งทางด้านเนื้อหาหรือผลงานที่กลุ่มเรียนรู่ว่าตนเข้าใจในเนื้อหาที่ศึกษามากน้อยเพียงใด ต้องการความช่วยเหลือจากกลุ่มหรือไม่อย่างไร ด้านบทบาทของสมาชิกกลุ่มตนได้ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มหรือไม่ได้ร่วมปฏิบัติบทบาทที่เหมาะสมหรือไม่ ด้านการทำงานของกลุ่มเป็นอย่างไร มีข้อควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไร การประเมินดังกล่าวควรทำทุกครั้งที่มีการปฏิบัติงานกลุ่ม โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนทราบพัฒนาการของตนเองและฝึกการยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ด้วย

4. การประเมินด้านผลงาน ใช้วิธีการตรวจผลงาน จากการทำปฏิบัติงานกลุ่มของผู้เรียน ผลงานที่ควรตรวจได้แก่ สมุดจดงานของกลุ่ม การรายงานกลุ่มและผลงานที่ได้จากการปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประเมินผลการทำงานกลุ่มมีหลายรูปแบบแต่ที่นิยมใช้คือ การสังเกต การซักถาม การตรวจผลงานกลุ่ม และการให้ผู้เรียนประเมินกันเอง แต่ทั้งนี้ควรมีการประเมินผลที่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค CIRC ใช้แนวคิดของ สลาวิน (Slavin ,1995 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2548 ข : 270) ซึ่งมีขั้นตอนการสอนดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แผนภูมิการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC



9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

ชาติชาย ม่วงปฐม (2539 : 104) ศึกษาผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือและระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล การเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ การเรียนแบบร่วมมือกำหนดความคาดหวังและการเรียนแบบปกติ 2) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนกับระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนและ 3) เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล การเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ การเรียนแบบร่วมมือกำหนดความคาดหวังและการเรียนปกติและเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนกับระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่อเจตคติการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่าวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มกำหนดความคาดหวังสามารถพัฒนาผลการเรียนคณิตศาสตร์ได้ดีทั้งนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ สูง กลาง และต่ำ ซึ่งอาจมาจากการที่นักเรียนกำหนดความคาดหวังในการเรียนได้เอง และการที่นักเรียนได้รับรางวัลเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ส่วนวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคลสามารถใช้ได้ดีในการพัฒนาผลการเรียนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์สูง ทั้งนี้เพราะการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล มุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนเรียนร่วมกันควบคู่ไปกับการส่งเสริมความสามารถรายบุคคล นักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง จะมีความกระตือรือร้นในการเรียนที่ทำทายความสามารถ ชอบแสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าคนอื่นสำหรับการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์สามารถใช้ในการพัฒนาผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่ำได้ดี เนื่องจากการเรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือวิธีนี้นักเรียนจะรู้สึกได้ว่าเพราะได้เรียนไปพร้อมกับเพื่อนและการที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนที่ง่ายขึ้นเพียงแข่งขันกับตนเอง เป็นสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความพยายามในการเรียนมากขึ้น

มณฑณี อยู่เย็น (2539 : 46) ศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำภายหลังจากการสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนน่านนคร จังหวัดน่าน วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำต่อวิธีการสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ ซึ่ง

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์รอบรู้ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์การรอบรู้พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์หลังจากได้รับการสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้แล้วมีนักเรียนร้อยละ 90 มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสูงขึ้นถึงเกณฑ์รอบรู้ (ร้อยละ 75) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ศิริวรรณ อินทร์พ่วง (2540 : 62) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการสอนแบบ CIRC ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดดูประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนโดยวิธี CIRC กับการเรียนโดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครู และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนโดยวิธี CIRC ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธี CIRC และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนด้วยวิธี CIRC มีผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู และความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธี CIRC มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในด้านความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด

วิราพร เกื้อปัญญา (2541 : 63) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธี CIRC โรงเรียนท่าแสงวิทยายน จังหวัดกาฬสินธุ์ วัดดูประสงค์ในการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธี CIRC และเพื่อศึกษาผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยวิธี CIRC สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยวิธีสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมากที่สุดขณะเรียนโดยวิธี CIRC คือรับผิดชอบงานของตนเอง ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกน้อยที่สุดคือผลัดกันเป็นผู้นำ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนโดยวิธี CIRC โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ขนาดผลกระทบ (Effect Size) ของการเรียนโดยวิธี CIRC ต่อผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยเท่ากับ 1.03 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ซิกม่า)

กล้า พิมพวงษ์ (2543 : 54-55) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม CIRC ต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย เจตคติต่อการอ่านจับใจความภาษาไทย เจตคติต่อการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม CIRC และความสัมพันธ์ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนแดงน้อย จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง

นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการอ่านจับใจความภาษาไทยสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม CIRC หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง

ลักขณา นันตาทาส (2543 : 48-49) ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหมืองลึก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน วัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.54/81.00 และคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตติยา ไฝ่วงษ์ (2544 : 60-61) ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธี CIRC โรงเรียนวัดเมธังกราวาสฯ จังหวัดแพร่ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยวิธี CIRC กับวิธีการสอนปกติ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน โดยวิธี CIRC ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธี CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และนักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการสอนโดยวิธี CIRC มีความคิดเห็นต่อการเรียน โดยวิธี CIRC ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทุกด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และด้านความร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียน

สุทธิรัตน์ ปัญญาทิพย์ (2544 : 55-56) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพุทธนิคม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษา

ผลการใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 , เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับการใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือสำหรับการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ในการเรียนแบบร่วมมือสามารถในการเรียนรวม 8 ประเด็น จาก 9 ประเด็น โดยเห็นด้วยระดับมากที่สุด ประเด็นเกี่ยวกับช่วยกระตุ้นความสนใจในการทำกิจกรรมทบทวนคำศัพท์ การทำงานร่วมกันช่วยให้การจำคำศัพท์ดีขึ้น นักเรียนชอบวิธีการเรียนร่วมกับเพื่อนและโดยสรุปแล้วนักเรียนชอบกิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือเพื่อช่วยในการจำคำศัพท์ ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 คือประเด็นเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายในการเรียนแบบร่วมมือเพื่อช่วยในการจำคำศัพท์ได้นานขึ้น โดยนักเรียนมีระดับความสามารถสูงมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แต่นักเรียนที่มีระดับความสามารถปานกลางและต่ำมีความคิดอยู่ในระดับมาก

วารินทร์ จันทรสาร (2545 : 56-57) ศึกษาการใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือของครูโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าครูโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่มีความคิดเห็นว่าได้มีการใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ คือ การเตรียมตัวก่อนสอน การเสริมแรงให้กับนักเรียน การติดตามผลการทำงานของนักเรียน การตรวจสอบผลงานของนักเรียนและการประเมินผลการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยครูทุกคนคิดว่าการปฏิบัติและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกขณะเรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือสรุปได้ว่านักเรียนมากกว่าร้อยละ 90 ได้ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์นักเรียนมากกว่าร้อยละ 70 มีพฤติกรรมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน นักเรียนร้อยละ 100 มีการศึกษาข้อมูลและแบ่งอุปกรณ์การเรียนร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ด้านพฤติกรรมทักษะในการทำงานกลุ่ม นักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 แสดงพฤติกรรมมีทักษะในการทำงานกลุ่ม โดยนักเรียนทุกคนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มได้มีการผลัดเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กัน ด้านพฤติกรรมการสอนของครูพบว่าครูร้อยละ 100 มีการจัดให้นักเรียนลดความสามารถ จัดสภาพเอื้อต่อการเรียนรู้ คำนี้ถึงเนื้อหา ลักษณะของงาน ลักษณะผู้เรียนและสื่อตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ การเสริมแรงทางบวก ครูทุกคนได้มีการใช้คำพูดชมเชยนักเรียนกลุ่มที่ทำงานด้วยความตั้งใจ ครูร้อยละ 90 ติดตามดูผลงานนักเรียน

ครูร้อยละ 80 ตรวจสอบผลงานนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนปรับปรุงผลงาน ด้านการประเมินผลครู ร้อยละมากกว่า 70 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล และครูร้อยละ 100 ซึ่งจุดบกพร่องของงาน ให้นักเรียนและมีการอธิบายเหตุผล

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ (2547 : 80) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรีที่ได้รับการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-PLUS กับวิธีสอนอ่านแบบปกติ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรีที่ได้รับการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-PLUS กับวิธี สอนอ่านแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-PLUS กับวิธีสอนอ่านแบบปกติแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียนที่ได้รับการสอน อ่านแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-PLUS สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติ และความ คิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธี KWL-PLUS นักเรียน เห็นด้วยกับวิธีสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-PLUS ร้อยละ 85

กนิกริน ต้นเสียงสม (2548 : 126-128) การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ ภาษาไทยด้านการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบ ร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD กับวิธีการสอนแบบปกติ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) การ เปรียบเทียบผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ 2) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD 3) ความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อวิธีการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความสำคัญของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบ ปกติ พบว่า ผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD กับวิธีการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอน แบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ 2) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD เมื่อใช้แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งสังเกตโดยครู พบว่า โดยภาพรวมพฤติกรรม การทำงานกลุ่มของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนแบบ

ร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก 4) ความคิดคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบปกติ นักเรียนเห็นด้วยต่อวิธีสอนปกติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

9.2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ

เกร็ก แอล พีค (Greg L. Peck, 1991 : 2022 อ้างถึงใน วรณวิศา หนูเจริญ, 2544 : 64) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสะกดคำของนักเรียนระดับประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนสะกดคำโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือกัน แบบ STAD 1) นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์การสะกดคำสูงเท่ากันเมื่อใช้การเรียนสะกดคำเป็นกลุ่ม 2) นักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์สูง กลาง ต่ำ มีผลสัมฤทธิ์การสะกดคำดีขึ้นเมื่อใช้วิธีการเรียนสะกดคำเป็นกลุ่ม 3) นักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์ต่ำมีผลสัมฤทธิ์การสะกดคำต่างจากนักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์สูงและปานกลางอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้การเรียนแบบร่วมมือเป็นกลุ่มในการสอนสะกดคำที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการสอนสะกดคำให้สูงขึ้นในนักเรียนทุกระดับความสามารถ

สตีเวนส์และสลาบิน (Steven & Slavin, 1995 อ้างถึงใน ยุภาวดี ชันธูลา, 2546 : 49) ได้ศึกษาผลระยะยาวของการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม CIRC ในการสอนอ่านและภาษาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทักษะคิดต่อการอ่านและภาษาศาสตร์และความตระหนักรู้ในวิธีเมตาคอกนิชัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 ทำงานตามโปรแกรม CIRC โดยใช้ทีมที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในกิจกรรมการอ่านและการเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน ครูให้ความรู้เกี่ยวกับยุทธวิธีการจับใจความและกระบวนการเขียน ในการสอนเขียนและภาษาศาสตร์และยังศึกษากับนักเรียนพิการที่เสียเปรียบทางวิชาการในห้องเรียนปกติและเข้าร่วมกิจกรรมในทีมแบบร่วมมือ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น นักเรียนจำนวน 635 คน โดยใช้โปรแกรม CIRC และเปรียบเทียบนักเรียน 664 คนที่สอนแบบดั้งเดิม นักเรียนพิการที่เสียเปรียบทางวิชาการ จำนวน 72 คน ในโปรแกรม CIRC เปรียบเทียบนักเรียนพิการ 65 คนที่สอนแบบดั้งเดิม ผลการศึกษาเมื่อระยะเวลา 1 ปี พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรม CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านศัพท์และการอ่านจับใจความสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบดั้งเดิม เมื่อระยะเวลา 2 ปี พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรม CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านศัพท์ การอ่านจับใจความ และการแสดงออกทางภาษาดีกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนแบบดั้งเดิม นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรม CIRC มีความตระหนักรู้ในวิธีเมตาคอกนิชันมากกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนแบบดั้งเดิม นักเรียนพิการที่เสียเปรียบทางวิชาการในห้องเรียน CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำศัพท์ การอ่านจับใจความ และการใช้ภาษาสูงกว่านักเรียนพิการในโรงเรียนแบบดั้งเดิม ไม่มีความแตกต่างกันในทัศนคติที่มีต่อการอ่านและการเขียนอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรม CIRC กับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนแบบดั้งเดิมจากงานวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม CIRC มีผล

ต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความเป็นอย่างยิ่งและได้มีผู้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศจนเป็นที่ยอมรับ